

การเสนอข่าวของหนังสือพิมพ์กับการรับรู้และปฏิบัติการต้นตระหนกของผู้รับสาร
ที่อยู่ในภาวะความเสี่ยงกรณีโคบอลต์ 60

นางสาวพารณี ปัทมานันท์

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการหนังสือพิมพ์ ภาควิชาวารสารสนเทศ

คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2544

ISBN 974-030-295-5

ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

**NEWS COVERAGE OF DAILY NEWSPAPERS AND THE PERCEPTION AND PANIC
OF THE AUDIENCES UNDER RISK IN THE CASE OF COBOLT 60**

Miss.Paranee Pathmanand

**A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Arts in Journalism**

Department of Journalism

Faculty of Communication Arts

Chulalongkorn University

Academic Year 2001

ISBN 974-030-295-5

หัวข้อวิทยานิพนธ์ การเสนอข่าวของหนังสือพิมพ์กับการรับรู้และปฏิบัติริชาต้นตระหนกของผู้
รับสารที่อยู่ในภาวะความเสี่ยงกรณี โคมบอลด์ 60

โดย นางสาวพารณี ปัทมานันท์

ภาควิชา วารสารสนเทศ

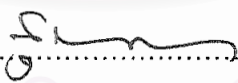
อาจารย์ที่ปรึกษา ศาสตราจารย์ สุกัญญา สุขบรรทัด

คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัยเป็นส่วนหนึ่ง
ของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโท

-----คณบดีคณะนิเทศศาสตร์
(รองศาสตราจารย์ จุมพล รอดคำดี)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

.....ประธานคณะกรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.พีระ จิร โสภณ)

.....อาจารย์ที่ปรึกษา
(ศาสตราจารย์ สุกัญญา สุขบรรทัด)

.....กรรมการ
(อาจารย์ พรรณพิมล นาคนาวา)

พารณี ปัทมานันท์ : การเสนอข่าวของหนังสือพิมพ์กับการรับรู้และปฏิกิริยาตื่นตระหนก
ของผู้รับสารที่อยู่ในภาวะความเสี่ยงกรณีโคบอลต์ 60 (NEWS COVERAGE OF DAILY
NEWSPAPERS AND THE PERCEPTION AND PANIC OF THE AUDIENCES
UNDER RISK IN THE CASE OF COBOLT 60) อ.ที่ปรึกษา : ศ.สุกัญญา สุกบรรทัด :
119 หน้า . ISBN 974-030-295-5

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาประเด็นข่าวกรณีโคบอลต์ 60 ของหนังสือพิมพ์ รวมถึงการรับรู้และปฏิกิริยาตื่นตระหนกของประชาชนที่ออกมาต่อต้านการเผาศพผู้เสียชีวิตจากอุบัติเหตุทางรังสี งานวิจัยนี้เป็นการวิเคราะห์เนื้อหาข่าวช่วงแรกของเหตุการณ์ไปจนกระทั่งเกิดเหตุต่อต้านการเผาศพของหนังสือพิมพ์ 3 ชื่อฉบับ และการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้แทนจากหนังสือพิมพ์ระดับหัวหน้าข่าวและผู้สื่อข่าว 3 ชื่อฉบับ ผู้เชี่ยวชาญด้านวิทยาศาสตร์ 3 คน ผู้รับสารที่อยู่ในภาวะความเสี่ยง 4 คน นักวิชาการด้านสื่อสารมวลชน เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง และนักหนังสือพิมพ์ รวม 9 คน

ผลการวิจัยพบว่าข่าวจากหนังสือพิมพ์ที่นำมาศึกษาไม่เข้าข่ายความจริงที่รอบด้าน เน้นแต่ปัญหาผลกระทบและความรุนแรง ส่วนประเด็นสำคัญอื่นๆ นับตั้งแต่แนวปฏิบัติเพื่อป้องกันไม่ให้เกิดปัญหาเกิดขึ้นซ้ำอีก เหตุผลที่ไม่ต้องหวาดกลัวภัยจากศพนั้นพบแต่น้อยมาก ปัจจัยที่ทำให้หนังสือพิมพ์ไม่สามารถทำหน้าที่เสนอความจริงที่รอบด้านได้ประกอบด้วย ความไม่รู้จริงของหนังสือพิมพ์และการเข้าถึงข้อเท็จจริงที่เป็น ไปอย่างยากลำบาก

สำหรับการรับรู้และปฏิกิริยาตื่นตระหนกของประชาชนพบว่าทั้งสามชุมชน รับรู้ข่าวประเด็นปัญหาผลกระทบและความรุนแรงจากสื่อมวลชนทุกแขนง ประชาชนมีทัศนคติในแง่ลบถึงขั้นหวาดกลัวเนื่องจากขาดความรู้เกี่ยวกับโคบอลต์ 60 ไม่มีความเชื่อถือในหน่วยงานรัฐ ให้ความสำคัญกับข้อมูลจากสื่อมวลชนมาก จึงเกิดความตื่นตระหนกกระทั่งออกมารวมตัวกันต่อต้านการเผาศพ

ในประเด็นมุมมองทางจริยธรรมในการทำหน้าที่ของหนังสือพิมพ์ ผู้เชี่ยวชาญด้านวิทยาศาสตร์ นักวิชาการด้านสื่อสารมวลชน เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง และนักหนังสือพิมพ์ เห็นร่วมกันว่าควรให้ความสำคัญกับการให้ข้อมูลที่เป็นความจริงรอบด้านมากขึ้น เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องแก่สังคม

ภาควิชา...วารสารสนเทศ...

สาขาวิชา...การหนังสือพิมพ์...

ปีการศึกษา....2544.....

ลายมือชื่อนิสิต...พารณี ปัทมานันท์

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม.....

4285255028 : Major JOURNALISM

KEY WORD : TRUTH / PANIC / IGNORANCE

PARANEE PATHAMANAND : NEWS COVERAGE OF DAILY NEWSPAPERS AND THE PERCEPTION AND PANIC OF THE AUDIENCES UNDER RISK IN THE CASE OF COBALT

60. THESIS ADVISOR : PROF. SUKANYASUDBANTHAD. 119 pp. ISBN 974-030-295-5

The objective of this research was to study the theme of newspaper coverage of the cobalt 60 case and the awareness and panic of the public which led to protests against the cremation of victims who died in the cobalt leakage incident.

This research analyzed the content of news reported, right from the beginning of the incident until the protests against the cremation was reported in the three newspapers, namely Thairath, Daily News and Khao Sod. It also interviewed experts in the field of science, representatives from the risk group who obtained information from newspapers and academics in the field of mass communication, state officials and newsmen.

The research found that the news reports did not cover all dimensions of truth and emphasized only on problems of the effects of the cobalt leakage and the violence involved. Important issues like methods to prevent such problems from occurring again, or reasons not to fear dangers from the corpse had very little mention. The main point which obstructed newspapers from carrying out their duties in reporting all sides of true information includes ignorance on the part of newspapers and difficulty in accessing factual information.

People from all three communities interviewed had a negative attitude towards the cobalt 60 case because of influence of the information obtained by the media and lack of knowledge on the subject. They did not trust state authorities and gave much importance to the information obtained from the media, which led to fear, panic and protest against the funeral of the victims. Experts in the field of science and mass communications agreed with concerned state officials and newsmen that more importance should be paid to providing true information to the public in order to bring about better understanding and knowledge.

ภาควิชา...วารสารสนเทศ...

สาขาวิชา...การหนังสือพิมพ์...

ปีการศึกษา...2544.....

ลายมือชื่อนิสิต...พารanee Pathamanand

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา...Sukanyasudbant

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม.....

ถิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ ด้วยคำแนะนำและความช่วยเหลือที่เป็นประโยชน์อย่างยิ่งของศาสตราจารย์สุกัญญา สุกบรรทัด ในฐานะอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ผู้ซึ่งทำให้ผู้วิจัยซึ่งถึงความหมายของคำว่า “ครู” อย่างแท้จริง รองศาสตราจารย์ ดร.พีระ จิรโสภณ ในฐานะประธานคณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ และอาจารย์พรณพิมล นาคนาวา ในฐานะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ซึ่งได้ให้คำแนะนำที่เป็นประโยชน์ในการทำงานวิจัยชิ้นนี้

ขอบพระคุณทุกท่านที่เสียสละเวลาตอบคำถามในการสัมภาษณ์ประกอบงานวิจัย ขอบคุณบริษัท ข้าวสด จำกัด ที่สนับสนุนเปิดโอกาสให้ผู้วิจัยได้ศึกษาเพิ่มเติมความรู้ในระดับปริญญาโท

กราบขอบพระคุณพ่อแม่-แม่-เจ้ ผู้มีบุญคุณเส้นเหนือกว่าที่จะตอบแทนได้หมด ขอบคุณสมาชิกในครอบครัวทุกคนที่ทำให้กำลังใจมาตลอด ขอบคุณพี่ๆ เพื่อนๆ ผู้ลื้อข้าว-ข้าราชการ ประจำกระทรวงศึกษาธิการ และ กระทรวงสาธารณสุข ที่คอยถามไถ่ความเป็นไปเป็นระยะๆ

ขอบคุณคุณเหมือนฝัน ปรินาจารย์ ที่เคยพยายามชี้ให้ผู้วิจัยเห็นประโยชน์ของการศึกษาต่อในระดับปริญญาโท ขอบคุณครอบครัวปธานิรัชชาติ ทีมวิจัยในนาม “เพื่อน” และคุณเอกภพลักษณ์ ป่าตีสวัสดิ์ ที่เอื้อเพื่อช่วยเหลือและคอยเป็นกำลังใจให้อย่างไม่รู้เหน็ดเหนื่อย

สุดท้ายหากงานวิจัยชิ้นนี้มีข้อผิดพลาดใดๆ ผู้วิจัยกราบขอภัยและน้อมรับ ไปด้วยความสำนึก

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พารณี ปัทมานันท์

สารบัญ

หน้า

บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ฅ
สารบัญภาพ.....	ญ
บทที่	
1 บทนำ.....	1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
1.2 วัตถุประสงค์.....	8
1.3 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	8
2 แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	9
2.1 กระบวนทัศน์อิทธิพลของสื่อ.....	10
2.2 บทบาทหน้าที่ของสื่อมวลชนตามทฤษฎีความรับผิดชอบต่อสังคม.....	12
2.3 แนวคิดเกี่ยวกับนายทวารข่าวสาร.....	13
2.4 หน้าที่ในการกำหนดควาระข่าวสาร.....	14
2.5 ทฤษฎีการพึ่งพาข่าวสาร.....	15
2.6 แนวคิดการวิเคราะห์เนื้อหา.....	17
2.7 แนวคิดด้านจริยธรรมวิชาชีพหนังสือพิมพ์.....	19
2.8 ทฤษฎีการรับรู้.....	22
2.9 แนวคิดการเลือกรับรู้.....	25
2.10 แนวคิดเรื่องวัฒนธรรมชุมชน.....	26
2.11 แนวคิดข่าวที่พึ่งประสงค์ในภาวะเสี่ยงภัยทางสิ่งแวดล้อม.....	28
2.12 แนวคิดเรื่องการเฝ้าติดตามประเพณีไทย.....	31
2.13 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	31
2.12 ข้อสันนิษฐาน.....	32
2.13 นิยามศัพท์.....	33

สารบัญ(ต่อ)

บทที่	หน้า
3	ระเบียบวิธีวิจัย.....36
3.1	แหล่งข้อมูล.....37
3.2	เครื่องมือในการวิจัย.....37
3.3	กรอบคำถาม.....38
3.4	การนำเสนอข้อมูล.....42
4	ผลการวิจัย.....43
4.1	การวิเคราะห์เนื้อหา.....44
4.2	บทวิเคราะห์การสัมภาษณ์เชิงลึกผู้เชี่ยวชาญด้านวิทยาศาสตร์.....53
4.3	บทวิเคราะห์การสัมภาษณ์เชิงลึกผู้แทนหนังสือพิมพ์ทั้งสามชื่อฉบับ.....60
4.4	บทวิเคราะห์การสัมภาษณ์เชิงลึกผู้รับสารที่อยู่ในภาวะความเสี่ยงฯ.....69
4.5	มุมมองทางจริยธรรมของผู้ที่เกี่ยวข้อง.....75
5	สรุป อภิปรายผล ข้อเสนอแนะ.....82
5.1	สรุปผลการวิจัย.....82
5.2	อภิปรายผลการวิจัย.....92
5.3	ข้อเสนอแนะ.....105
	รายการอ้างอิง.....106
	ภาคผนวก.....110
	ประวัติผู้วิจัย.....119

สารบัญตาราง

หน้า

ตารางบันทึกการวิเคราะห์ข่าวโศกอลต์ 60 จากหนังสือพิมพ์ไทยรัฐ.....	44-46
ตารางบันทึกการวิเคราะห์ข่าวโศกอลต์ 60 จากหนังสือพิมพ์เดลินิวส์.....	47
ตารางบันทึกการวิเคราะห์ข่าวโศกอลต์ 60 จากหนังสือพิมพ์ข่าวสด.....	48-49
ตารางเปรียบเทียบประเด็นข่าวกรณีโศกอลต์ 60 ของหนังสือพิมพ์ทั้งสามฉบับ.....	50-51

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญภาพ

หน้า

ภาพที่ 1	แบบจำลองเชิงพึ่งพาข่าวสาร(Dependency Model).....	16
ภาพที่ 2	กระบวนการรับรู้ตามแนวคิดด้านจิตวิทยา(Perception Theory).....	23
ภาพที่ 3	แผนภาพแสดงกรอบแนวคิดในการวิจัย.....	35
ภาพที่ 4	แผนภาพแสดงการรับรู้ไปจนถึงปฏิริยาต้นตระหนกของผู้รับสาร.....	100

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

“ ... Part of truth destroy coherence (people cannot make sense of all information)We also need to write and edit for coherence. People want knowledge , not just facts or data. They want the whole picture , not just the part of it. ”

(Jack Fuller . News values idea for An information Age.
University of Chicago Press ,1997 : 192 – 195 อ้างใน สุกัญญา สูด
บรรทัด . เอกสารประกอบวิชาการวิทยุธรรมวิชาชีพหนังสือพิมพ์ , 2542)

ในสภาพสังคมปัจจุบันมนุษย์มีความต้องการในการบริโภคข่าวสารข้อมูล เพื่อนำมาใช้ประกอบการตัดสินใจในกิจกรรมต่าง ๆ มากมาย ความจำเป็นในการรับรู้ข่าวสารเป็นเงื่อนไขสำคัญสำหรับมนุษย์อย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ สื่อมวลชนแขนงต่างๆจึงเข้ามามีบทบาทสำคัญต่อสังคมในฐานะสื่อกลางในการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร โดยเฉพาะข้อเขียนบนหน้าหนังสือพิมพ์นั้นถือได้ว่ามีอิทธิพลอย่างยิ่งต่อการรับรู้ ทรรศนคติ โลกทัศน์ ทั้งนี้อาจสืบเนื่องมาจากหนังสือพิมพ์เป็นสื่อที่เติบโตขึ้นมาจากการเชื่อมโยงกับการขยายตัวของระบบการศึกษาและภาวะการอ่านออกเขียนได้

(พงษ์ศักดิ์ พัทธคมวิเชียร . เอกสารประกอบการสัมมนาสื่อมวลชนในสังคมไทย สถานภาพและแนวโน้มในทศวรรษ 1990 ,2533)

ด้วยความทรงอิทธิพลในลักษณะดังกล่าว หนังสือพิมพ์จึงจำเป็นต้องมีบทบาทสำคัญในการสร้างความเข้าใจที่ถูกต้องแก่ผู้รับสาร โดยในทรรศนะของ W.H Ferrry นักหนังสือพิมพ์ชาวตะวันตก มองว่าหนังสือพิมพ์ต้องทำหน้าที่เปรียบเสมือนครู (Masscomm as Guru) เพราะหากสื่อมวลชนไม่ทำหน้าที่เป็นผู้ให้ความรู้ ความเข้าใจแก่มวลชน แต่กลับไปชื่นชอบเสนอแต่เรื่องหลอกลวง ชื่นชอบแต่การทำเรื่องใหญ่ให้เป็นเรื่องเล็ก ชื่นชอบแต่จะปลุกเร้าสัญชาตญาณด้านมืดของมนุษย์แล้ว ผลที่จะเกิดขึ้นกับสังคมก็คือ คนในสังคมจะพากันกระโจนลงไปในทะเลแห่งการไร้จุด

หมาย (Sea of Pointlessness) เกิดความเจ็บป่วยทางสังคมและวัฒนธรรม (Social and Cultural Malaise) กลายเป็นชาติที่รักความรุนแรง (Bruatalizing the nation) (W.H Ferry อ้างใน สุกัญญา อ้างแล้วฯ) ขณะเดียวกันหากหนังสือพิมพ์ให้ข่าวสารที่ผิดพลาดไม่ถูกต้อง สามารถส่งผลร้ายแรงต่อสังคม ทำให้การรับรู้ข้อมูลข่าวสารผิดลู่ผิดทาง หรืออาจกล่าวโดยสรุปว่า หนังสือพิมพ์เป็นสื่อที่สามารถให้ทั้งคุณและโทษแก่สังคมได้ (พีระ จิรโสภณ . คำบรรยายประกอบวิชาสัมมนาการวิเคราะห์ข่าวปัจจุบัน , 2542)

ทั้งนี้ในทัศนะทางสังคมวิทยาถือว่าสื่อมวลชนอยู่ในฐานะสถาบันทางสังคม ฉะนั้นจึงจำเป็นต้องมีความรับผิดชอบต่อสังคมนั้นๆ กล่าวคือ หนังสือพิมพ์ที่จำหน่ายในประเทศไทยก็ต้องมีความรับผิดชอบต่อสังคมไทยด้วย (สมควร กวียะ.การสื่อสารมวลชน บทบาทหน้าที่เสรีภาพและความรับผิดชอบ , 2539) อย่างไรก็ตามภายใต้กระแสทุนนิยมคงต้องยอมรับว่าหนังสือพิมพ์นั้นก็คือสินค้าชนิดหนึ่งที่ต้องทำกำไรเพื่อให้อกิจการอยู่รอด แนวคิดเรื่องความรับผิดชอบต่อสังคมและการแสวงหาผลกำไรจึงอาจต้องสวนทางกันในบางกรณี

บนภาระที่ต้องแบกความรับผิดชอบต่อสังคมหรือความรับผิดชอบต่อจริยธรรมในวิชาชีพควบคู่ไปกับการแสวงหาผลกำไรนั้น หนังสือพิมพ์มักถูกคาดหวังว่าการเสนอข่าวควรเป็นไปในลักษณะที่สมดุล เพราะหากเอนเอียงไปทางการแสวงหาผลกำไรเมื่อใดผลกระทบย่อมเกิดขึ้นในสังคมไม่มากก็น้อย ซึ่งในทัศนะของนักหนังสือพิมพ์ไทยในอดีตอย่าง สุภา ศิริมานนท์ มองว่าหนังสือพิมพ์ต้องถือเอาสาธารณประโยชน์เป็นที่ตั้ง เพราะ“หากถือประโยชน์ของคนเป็นสำคัญและทำข่าวหลอกลวงประชาชนเพื่อให้เอกชนหรือร้านค้าได้ประโยชน์แล้วระฆังแห่งชั่วโมงที่เศร้าสลดที่สุดก็จะย่ำขึ้น” ขณะที่นักหนังสือพิมพ์ร่วมสมัยเช่น “บุญเลิศ ช่างใหญ่” ก็มีทัศนะสอดคล้องด้วยว่าหนังสือพิมพ์ที่หวังแต่ผลกำไรโดยจัดเขียนอะไรออกมาก็ได้นั้นมีสภาพไม่ต่างจากกระดาดเปื้อนหมึก ในภาวะที่ต้องทำกำไรให้อกิจการอยู่รอดหนังสือพิมพ์ต้องมีความรับผิดชอบต่อสังคมส่วนรวมอย่างดีที่สุดด้วย (บุญเลิศ ช่างใหญ่. ขงขาวหนังสือพิมพ์ , 2539)

ท่ามกลางความคาดหวังจากสังคมดังตัวอย่างข้างต้น หลายกรณีหนังสือพิมพ์ถูกวิพากษ์วิจารณ์การทำงานในแง่ลบ เหตุเนื่องจากในทางปฏิบัติจริงมักพบว่าหนังสือพิมพ์ไม่ให้ข่าวสารที่เที่ยงตรง มีประโยชน์ถูกต้อง ก่อให้เกิดผลกระทบต่อสังคม สังคมที่มีปัญหาอยู่แล้วยังมีปัญหามากขึ้นไปอีก (ผลสรุปการวิเคราะห์จดหมายจากโครงการจดหมายจากประชาชน นิเทศศาสตร์ จุฬาฯ ร่วมกับสมาคมนักข่าวแห่งประเทศไทย 2539) และบ่อยครั้งพบว่าหนังสือพิมพ์มุ่งหวังผลประโยชน์ทางการค้ามากกว่าการให้ข่าวสารที่เป็นแก่นสาร คำนึงถึงผลประโยชน์ของตนเองมาก

กว่าผลกระทบต่อประชาชน เนื้อหาที่นำเสนอจึงไม่คำนึงถึงการเสริมสร้างและยกระดับความรู้ให้แก่ประชาชนเท่าที่ควรจะเป็น ขาดความรับผิดชอบในการป้อนข่าวสารที่ถูกถ่วงแก่ประชาชน (จินตนา ต้นสุวรรณนนท์ , 2541.)

ข่าววิกฤตการณ์ด้านสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้นเมื่อช่วงต้นปี พ.ศ.2543 กรณีศพผู้เสียชีวิตจากการได้รับกัมมันตรังสีเครื่องกำเนิดโคบอลต์ 60 จำนวน 2 ใน 3 ราย ไม่สามารถหาเหตุผลได้ เนื่องจากประชาชนส่วนหนึ่งมีความรังเกียจและหวาดกลัวสารกัมมันตรังสีที่อาจตกค้างในศพนั้น นับเป็นปรากฏการณ์ที่สื่อมวลชน โดยเฉพาะหนังสือพิมพ์ถูกวิพากษ์วิจารณ์การทำงานในแง่ลบอีกครั้ง

ลำดับเหตุการณ์อุบัติเหตุทางรังสีโคบอลต์ 60 และเหตุเกี่ยวเนื่อง

เมื่อวันที่ 18 กุมภาพันธ์ พ.ศ.2543 สำนักงานพลังงานปรมาณูเพื่อสันติ(พป.) กระทรวงวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม ได้รับแจ้งจากผู้บริหารโรงพยาบาลสมุทรปราการว่าพบคนไข้ 2 ราย มีอาการบวมที่นิ้วมือ อาเจียน วิงเวียนศีรษะ ผิวหนักคล้ายไหม้เกรียม ผمร่วง เลือดออกตามไรฟัน เม็ดเลือดขาวถูกทำลาย ไม่มีภูมิคุ้มกัน ออกรกคล้ายได้รับกัมมันตภาพรังสี ทางพป.จึงส่งเจ้าหน้าที่ฯ เข้าตรวจสอบข้อเท็จจริง ได้ผลที่น่าตระหนกอย่างยิ่ง เนื่องจากคนไข้ทั้งสองรายได้รับกัมมันตภาพรังสีในอัตราที่สูงมาก

จากการสอบประวัติคนไข้ทั้งสองทราบชื่อว่า นายสุคใจ ใจเร็ว อายุ 23 ปี (ต่อมาพบว่าเป็นชื่อปลอม ชื่อเดิมคือนายเหลียง เป็นชาวลาวลักลอบเข้าเมืองมาอย่างผิดกฎหมาย) และนายนิพนธ์ พันธุ์ชัน อายุ 18 ปี ทั้งสองเป็นลูกจ้างของร้านรับซื้อของเก่าชื่อร้านสมจิตร์ ตั้งอยู่เลขที่ 127/3 ถนนสุขาภิบาล 7 หมู่ 4 ตำบลสำโรง อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ

และจากการสอบปากคำพบว่าทั้งสองเกิดอาการเจ็บป่วยหลังจากการนำเข้าสมาเป่าแยกเป็นชิ้นส่วนเหล็กสแตนเลสกลมรูปทรงกระบอกแท่งหนึ่ง โดยหลังจากตัดมันออกจากกันก็มีกลิ่นแก๊สเหม็นฟุ้งกระจายทำให้คนงานในร้านจำนวนกว่า 10 คนมีอาการเจ็บป่วย ส่วนนายสุคใจและนายนิพนธ์ ซึ่งเป็นคนลงมือตัดเหล็กดังกล่าวอาการหนักที่สุด ทนซื้อยามารับประทานเองประมาณ 1 สัปดาห์ จึงตัดสินใจเข้าพบแพทย์ที่โรงพยาบาลสมุทรปราการ ซึ่งจากการตรวจปริมาณเม็ดเลือดขาวซึ่งเป็นตัวสร้างแอนติบอดีทำลายเชื้อโรคเข้าสู่ร่างกายนั้นพบว่าลดต่ำอย่างน่าตกใจ กล่าวคือในคน

โดยเมื่อวันที่ 20 กุมภาพันธ์ พ.ศ.2543 นายเฉวง สุวรรณรัตน์ ผู้จัดการฝ่ายเครื่องมือแพทย์ บริษัททมลสุโกศล อิเล็กทริก ได้ออกมาแถลงแสดงความรับผิดชอบว่าอุปกรณ์ที่พป.นำไปจัดเก็บ โดยส่วนหนึ่งมีคนจัดขึ้นส่วนไปขายนั้น เป็นเครื่องมือฉายรังสีรักษามะเร็งเรียกว่า “เครื่องฉายรังสี โคบอลต์-60” ที่หมดสภาพแล้ว และอยู่ในความดูแลของบริษัทฯ โดยก่อนหน้านี้นี้ทางบริษัทฯ ได้ตั้ง นำเข้าและขายเครื่องฉายรังสีรักษามะเร็งเครื่องใหม่ให้กับโรงพยาบาลขอนแก่นและสถาบันมะเร็ง กรุงเทพมหานคร จากนั้นต้องนำเครื่องเก่าจากผู้ซื้อทั้งสองแห่งมาเก็บไว้ เพราะในสัญญาซื้อขายระบุว่า จะต้องแลกเครื่องเก่าออกมาเพื่อเก็บรักษาไว้ในที่ปลอดภัยหรือส่งกลับโรงงานผู้ผลิตซึ่งอยู่ในต่างประเทศ แต่โรงงานผู้ผลิตปิดกิจการไปนานแล้ว ทางบริษัทฯจึงพยายามส่งต่อไปยังสำนักงานพป. แต่ถูกปฏิเสธเพราะพป.ก็ไม่มีพื้นที่เก็บ เลยตัดสินใจนำเครื่องมือดังกล่าวไปจัดเก็บไว้ในบริเวณที่ดินของบริษัทฯ เขตประเวศ

จากอุบัติเหตุทางรังสีดังกล่าวข้างต้นส่งผลให้มีผู้ได้รับผลกระทบจากสารกัมมันตรังสี โคบอลต์ 60 จำนวนหลายสิบราย โดย 5 ราย เข้ารับการรักษาในโรงพยาบาลราชวิถี อาการพบมีเม็ดเลือดขาวต่ำมาก มีอาการติดเชื้อ และอีก 4 ราย เข้ารับการรักษาที่โรงพยาบาลสมุทรปราการ แพทย์ต้องให้ยาเพิ่มเม็ดเลือดขาวตลอด รวมถึงประชาชนในซอยวัดมหาหงษ์ ตำบลสำโรง อำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ ซึ่งเป็นบริเวณใกล้เคียงกับร้านสมจิตรรับซื้อของเก่า ที่รับซื้อแท่งโคบอลต์ 60 ถูกตรวจพบกัมมันตภาพรังสีจำนวน 29 ราย และแม้แต่เจ้าหน้าที่พป. ที่เข้าไปตรวจแท่งโคบอลต์ จำนวน 46 ราย ก็ตรวจพบ 2 ราย มีเม็ดเลือดขาวต่ำกว่าปกติ ทั้งนี้เนื่องจากเข้าไปอยู่ในพื้นที่ที่แท่งโคบอลต์โดยไม่มีเครื่องป้องกันนานเกินไป(ข่าวสด. รายงานหน้าหนึ่ง . 13 มีนาคม 2543)

นอกจากนี้ยังมีผู้เสียชีวิตถึงสามรายด้วยกันคือ นายนิพนธ์ พันธุ์จัน อายุ 18 ปี คนงานร้านรับซื้อของเก่าสมจิตร เป็นชาวจังหวัดกาฬสินธุ์ เสียชีวิตเป็นรายแรก เมื่อวันที่ 8 มีนาคม พ.ศ.2543 รายที่สองคือนายเหลียง คนลาวลอบเข้าเมือง ที่ใช้ชื่อปลอมว่านายสุคใจ ใจเร็ว อายุ 23 ปี เสียชีวิตเมื่อวันที่ 17 มีนาคม พ.ศ. 2543 และนายเกษฯ ทรงพิพัฒน์ เจ้าของร้านรับซื้อของเก่าสมจิตร เสียชีวิตเมื่อวันที่ 24 มีนาคม พ.ศ.2543

ทั้งสามเสียชีวิตที่โรงพยาบาลราชวิถี มีสาเหตุของการเสียชีวิตคล้ายกันคือ เม็ดเลือดขาวต่ำมาก ไชกระดูกไม่ทำงาน เกิดการติดเชื้ออย่างรุนแรง ทำให้เกิดอาการช็อกและไตวายในที่สุด

ภายหลังที่ทั้งสามเสียชีวิตบรรดาญาติจึงนำศพไปบำเพ็ญกุศลตามประเพณี หากแต่ช่วงวาระสุดท้ายที่จะนำศพไปฌาปนกิจนั้นกลับถูกประชาชนในละแวกวัดต่อต้านไม่ยินยอมให้นำศพไปเผา เนื่องจากเกรงว่ากัมมันตภาพรังสีจากศพจะแพร่กระจายไปยังผู้คนที่ยังอาศัยอยู่ในละแวกวัด ทั้งที่ระหว่างที่มีการต่อต้านนั้นทางหน่วยงานที่เกี่ยวข้องพยายามทำความเข้าใจกับประชาชนแล้วว่าศพของเหยื่อโคบอลต์ 60 ไม่มีอันตรายใดๆแล้วก็ตาม

ศพของนายนิพนธ์เบื้องต้นจะนำไปเผาที่วัดรางบัว เขตภาษีเจริญ แต่ถูกต่อต้านจึงจะนำไปเผาที่วัดถ้ำกลบ หมู่ 2 จังหวัดกาฬสินธุ์บ้านเกิด ก็ถูกต่อต้านอีกกระทั่งญาติต้องจำใจนำไปฝังที่ป่าช้าหมู่ 4 บ้านอู่ ตำบลมหาชัย อำเภอสมเด็จ จังหวัดกาฬสินธุ์ และศพของนายเกษมแต่เดิมตั้งใจจะนำไปเผาที่วัดบางบ่อ จังหวัดสมุทรปราการ แต่ถูกคัดค้านเช่นกันจึงต้องนำไปฝังที่สุสานจังหวัดชลบุรี ส่วนศพของนายเหลียงนั้นได้เผาที่วัดมะกอก ย่านอนุสาวรีย์ชัยสมรภูมิ กรุงเทพฯ โดยทางโรงพยาบาลราชวิถีดำเนินการให้ทันที เนื่องจากนายเหลียงไม่มีญาติอยู่ในเมืองไทย

ในขณะที่หน่วยงานรัฐที่เกี่ยวข้องใช้ความพยายามอย่างหนักในการทำความเข้าใจว่าศพเหยื่อโคบอลต์ไม่อันตรายใดๆ แต่ทว่าการรวมตัวต่อต้าน ความตื่นตระหนกและความหวาดกลัวในกลุ่มประชาชนบางส่วนก็ยังไม่คลี่คลาย กระแสความวุ่นวายที่เกิดขึ้นครั้งนี้ ตัวแทนภาครัฐตั้งข้อสังเกตว่าเกิดขึ้นเพราะการทำหน้าที่ที่บกพร่องของหนังสือพิมพ์ ในประเด็นไม่ทำหน้าที่สร้างความเข้าใจที่ถูกต้องให้แก่ประชาชน

“...จะให้รับรองก็ร้อยเปอร์เซ็นต์ก็ได้ว่าศพเหยื่อโคบอลต์ไม่อันตราย เมื่อนำไปฌาปนกิจก็ไม่สามารถแพร่รังสีที่ได้รับมาให้กับคนอื่นได้ เปรียบเหมือนคนโดนไฟช็อตที่ไม่สามารถไปช็อตคนอื่นได้ เพราะการทำลายของรังสีเกิดขึ้นกับคนๆนั้นโดยตรง พุคกับสื่อไม่รู้ก็ร้อยครั้งแล้ว แต่สื่อไม่นำความจริงไปขยาย กลับพาดหัวข่าวใหญ่เลยว่าศพหวาดเผาไม่ได้แต่เนื้อข่าวข้างในเล็กน้อยเดียวบอกมีการชี้แจงว่าศพไม่มีอันตราย สื่อพาดหัวข่าวแต่ความขัดแย้งและลงความจริงเพียงนิดเดียวข้างใน ...” (ชาติรี บานชื่น .รองอธิบดีกรมการแพทย์ . สัมภาษณ์ , 20 มีนาคม 2543)

“...ที่ผ่านมาสำนักรงานพลังงานปรมาณูเพื่อสันติ พยายามอย่างมากแล้วที่จะทำความเข้าใจกับประชาชนที่ออกมาคัดค้านการเผาศพเหยื่อโคบอลต์ 60 แต่สื่อเองไม่ได้สร้างความเข้าใจกับประชาชน ถือเป็นความล้มเหลวของสื่อที่ทำให้ประชาชนต่อต้านเรื่องไม่ใช่ข้อเท็จจริง เป็นไปได้หรือไม่หากสิ่งที่ประชาชนคัดค้านแล้วไม่ถูกต้องสื่อจะไม่นำเสนอ ขณะนี้ข่าวดังและขายหน้าไปทั่ว

โลกแล้ว...”(มณูญ อร่ามรัตน์ . รองเลขาธิการคณะกรรมการพลังงานปรมาณูเพื่อสันติ.สัมภาษณ์ , 14 มีนาคม 2543)

การนำเสนอภาพความจริงเพียงบางส่วนของหนังสือพิมพ์ อาจเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลกระทบให้เกิดการตื่นตระหนกกับผู้รับสาร กระทั่งก่อให้เกิดกระแสวิพากษ์วิจารณ์ในลักษณะข้างต้นนั้น น่าจะเป็นข้อสังเกตให้หนังสือพิมพ์หันมาพิจารณาบทบาทและตรวจสอบว่าตนเองได้แสดงความรับผิดชอบทางวิชาชีพด้วยการทำหน้าที่เป็นสื่อกลางในการฉายภาพความจริงทั้งหมดเพื่อช่วยให้สังคมคลายความสับสนหรือไม่

นอกจากนี้ความตระหนักในจรรยาบรรณวิชาชีพของหนังสือพิมพ์ที่ผ่านมา องค์กรวิชาชีพหรือหน่วยงานสังคมอื่นๆก็ให้ความสำคัญในประเด็นการพฤติกรรมน้อยลงของคนในวงการที่ใช้วิชาชีพเข้าแสวงหาประโยชน์ใส่ตน ขณะที่จรรยาบรรณประเด็นการต้องทำหน้าที่สร้างความเข้าใจที่ถูกต้องให้กับสังคมนั้นกลับถูกจัดลำดับให้มีความสำคัญลดหลั่นลงมา ทั้งที่ผลกระทบอันเกิดขึ้นจากการละเลยจรรยาบรรณประเด็นดังกล่าวนี้ ก่อให้เกิดผลเสียหายต่อสังคมไม่น้อยไปกว่าการคอร์รัปชันในวงการหนังสือพิมพ์

กรณีการนำเสนอข่าวโคบอลต์ 60 อาจถือเป็นปรากฏการณ์หนึ่งที่มีการมองข้ามความสำคัญจรรยาบรรณทางวิชาชีพของหนังสือพิมพ์ในประเด็นต้องสร้างความเข้าใจที่ถูกต้องแก่ประชาชนนั้นสามารถส่งผลกระทบให้แก่สังคมเป็นวงกว้าง ผู้ศึกษาจึงเห็นว่าเป็นปรากฏการณ์ที่สมควรนำมาศึกษาวิจัยว่าการสะท้อนภาพของหนังสือพิมพ์กรณีโคบอลต์ 60 นั้น เป็นไปในลักษณะใด มีความสัมพันธ์กับการรับรู้และปฏิกิริยาตื่นตระหนกของผู้รับสารที่อยู่ในภาวะความเสี่งหรือไม่อย่างไร ซึ่งผลที่ได้จากงานวิจัยน่าจะเป็นคำตอบที่เป็นประโยชน์สำหรับการทำความเข้าใจบทบาทหนังสือพิมพ์ในสังคมไทยยุคปัจจุบัน

ปัญหานำการวิจัย

1. ข่าว ที่หนังสือพิมพ์นำเสนอเกี่ยวกับกรณีโคบอลต์ 60 คืออะไร
2. ผู้เชี่ยวชาญด้านวิทยาศาสตร์มีความคิดเห็นเกี่ยวกับข่าวที่หนังสือพิมพ์นำเสนออย่างไร โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านความถูกต้อง

3. ผู้รับสารทราบเรื่องที่เกิดขึ้นและตระหนักว่าตนเองอยู่ในภาวะความเสี่ยงกรณี โคอบอลต์ 60 จากการเสนอข่าวของหนังสือพิมพ์ใช่หรือไม่
4. กระบวนการตั้งแต่การนำเสนอข่าวไปจนถึงการรับรู้ของผู้รับสารที่อยู่ในภาวะความเสี่ยงกรณี โคอบอลต์ 60 และปฏิกิริยาตื่นตระหนกเป็นอย่างไร
5. ปฏิกิริยาตื่นตระหนกของผู้รับสารที่อยู่ในภาวะความเสี่ยงกรณี โคอบอลต์ 60 เกิดขึ้นเพราะการเสนอข่าวของหนังสือพิมพ์ใช่หรือไม่ เกี่ยวข้องกับบริบทของวัฒนธรรมชุมชนอย่างไร
6. ปัจจัยใดที่ทำให้หนังสือพิมพ์มีปัญหาในการนำเสนอความจริง (TRUTH) กรณี โคอบอลต์ 60
7. มุมมองทางจริยธรรมของนักหนังสือพิมพ์ เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง และนักวิชาการด้านนิเทศศาสตร์ ที่มีต่อการนำเสนอข่าวกรณี โคอบอลต์ 60 ของหนังสือพิมพ์เป็นอย่างไร

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาประเด็นและลักษณะเนื้อหาของกรนำเสนอข่าว โคอบอลต์ 60 ของหนังสือพิมพ์
2. วิเคราะห์นโยบาย การเลือกสรรและกำหนดข่าวสาร และแนวคิดด้านจริยธรรมวิชาชีพ เพื่อนำเสนอข่าว โคอบอลต์ 60 ของหนังสือพิมพ์
3. สำรวจการรับรู้, ปฏิกิริยาตื่นตระหนกของประชาชนที่อยู่ในภาวะความเสี่ยงที่ออกมาต่อต้านการเผาศพเหยื่อ โคอบอลต์กับการเสนอข่าวของหนังสือพิมพ์
4. สำรวจทัศนนะด้านจริยธรรมจากผู้ที่เกี่ยวข้องอันได้แก่ นักหนังสือพิมพ์ เจ้าหน้าที่ของรัฐ และนักวิชาการด้านนิเทศศาสตร์ ประเด็นการทำหน้าที่ของหนังสือพิมพ์กรณี โคอบอลต์ 60

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ผลการวิจัยจะกระตุ้นให้สังคมตระหนักถึงผลกระทบอันเกิดจากการละเลยความสำคัญของจรรยาบรรณวิชาชีพของหนังสือพิมพ์ในประเด็นการทำหน้าที่ให้ข้อมูลข่าวสารที่ถูกต้องครบถ้วน

2. ให้เป็นแนวทางแก่องค์กรวิชาชีพหนังสือพิมพ์ทบทวนการให้ความสำคัญของจริยธรรมวิชาชีพในประเด็นการทำหน้าที่ให้ข้อมูลข่าวสารที่ถูกต้อง ครบถ้วน แก่สังคม

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 2

ทฤษฎี แนวความคิด และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาวิจัยเรื่อง การนำเสนอข่าวของหนังสือพิมพ์กับการรับรู้และปฏิกิริยาตื่นตระหนกของผู้รับสารที่อยู่ในภาวะความเสี่ยงกรณีโคบอลต์ 60 มีแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังนี้

- 1 กระบวนทัศน์อิทธิพลของสื่อ (Power of the Press Paradigm)
- 2 **บทบาทหน้าที่ของสื่อมวลชนตามทฤษฎีความรับผิดชอบต่อสังคม (Social Responsibility Theory)**
- 3 แนวคิดเกี่ยวกับนายทวารข่าวสาร (gatekeeper)
- 4 หน้าที่ในการกำหนดวาระข่าวสารหรือเรื่องพิจารณา (agenda setting function)
- 5 ทฤษฎีการพึ่งพาข่าวสาร
- 6 แนวคิดการวิเคราะห์เนื้อหา
- 7 แนวคิดด้านจริยธรรมวิชาชีพหนังสือพิมพ์
 - ผู้นำทางปัญญา
 - Masscomm as Guru (W.H. Ferry)
 - การเสนอความจริง (Truth)
 - สื่อต้องกรุยทางให้คนสมองมากกว่าอารมณ์ (Jack Fuller)
- 8 ทฤษฎีการรับรู้ (Perception Theory)
- 9 แนวคิดการเลือกรับรู้
- 10 แนวคิดเรื่องวัฒนธรรมชุมชน (Community Culture)
- 11 แนวคิดข่าวที่พึ่งประสงค์ในภาวะเสี่ยงภัยทางสิ่งแวดล้อม
- 12 แนวคิดเรื่องการเฝ้าติดตามประเพณีไทย

กระบวนทัศน์อิทธิพลของสื่อ (Power of the Press Paradigm)

กระบวนทัศน์(Paradigm)ที่เชื่อในพลังศักยภาพอันมหาศาลของสื่อที่สามารถเปลี่ยนแปลงสิ่งต่างๆ โดยเฉพาะผู้รับสารให้เข้าไปเจตนาธรรมณ์ของผู้ส่งสารนั้น ก่อตัวขึ้นในราว ปี ค.ศ. 1920 มีทฤษฎีที่จัดอยู่ในกระบวนทัศน์ดังกล่าวหลายทฤษฎี เช่น Mass Society Theory , Magic Bullet Theory ฯลฯ หากนับตั้งแต่ช่วงทศวรรษ 1940 เป็นต้นมา เริ่มมีงานวิจัยตรวจสอบกระบวนทัศน์เก่าเรื่องพลังอำนาจของสื่อ กระทั่งเกิดกระบวนทัศน์ใหม่ที่ต่างไปจากกระบวนทัศน์เดิม เป็น

กระบวนทัศน์ที่ไม่เชื่อว่าสื่อจะมีพลังมหาศาล แต่เชื่อว่าสื่อสามารถสร้างผลกระทบได้อย่างจำกัด (Limited effect Paradigm) ซึ่งมีทฤษฎีที่จัดอยู่ในกระบวนทัศน์หลายทฤษฎีด้วยกัน อาทิ Functionalism ,Social learning Theory เป็นต้น (กาญจนา แก้วเทพ . สื่อสารมวลชน ทฤษฎีและแนวทางการศึกษา ,2541)

แต่ถึงแม้ปัจจุบันกระบวนทัศน์ที่เชื่อว่าสื่อสามารถสร้างผลกระทบได้อย่างจำกัดจะได้รับการยอมรับเป็นวงกว้าง หากแต่สังคมส่วนใหญ่ก็ยังเชื่อว่าบทบาทของหนังสือพิมพ์ซึ่งถือเป็นสื่อมวลชนประเภทหนึ่งนั้นมีอิทธิพลต่อชีวิตประจำวันของประชาชนอย่างยิ่ง ทั้งในด้านการปกครอง เศรษฐกิจ การเมือง และสังคม ซึ่งคำว่า “อิทธิพลของหนังสือพิมพ์” ในที่นี้ หมายถึงผลกระทบจากหนังสือพิมพ์ที่ทำให้เกิดความเปลี่ยนแปลงขึ้นในสังคมทุกด้าน โดยการเปลี่ยนแปลงนั้นๆอาจเป็นไปในลักษณะค่อยเป็นค่อยไปหรือรวดเร็วจนประชาชนปรับตัวได้ไม่ทัน กระทั่งกลายเป็นสาเหตุของปัญหาต่างๆในสังคม

ทองใบ ทองเปาค์ (อังใน วิไล นัทรกุล ณ อยุธยา , 2534) ได้จำแนกอิทธิพลของหนังสือพิมพ์ไว้ 4 ประการ คือ

1.อิทธิพลต่อความคิดหรือทัศนคติของประชาชน ข่าวสาร ความเคลื่อนไหวต่างๆก็ดี บทความและบทวิจารณ์ต่างๆก็ดี เหล่านี้มีอิทธิพลในทางก่อให้เกิดความคิดหรือทัศนคติแก่ผู้อ่าน ซึ่งอาจเห็นด้วยหรือขัดแย้งก็ได้

2.อิทธิพลต่อศีลธรรมของประชาชน อิทธิพลในด้านนี้อยู่ที่วิธีการเสนอข่าวของหนังสือพิมพ์ หากเน้นข่าวอาชญากรรม ลงภาพที่ล่อแหลมต่อศีลธรรมอันดีของประชาชนลงเรื่องในเชิงลามกอนาจาร ก็ให้ผลในทางลบ แต่ถ้าเน้นในทางตรงข้าม ยกย่องสรรเสริญ คนดี ลงเรื่องที่สร้างสรรค์ประเทืองปัญญา เหล่านี้ผลดีที่ได้ก็จะเป็นทางบวก

3. อิทธิพลต่อรสนิยมของประชาชน ข่าวสาร สารคดี บทความ รวมทั้งภาพและการโฆษณาสินค้า หนังสือพิมพ์ที่ดีมีคุณภาพจะพินิจพิเคราะห์ในการเลือก ต้องกรองทั้งในด้านเนื้อหาสาระและวิธีเสนอให้มีคุณค่าต่อผู้อ่าน และรวมถึงการใช้ภาษา ทั้งนี้หนังสือพิมพ์ต้องตระหนักอยู่เสมอว่าสิ่งเหล่านี้จะเป็นบทเรียนและแบบอย่างที่จะซึมซาบเข้าสู่ประชาชนผู้อ่านตลอดเวลา หากเป็นแบบอย่างที่ดีก็หมายถึงการพัฒนาจิตใจและสติปัญญาให้สูงขึ้น มองเห็นว่าสิ่งใดดีงามหรือไม่ดีงาม สิ่งใดเหมาะสมหรือไม่เหมาะสมและสิ่งใดควรหรือไม่ควร นับเป็นอิทธิพลอย่างหนึ่งของหนังสือพิมพ์ในการปลูกฝังรสนิยมแก่ประชาชน

4. อิทธิพลต่อมาตรฐานการครองชีพของประชาชน มาตรฐานการครองชีพหมายถึง การกินดีอยู่ดี มีอาชีพเป็นหลักฐานมั่นคง มีสุขภาพดีทั้งจิตและกาย มีที่อยู่ที่ถูกสุขลักษณะและสมควรแก่สภาพ และที่สำคัญก็คือมีสติปัญญา รู้จักใช้วิจารณญาณ สามารถแก้ปัญหาเป็น ปัจจัยเหล่านี้หนังสือพิมพ์สามารถให้การศึกษาแก่ประชาชนได้ โดยป้อนผ่านทางบทความ บทวิจารณ์ต่างๆ เป็นต้น

ทั้งนี้หนังสือพิมพ์ยังมีอิทธิพลก่อให้เกิดพฤติกรรมร่วมหรือสาธารณมติ (Public Opinion) ซึ่ง สาธารณมติ หมายถึง ความคิดเห็นรวมของประชาชน หรือกลุ่มความคิดต่างๆ ที่มีต่อประเด็นข้อโต้แย้ง (Controversial Issues) ต่างๆ หรืออาจกล่าวได้ว่าสาธารณมติจะเกิดขึ้นได้นอกจากจะต้องมีประเด็นปัญหาแล้ว ยังต้องมีหนังสือพิมพ์เป็นสื่อกลางเพื่อถ่ายทอดเหตุการณ์ ข้อเท็จจริง และแสดงออกซึ่งความคิดเห็นอีกด้วย (ยูทรวัดน์ ภัทรานุกัทร, 2521 : 30 อ้างใน วิไล นัทรกุล ณ อยุรยา 2534 ; 14)

จากที่กล่าวมาจะเห็นว่าบทบาทของหนังสือพิมพ์มีอิทธิพลในหลายลักษณะทั้งแง่ลบและบวก ประชาชนในสังคมย่อมได้รับอิทธิพลจากการอ่านหนังสือพิมพ์บ้างไม่มากก็น้อย จึงถือเป็นความสำคัญอย่างยิ่งที่หนังสือพิมพ์ต้องตระหนักต่อความรับผิดชอบในวิชาชีพของตนเอง

กระบวนการที่อิทธิพลของสื่อเหล่านี้ ผู้วิจัยเห็นว่ามีความเกี่ยวข้องกับการรับรู้และปฏิกิริยาต้นตระหนักของผู้รับสารที่อยู่ในภาวะความเสี่ยงกรณีโคบอลต์ 60 โดยจะนำไปประกอบการตั้งคำถามเชิงลึกกับผู้ที่เกี่ยวข้อง รวมถึงการอภิปรายและสรุปผล

บทบาทหน้าที่ของสื่อมวลชนตามทฤษฎีความรับผิดชอบต่อสังคม (Social Responsibility Theory)

บทบาทของหนังสือพิมพ์มีความสัมพันธ์กับความเคลื่อนไหวในสังคม มีภาระตอบสนองต่อความต้องการของสังคม มีหน้าที่หลักในการแสวงหาข้อมูลข่าวสารที่เป็นข้อเท็จจริงนำเสนอให้สาธารณชนรับทราบ อีกทั้งต้องให้ข้อเสนอแนะในลักษณะที่เป็นการแสดงความคิดเห็นต่อข่าวนั้นๆ อย่างถูกต้องเที่ยงตรง และเป็นธรรม หนังสือพิมพ์จึงต้องมีความรับผิดชอบต่อความคิดและจิตใจของผู้อ่านพร้อมกันไปด้วย

แฟรงค์ ดับบลิว รูเชอร์ (Frank W. Rucher, 1968 : 5-6 อ้างในวิไล ฉัตรกุล ณ อยุธยา 2534) ระบุถึงบทบาทหน้าที่ของหนังสือพิมพ์ที่มีต่อสังคมดังนี้

1. ทำหน้าที่แถลงการณ์ โดยเสนอข้อเท็จจริงต่างๆเกี่ยวกับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในแต่วัน
2. ให้สาระสำคัญของข่าวสาร โดยอาจมีภาพประกอบความเข้าใจได้
3. สร้างประสามติโดยการกระตุ้นให้ประชาชนแสดงความคิดเห็น ลงในหนังสือพิมพ์
4. เผยแพร่ชุมชนของตนต่อโลกภายนอกชี้ให้เห็นถึงข้อบกพร่อง ข้อควรแก้ไขของชุมชน
5. ป้องกันและเหนี่ยวรั้งการกระทำที่ผิดจากวิถีทางประชาธิปไตย
6. ให้การศึกษาแก่ผู้อ่านในด้านต่างๆด้วยการให้ความรู้

กล่าวสำหรับสังคมประชาธิปไตย บทบาทหน้าที่ของหนังสือพิมพ์จำต้องควบคู่ไปกับเสรีภาพ ซึ่งตามแนวคิดทฤษฎีความรับผิดชอบต่อสังคม (Social Responsibility Theory) ที่ก่อตัวในราวปี ค.ศ.1947 ในประเทศสหรัฐ นั้นมองว่า เสรีภาพของสื่อเป็นสิ่งที่จะต้องอย่างยิ่ง แต่ขณะเดียวกันต้องควบคู่ไปกับความรับผิดชอบต่อสังคมด้วย โดยทางคณะกรรมการที่ทำงานเรื่องเสรีภาพของหนังสือพิมพ์ (Commission on the Freedom of the Press) ของสหรัฐ เคยระบุไว้ในรายงานว่า แม้ว่าเสรีภาพของสื่อเป็นสิ่งที่จะต้องได้รับการยืนยัน หากต้องมีการเพิ่มเติมหลักการเรื่องความรับผิดชอบต่อสังคมลงไปด้วย ซึ่งในหลักการดังกล่าวนี้ ได้ระบุข้อปฏิบัติสำคัญๆที่สื่อที่มีความรับผิดชอบต่อสังคมพึงปฏิบัติ อาทิ

- จะต้องรายงานเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นบนพื้นฐานของความเป็นจริง อย่างละเอียดรอบด้าน และอย่างที่ได้ตรวจสอบอย่างรอบคอบโดยพิจารณาอุปบริบทที่เหตุการณ์นั้นได้เกิดขึ้น
- สื่อมวลชนจะต้องสร้างเวทีแห่งการแสดงและการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น รวมทั้งเป็นช่องทางที่จะแสดงความคิดเห็นของสาธารณะ
- สื่อมวลชนต้องเป็นภาพตัวแทนของคนทุกๆกลุ่มในสังคม และจะต้องนำเสนอเป้าหมาย และคุณค่าของสังคมอย่างชัดเจน

Danis McQuail (1994) ได้ระบุลักษณะสำคัญๆ ของทฤษฎีความรับผิดชอบต่อสังคมของสื่อมวลชนดังนี้ คือ

- สื่อมวลชนต้องมีพันธกิจอันพึงปฏิบัติต่อสังคม เจ้าของสื่อควรจะเป็นมหาชน
- ข่าวสารของสื่อต้องเป็นเรื่องจริง ถูกต้องยุติธรรม ตรงไปตรงมาและสอดคล้องต้องกัน
- สื่อต้องทำหน้าที่เป็นเวทีแลกเปลี่ยนทัศนะอันหลากหลาย

- สื่อควรจะต้องมีเสรีภาพภายใต้การควบคุมตัวเอง
- สื่อจะต้องปฏิบัติงานตามหลักจรรยาบรรณและมาตรฐานของวิชาชีพ
- ในบางสถานการณ์สังคมอาจจำเป็นต้องเข้าแทรกแซงการทำงานของสื่อเพื่อผลประโยชน์ส่วนรวม (กาญจนา แก้วเทพ อ่างแล้ว ฯ)

ผู้วิจัยจะใช้แนวคิดทฤษฎีความรับผิดชอบต่อสังคมเป็นกรอบในการวิเคราะห์ลักษณะการนำเสนอข่าวกรณีโคบอลต์ 60 ของหนังสือพิมพ์ที่เลือกมาทำการศึกษา รวมถึงการสรุปและอภิปรายผล

แนวคิดเกี่ยวกับนายทวารข่าวสาร (gatekeeper)

“นายทวารข่าวสาร” (gatekeeper) คือบุคคลที่ทำหน้าที่กั้นกรองเลือกสรรข่าวสารเพื่อเสนอไปยังสาธารณชน ผู้กรองข่าวสารจึงอยู่ในฐานะที่จะควบคุมข่าวสารต่างๆที่จะผ่านไปยังผู้อ่านหรือกล่าวได้ว่าเป็นผู้ตัดสินใจว่าข่าวสารอะไรควรส่งต่อไป และข่าวสารใดควรตัดออกไปหรือให้ความสำคัญน้อย โดยอาศัยวิธีการคัดเลือกข่าวสาร ตลอดจนการกำหนดเวลาและจัดลำดับความสำคัญของข่าวสารนั้นๆ ถือเป็นผู้ทำหน้าที่เปิดและปิดประตูข่าวสารโดยยืนระหว่างตัวข่าวสารและผู้รับสาร

David manning White (1950) ได้ใช้แนวคิดเรื่อง gatekeeper ศึกษาบทบาทของบรรณาธิการในการตัดสินใจและการคัดเรื่องราวทิ้งไป จากการศึกษาบทบาทของผู้กรองสารจากการทำงานของบรรณาธิการข่าวหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นฉบับหนึ่งในประเทศสหรัฐ พบว่าปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการคัดเลือกข่าวของผู้เฝ้าประตูได้แก่

1. ทักษะคติของบรรณาธิการที่มีต่อข่าว
2. ความรีบเร่งของเวลาที่ใช้ในการทำงาน
3. คุณค่าของข่าว
4. คุณภาพของการเขียนข่าวและวิธีการเขียนข่าว
5. หลักที่ยึดถือในการบริหาร
6. การมองความต้องการของผู้อ่าน
7. การแข่งขันของสื่อ

ณรงค์ศักดิ์ ศรีนนทา (2534 : 212) อ้างในอภิชาติ ศักดิ์เศรษฐ์ (2542) ทำการวิจัยเรื่อง “เนื้อหาและแนวทางการคัดเลือกข่าวหน้าหนึ่งของหนังสือพิมพ์รายวันภาษาไทย” พบว่า ความสนใจส่วนตัวของบรรณาธิการและหัวหน้าข่าวต่อเหตุการณ์ความคิดเห็นของคนใน กองบรรณาธิการ หรือนโยบายของเจ้าของหนังสือพิมพ์ เป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการคัด เลือกข่าว โดยบางปัจจัยก็มีอิทธิพลในระดับสูง บางปัจจัยก็มีอิทธิพลในระดับต่ำ

แนวคิดเรื่อง gatekeeper นี้ ช่วยให้เข้าใจถึงการทำงานของนักหนังสือพิมพ์ต่อการนำ เสนอข่าวกรณีโคบอลต์ 60 ซึ่งผู้วิจัยจะนำไปเป็นกรอบในการวิเคราะห์เนื้อหา การตั้งคำถามเชิงลึกกับผู้เกี่ยวข้อง รวมถึงการอภิปรายผล

หน้าที่ในการกำหนดวาระข่าวสารหรือเรื่องพิจารณา (agenda setting function)

McComb & Show เป็นผู้เสนอแนวคิดเรื่องกำหนดวาระข่าวสารเมื่อ ค.ศ.1972 เป็น ทฤษฎีที่มุ่งวิเคราะห์หน้าที่หรือผลของสื่อมวลชนในด้านข่าวสาร (Information) แทนการชัก จูง(Persuasion) สมมติฐานสำคัญกล่าวถึงความสัมพันธ์ระหว่างการที่สื่อมวลชนเลือกกำหนด ประเด็นสำคัญของหัวข้อ(Topic)หรือประเด็นปัญหา (Issue) ในการรายงานข่าวสารกับการที่ผู้รับ สารหรือมวลชนตระหนักถึงความสำคัญของหัวข้อหรือประเด็นปัญหานั้น (รสนันท์ สรรสะอาด , 2540)

ปัจจุบันแนวคิดเรื่องหน้าที่ในการกำหนดข่าวสารหรือเรื่องพิจารณาได้รับการยอมรับมาก ขึ้น หลายฝ่ายเห็นพ้องกันว่าหน้าที่สื่อมวลชนให้ความสนใจต่อประเด็นหรือหัวข้อเกี่ยวกับปัญหา ในเรื่องต่างๆ ทำให้ประชาชนได้รับทราบและตระหนักถึงความสำคัญของปัญหาหรือประเด็นนั้น ตามที่สื่อมวลชนได้กำหนดไว้ หรืออาจกล่าวได้ว่าสื่อมวลชนมีอิทธิพลต่อความรู้สึกนึกคิดของ ประชาชนที่จะรับรู้ถึงความสำคัญในเรื่องต่างๆที่สื่อมวลชนเป็นผู้นำเสนอ

ภารกิจของสื่อมวลชนตามแนวคิดกำหนดวาระข่าวสารนั้น นับได้ว่าเป็นผลผลิตของการ กรองข่าวสารโดยสื่อ (Products of media gatekeeping) ที่ประสงค์จะสร้างอิทธิพลของข่าวนั้น ให้กับผู้รับสาร โดยอิทธิพลของการกำหนดวาระข่าวสารขึ้นอยู่กับ

1. ความสำคัญของเหตุการณ์หรือคุณค่าของข่าว
2. จำนวนผู้รับสารซึ่งได้ติดตามข่าวจากการจัดวารสาร
3. อายุของข่าวในการจัดวารสารนับตั้งแต่เกิดข่าวนั้นขึ้น

กล่าวโดยสรุปว่าไคข่าวหนึ่งจะมีอิทธิพลมากน้อยตามการจัดวารสารก็เนื่องจากการที่ประชาชนผู้รับสารจำนวนมากให้ความสนใจและติดตามข่าวนั้นอยู่เป็นเวลานาน ทำให้สื่อมวลชนป้อนข่าวอย่างสม่ำเสมอ

แนวคิดเรื่อง agenda setting function ช่วยให้เข้าใจถึงการเลือกตัดสินใจประเด็นสำคัญในการนำเสนอข่าวกรณีโศกนาฏกรรม 60 ของหนังสือพิมพ์ ซึ่งผู้วิจัยจะนำไปเป็นกรอบในการวิเคราะห์เนื้อหา การตั้งคำถามเชิงลึกกับผู้เกี่ยวข้อง รวมถึงการอภิปรายผล

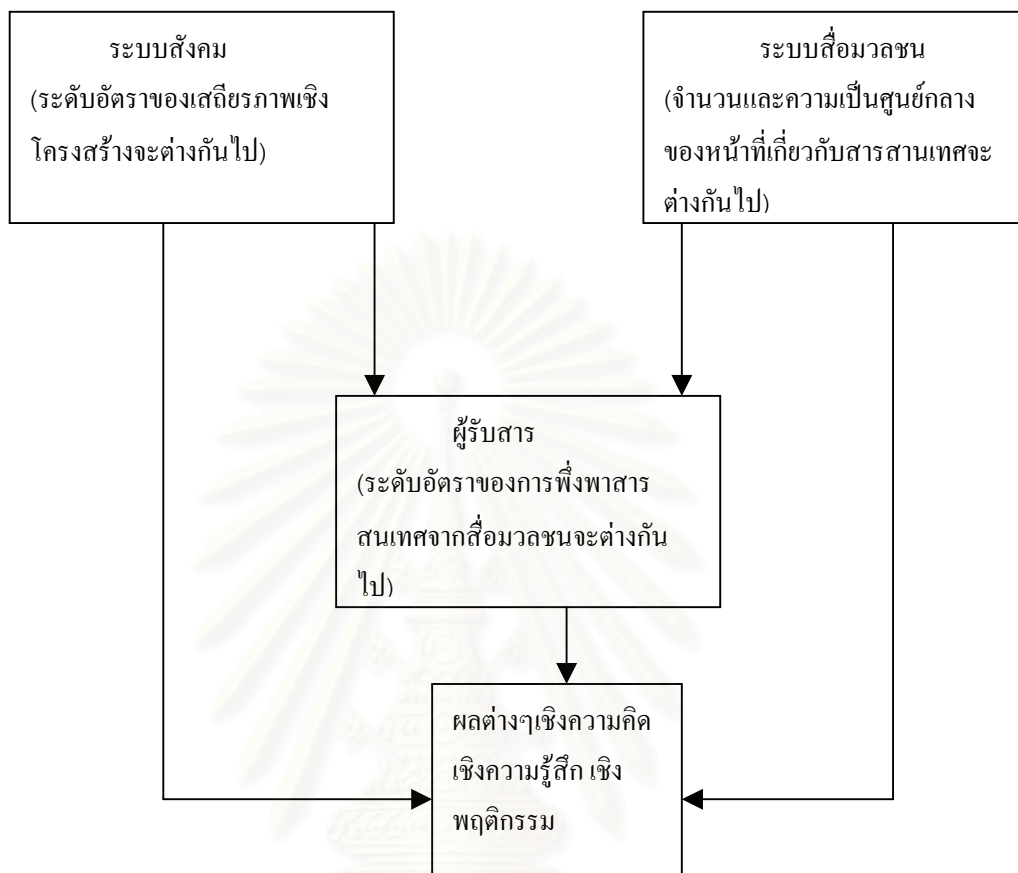
ทฤษฎีการพึ่งพาข่าวสาร

ในกรณีที่ประชาชนเกิดความไม่มั่นใจในความปลอดภัยหรือในระดับความเสี่ยงที่ตนต้องเผชิญนั้น สิ่งที่ประชาชนต้องการเพื่อมาลดความวิตกกังวลก็คือข้อมูลข่าวสารที่จะให้ความกระจ่างชัดในเหตุการณ์และข้อบ่งชี้ถึงระดับของภัยอันตรายนั้นๆ ลักษณะเช่นนี้จึงทำให้เกิดการพึ่งพาข่าวสารขึ้น โดยสื่อมวลชนจะมีบทบาทสำคัญในกระบวนการดังกล่าว

Defleur (1976) ถือว่าการที่สื่อมวลชนมีอิทธิพลและผลกระทบต่อสังคมในฐานะเป็นตัวกลางกระจายข่าวสารไปยังสมาชิกในสังคมได้รวดเร็วและถึงคนจำนวนมากได้พร้อมกันนี้เอง ทำให้สื่อมวลชนได้รับการยอมรับว่าสามารถก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางความคิดและพฤติกรรมได้

จากแนวคิดของ Defleur ส่งผลให้เกิดแบบจำลองเชิงพึ่งพา (Dependency Model) ที่อธิบายไว้โดย Ball-Rokeach และ Defleur (1976) ซึ่งมองว่าในสังคมมวลชนนั้น ผู้รับสารจะต้องพึ่งพาอาศัยแหล่งสารสนเทศจากสื่อมวลชน เพื่อให้ตนได้รับความรู้ ความเข้าใจ และลดความวิตกกังวลหรือไม่แน่ใจในเรื่องใดเรื่องหนึ่งที่เกิดขึ้นในสังคมของตน ลักษณะและอัตราการพึ่งพาอาศัยสื่อมวลชนนั้นจะขึ้นอยู่กับบรรดาสภาพเงื่อนไขต่างๆ ในโครงสร้างสังคม แต่ที่สำคัญจะเกี่ยวพันกับระดับอัตราที่สังคมกำลังอยู่ในภาวะของการเปลี่ยนแปลง การขัดแย้งหรือการขาดเสถียรภาพ และประการที่สองจะเกี่ยวพันกับระดับความน่าเชื่อถือของสื่อมวลชนในระบบสังคมนั้น

Dependency Model นี้ แสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน ระหว่างกลุ่มตัวแปรสำคัญสามกลุ่ม และชี้ให้เห็นถึงลักษณะสำคัญต่างๆ ของผลการสื่อสาร ซึ่งขึ้นอยู่กับระดับความสัมพันธ์ของกลุ่มตัวแปรทั้งสาม

แบบจำลองเชิงพึ่งพา(Dependency Model)ของ Bell-Rokeach และ Defleur แสดงให้เห็นการพึ่งพาซึ่งกันและกันระหว่างสังคม สื่อมวลชน ผู้รับสาร และผลกระทบของการสื่อสาร (อ้างใน วิลลาสินี พิพิธกุล , 2537)

แนวคิดทฤษฎีการพึ่งพาข่าวสารนี้ ช่วยอธิบายการเปิดรับข่าวสารกรณีโศกนาฏกรรม 60 และพฤติกรรมของผู้รับสารที่อยู่ในภาวะความเสี่ยงกรณีโศกนาฏกรรม 60 ซึ่งผู้วิจัยจะนำไปเป็นกรอบในการตั้งคำถามเชิงลึกกับผู้เกี่ยวข้อง รวมถึงการอภิปรายผล

แนวคิดการวิเคราะห์เนื้อหา

ความหมายของการวิเคราะห์เนื้อหา

Bernard Berelson (1952) ให้ความหมายของการวิเคราะห์เนื้อหาว่าเป็นเทคนิควิจัยที่มีความเป็นปรนัย (Objectivity) เป็นระบบ (Systematic) มีการอธิบายในเชิงปริมาณ (Quantitative)

ถึงสิ่งที่แสดงออกอย่างแท้จริง (Manifest) ในเนื้อหาของการสื่อสาร (อ้างใน รสนันท์ สรรเสอาด ,2540)

ความจำเป็นของการวิเคราะห์เนื้อหาเกิดขึ้นเนื่องจากสัญญาณเตือนที่สามารถแสดงให้เห็นได้อย่างชัดเจนที่สุดว่าสื่อมวลชนทำงานได้อย่างไรนั้น ก็คือ “เนื้อหา” (Message) และ “ความหมาย” (Meaning) เนื่องจาก “ตัวเนื้อหา” เป็นสิ่งที่ส่งตรงไปยังผู้รับก่อนข้างมีลักษณะตายตัวแน่นอน ขณะที่ “ตัวความหมาย” กลับเป็นสิ่งที่แฝงเร้นอยู่ ไม่อาจสังเกตได้โดยตรง และมีลักษณะที่ไม่หยุดนิ่งด้วย (กาญจนา แก้วเทพ , อ้างแล้วฯ)

แนวทางการวิเคราะห์เนื้อหาแบ่งได้เป็นแบบต่าง ๆ ดังนี้

- การวิเคราะห์เนื้อหาแนววัฒนธรรมศึกษา (Cultural Approach)
- การวิเคราะห์เนื้อหาตามทฤษฎีโครงสร้างนิยมและสัญวิทยา (Semiology-Structuralism)
- การพิจารณาสื่อจากทัศนะของศาสตร์แห่งการสื่อสาร (Media as Communication Sciences)
- การพิจารณาพฤติกรรมที่เกี่ยวกับการปฏิบัติงานของสื่อ(Media Performance Discourse)
- การวิเคราะห์เนื้อหาจากมุมมองของทฤษฎีวิพากษ์(Critical Approaches)(กาญจนา แก้วเทพ อ้างแล้วฯ)

สำหรับงานวิจัย “การนำเสนอข่าวของหนังสือพิมพ์กับการรับรู้และปฏิกริยาตื่นตระหนกของผู้รับสารที่อยู่ในภาวะความเสี่ยงกรณีโคบอลต์ 60” จะนำการพิจารณาพฤติกรรมที่เกี่ยวกับการปฏิบัติงานของสื่อ (Media Performance Discourse) มาเป็นแนวคิดสำคัญ ซึ่งหลักการของวิเคราะห์เนื้อหาของสื่อตามแนวทาง Media Performance Discourse ประกอบด้วย

- 1) การประเมินเนื้อหาของสื่อ กระทำได้โดยใช้เกณฑ์เรื่องบรรทัดฐานหน้าที่ของสื่อที่มีต่อสังคม
- 2) ตัวอย่างเกณฑ์ที่ถูกนำมาใช้คือ ความเป็นอิสระ ความหลากหลาย ความเป็นกลาง และความสามารถในการสะท้อนภาพแท้ความเป็นจริง
- 3) คุณลักษณะที่กล่าวมาข้างต้นสามารถตรวจวัดได้ในเนื้อหาสื่อ (กาญจนา แก้วเทพ , อ้างแล้วฯ)

Krippendorff (1980) (อ้างใน รสนันท์ สรรเสอาด ,2540) อธิบายกระบวนการวิเคราะห์เนื้อหาไว้ว่าประกอบด้วย

1.กระบวนการข้อมูล(Data Making Process) ข้อมูลเป็นหน่วยหนึ่งของข่าวสาร ซึ่งบันทึกอยู่ในสื่อที่มีความคงทนถาวร มีการวิเคราะห์ด้วยเทคนิคที่ชัดเจนและตรงกับปัญหาในการวิจัย ข้อมูลจะไม่ใช่อะไรที่จริงแต่เป็นการทำให้อยู่ในรูปหนึ่งเพื่อให้ตรงกับวัตถุประสงค์ในการวิจัย โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการวิเคราะห์เนื้อหานี้มักจะนำข่าวสารที่ไม่มีโครงสร้างทางภาษาชัดเจนมาทำให้อยู่ในรูปของการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้มาจะต้องเป็นตัวแทนที่ดีของปรากฏการณ์โดย

- ปรากฏการณ์ที่สนใจศึกษาต้องแยกออกเป็นหน่วยในการวิเคราะห์ (Unitizing)
- จำนวนหน่วยที่จะบันทึกนั้นต้องผ่านการสุ่มตัวอย่าง (Sampling)อย่างมีแบบแผน
- หน่วยทุกหน่วยต้องมีการลงรหัสให้อยู่ในรูปแบบที่สามารถวิเคราะห์ได้ ได้แก่ขั้นตอนการบันทึกข้อมูล (Recordtion)

2.การเปลี่ยนแปลงข้อมูล (Data Reduction) เป็นกระบวนการในการจัดทำกับข้อมูลให้อยู่ในลักษณะที่สามารถนำมาใช้กับเครื่องคอมพิวเตอร์ได้

3.การอนุมานข้อมูล (Inference) เป็นการพิจารณาข้อมูลอย่างมีเหตุผล ผู้วิเคราะห์เนื้อหาจะต้องมีความรู้ที่ดีเกี่ยวกับทิศทางของข้อมูลว่ามีความสัมพันธ์กับเนื้อหา ซึ่งจะต้องเกี่ยวข้องกับ การใช้สถิติ และจะต้องทำอย่างมีความเที่ยงตรง

4.การวิเคราะห์ (Analysis) เป็นกระบวนการในการนำเสนอข้อมูลในรูปแบบที่สังเกตได้อย่างมีนัยสำคัญหรือมีการพรรณนาผลของการวิเคราะห์ชัดเจน

แนวคิดการวิเคราะห์เนื้อหา จะใช้เป็นกรอบในการวิเคราะห์ข่าวกรณีโศกอนต์ 60 ที่หนังสือพิมพ์นำเสนอต่อสาธารณะ รวมถึงการสรุปและการอภิปรายผล

แนวคิดด้านจริยธรรมวิชาชีพหนังสือพิมพ์

ผู้นำทางปัญญาและภูมิธรรม

“...นักหนังสือพิมพ์เป็นฐานันดรที่ 4 มีความรับผิดชอบต่อสังคมและต่อโลกยิ่งกว่าสถาบันอื่น เพราะนักหนังสือพิมพ์จะเขียนสิ่งใดให้ใคร โง่หรือฉลาดให้เข้าใจผิดถูกอย่างไร ได้ เป็นสถาบัน

ทำประโยชน์ให้แก่สังคมมากที่สุด หรือทำลายสังคมให้هلكเหวี่ยงที่สุดอย่างไรก็ได้....”(พุทธทาสภิกขุ)

“อันที่จริงการเขียนและทำงานในหนังสือข่าว(หนังสือพิมพ์)นั้น ควรกล่าวได้ว่าเป็นเครื่องให้การศึกษาซึ่งโรงเรียนให้ไม่ได้ เพราะทำให้เกิดความรู้ในความเป็นไปของบ้านเมืองและของโลก ฯลฯ เป็นกระจกเงาส่องให้เห็นแนวทางความคิดและความเป็นไปแห่งโลกโดยรอบ”(นมส. หลักธรรมแห่งหนังสือข่าว)

“อาชีพหนังสือพิมพ์ไม่ผิดอะไรกับอาชีพของพวกกรรมทูต(ผู้ประกาศธรรม) มีหน้าที่ต้องสั่งสอนคนให้เข้าถึงภูมิธรรม” (เฮร์เบิร์ต เบยาร์ด สวอฟ บก.นสพ.เดอะนิวยอร์กเวิลด์)

(อ้างอิง เสถียร พันธรังสี เอกสารประกอบคำบรรยายมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช หน่วยที่ 13 จริยธรรมของนักหนังสือพิมพ์ :927 , 930)

จากการตั้งข้อสังเกตดังตัวอย่างข้างต้นอาจชี้ให้เห็นว่าอาชีพนักหนังสือพิมพ์นั้นพึงต้องมีสำนึกต่อประโยชน์ของประชาชนเป็นหลัก ต้องทำหน้าที่มุ่งเน้นให้ความรู้ ความคิด ให้การศึกษาแก่ผู้อ่าน เพราะถึงแม้กระดาษหนังสือพิมพ์หรือตัวนักหนังสือพิมพ์จะไม่ได้เป็นสถาบันการศึกษาโดยตรง แต่เนื้อหาในหน้าหนังสือพิมพ์และตัวนักหนังสือพิมพ์ก็หลอมรวมกันเป็นองค์รวมแห่งการศึกษา สามารถให้ความรู้แก่สังคมในแบบที่สถาบันการศึกษาทั่วไปไม่สามารถจะกระทำได้

ดังนั้นสังคมส่วนใหญ่จึงคาดหวังให้นักหนังสือพิมพ์เป็นผู้ประพฤติธรรมในฐานะที่เป็นผู้ให้ความรู้เป็นสำคัญ ซึ่งในหลักพุทธศาสนาได้กำหนดหลักการประพฤติธรรมของผู้มีหน้าที่นำทางปัญญาให้แก่ผู้อื่น ไว้ดังนี้

- 1) ทำตนให้เป็นที่รัก ไม่หวังความรู้ ไม่ตระหนี่ที่จะเปิดทางให้ผู้อื่นแสดงความรู้ความสามารถ
- 2) ทำตนให้เป็นที่เคารพ ทำองค์กรของตนให้เป็นที่เชื่อถือวางใจได้ในความถูกต้อง
- 3) ทำตนให้น่าเอาอย่าง นำยกย่องในฐานะเป็นผู้ทรงปัญญา
- 4) รู้จักพูด (เขียน) สำนึกไว้เสมอว่าตนเป็นผู้ให้การศึกษาผู้หนึ่ง วิชาใดควรสอนแก่ใครอย่างไร เมื่อไหร่ ให้แจ่มแจ้งชัดเจนในฐานะเป็นกระจกเงาหรือสุนัขเฝ้ายาม
- 5) อดทนถ้อยคำตำหนิ เมื่อทำผิด ยอมรับและยอมแก้ไขอย่างเปิดเผย

- 6) ชี้แจงแถลงไขเรื่องได้อย่างลึกซึ้ง แสวงหาความรู้ใส่ตน สิ่งใดไม่รู้อย่าอาย ถ้าไม่รู้บอก
ว่าไม่รู้ อย่าแคะความรู้
- 7) ไม่แนะนำเรื่องเหลวไหล หรือชักจูงไปในทางเสื่อมเสีย ไม่นำเรื่องไร้สาระ ลามก
หยาบ โหลนมาเขียน อย่าช่วยๆ หรือใช้ลีลาเขียนเพื่อให้แตกสามัคคี

หากพิจารณาตามหลักธรรมทั้ง 7 ประการข้างต้น หนังสือพิมพ์จึงพึงสำเหนียกว่าตนมีหน้าที่
ที่เสมือนผู้นำทางปัญญาและภูมิธรรมของสังคม

Masscomm as GURU

W.H.Ferry นักหนังสือพิมพ์ชาวตะวันตก เสนอแนวคิดด้านจริยธรรมเกี่ยวกับการทำหน้าที่
ของนักหนังสือพิมพ์ไว้อย่างน่าพิจารณาว่า “Masscomm as GURU” หรือสื่อสารมวลชน(หนังสือ
พิมพ์)พึงทำหน้าที่ของตนให้เสมือนกับครู ผู้ให้ความรู้ที่ถูกต้องแก่สังคม

Ferry เห็นว่าเมื่อใดที่หนังสือพิมพ์ไม่ทำหน้าที่ในลักษณะดังกล่าวแล้วจะเกิดผลกระทบ
ร้ายแรงขึ้นในสังคมนั้นๆ อย่างแน่นอน กล่าวคือ

1. หากหนังสือพิมพ์ยัคิดแต่จะเสนอเรื่อง ไร้สาระจะทำให้คนในสังคมตกลงไปในทะเลที่ไร้
จุดมุ่งหมาย
2. หากหนังสือพิมพ์มีนโยบายชอบทำเรื่องใหญ่ให้เป็นเล็กแล้วจะทำให้สังคมไม่สนใจ
ความเป็นปัจเจกของมนุษย์
3. หากหนังสือพิมพ์มุ่งเสนอแต่จะทำให้คนไม่ใช้สมอง ใช้ภาษาพาดหัวหยาบคาย และ
เทอะ ปลูกเร้าให้คนในสังคมใช้ความรุนแรงมากกว่าสมองแล้วสังคมนั้นๆ จะกลายเป็นชาติที่รัก
ความรุนแรง
4. หากหนังสือพิมพ์ชอบแต่จะปลูกเร้าสัญชาตญาณด้านมืด เร้าให้คนในสังคมอยากรู้ อยาก
เห็น แต่ทุกข์ของคนอื่นจะทำให้เกิดอาการเจ็บป่วยทางสังคมและวัฒนธรรม
5. หากหนังสือพิมพ์คอยแต่สร้างความถูกต้องให้กับตัวเอง ปกปิดความผิดของตัวเอง
เหมือนซ่อนขยะไว้ใต้พรมแล้ว สิ่งที่สังคมจะได้รับก็คือขยะ
6. หากหนังสือพิมพ์หลอกตัวเองจะทำให้สังคมพบกับความล้มเหลวในการทำหน้าที่ให้
การศึกษา

(สุกัญญา สุกบรรทัด . เอกสารประกอบวิชาจริยธรรมวิชาชีพหนังสือพิมพ์ , 2542)

แนวคิดการนำเสนอความจริงในหนังสือพิมพ์

นักหนังสือพิมพ์ต้องรายงานแต่ความจริง และประชาชนคาดหวังอยู่เสมอว่าหนังสือพิมพ์จะไม่ได้มอบแค่ความจริงบางส่วน แต่ความจริงนั้นต้องเป็นความจริงทั้งหมด หากแต่ในสภาพปัจจุบันพบว่ามีปัจจัยที่ทำให้การนำเสนอความจริงเกิดปัญหา นับตั้งแต่ เรื่องของผลกำไรจากยอดขายหน้าข่าวย ความลำเอียง ความไม่รู้หรือไม่ใฝ่รู้ของนักหนังสือพิมพ์เอง ความไม่จริงจังกกับการสืบค้นเจาะลึก การถนัดแต่ทำข่าวประชาสัมพันธ์ หรือแม้แต่ข่าวนั้นๆมีความยากเกินไปจนหนังสือพิมพ์ไม่สามารถอธิบายได้ว่าเกิดอะไรขึ้น เหล่านี้นับเป็นเหตุผลที่ยอมรับกันโดยทั่วไปว่าคือสาเหตุที่ทำให้สื่อมวลชนไม่สามารถนำ “ความจริง” มาสู่สาธารณชนได้

อย่างไรก็ตามสื่อมวลชนอาจมีเหตุผลอื่นอีกในการที่ไม่สามารถปฏิบัติตามหน้าที่นี้ได้ เพราะมีข้อขัดแย้งระหว่างสิ่งที่เรียกว่า “อุดมการณ์ทางวิชาชีพ” กับสิ่งที่เกิดขึ้นจริงในทางปฏิบัติ ซึ่งสื่อมวลชนผู้นั้นจะต้องมีเหตุผลที่ทุกฝ่ายเห็นว่าชอบธรรม (moral justification) แต่หากไม่สามารถสร้างความชอบธรรมได้ ก็ถือว่าสื่อมวลชนผู้นั้นไม่มีจริยธรรม (สุกัญญา สูดบรรทัด . เอกสารประกอบฯ อ้างแล้ว)

เอ็ดมัน แลมเบธ (Edmund Lambeth , 1986 อ้างใน อภิชาติ ศักดิ์เศรษฐ์ , 2542) กล่าวว่าหลักแห่งการพูดความจริง (The Principle of Truth Telling) เป็นหลักการที่สื่อมวลชนต้องพยายามอย่างเต็มที่ทุกรูปแบบที่จะแสวงหาข่าวสารที่ถูกต้อง ยุติธรรม และปราศจากอคติ สื่อมวลชนต้องตรวจสอบแล้วตรวจสอบอีกเพื่อจะให้ข้อมูลนั้นถูกต้องอย่างแท้จริง เป็นการตรวจพินิจพิเคราะห์ที่ความแท้และความไม่แท้ของข้อมูลและแหล่งข่าว ชื่อสำคัญต่อข้อเท็จจริง แม้ความจำเป็นที่จะต้องออกข่าวให้ทันเวลาที่ไม่ใช่ข้ออ้างที่จะเสนอข่าวผิดๆ

และหากหนังสือพิมพ์ไม่ตระหนักถึงความรับผิดชอบในเรื่องการทำหน้าที่เสนอความจริงแล้ว ในทัศนะของ แบล็ก, สตีล และบาร์นีย์ (Black , Steel and Barney, 1995 อ้างในอภิชาติฯ) มองว่าจะเกิดความเสียหายต่อสาธารณชน และสิ่งนี้จะกัดกร่อนทำลายความน่าเชื่อถือของวิชาชีพหนังสือพิมพ์ลงไปด้วย

สื่อต้องกรุยทางให้คนใช้สมองมากกว่าอารมณ์ (Jack Fuller)

Jack Fuller นักวิชาการด้านสื่อสารมวลชนชาวสหรัฐ กล่าวไว้ใน News values ; idea for An information Age , 1997 ตอนหนึ่งว่านักข่าวควรวิจัยเข้าไปในข้อมูลเกี่ยวกับ

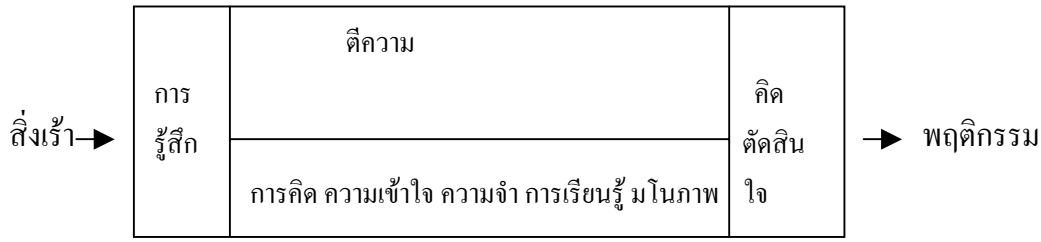
ข่าว ก่อนที่จะกล่าวหาหรือตั้งสมมติฐานผิดๆเกี่ยวกับประเด็นข่าวนั้นๆ เพราะหน้าที่ของสื่อมวลชนก็ต้องตรวจสอบ ขณะเดียวกันนักข่าวก็ควรหยุดคิดก่อนที่จะตั้งสมมติฐานที่แย่มากที่สุด หยุดคิดก่อนว่าข้อกล่าวหาที่ตั้งขึ้นนั้นมีน้ำหนักแค่ไหน และเมื่อได้ข้อมูลที่ชัดเจนแล้วค่อยระบุว่าอะไรเป็นอะไร อย่างไรก็ตามการทำหน้าที่ในลักษณะนี้อาจจำเป็นต้องใช้ความกล้าหาญพอสมควร

Fuller ระบุอีกว่า หนังสือพิมพ์ที่ไม่คำนึงถึงความถูกต้องและจริยธรรมในการทำข่าว อาจกลายเป็นเหยื่ออาการกระทำของตัวเอง ทั้งนี้หนังสือพิมพ์ควรทำงานในแนวทางใหม่ โดยสร้างความกระตือรือร้นให้กับประชาชน ควรให้ประชาชนเข้ามีส่วนร่วม เพราะประชาชนไม่ได้ต้องการแค่ข้อมูลหรือข้อเท็จจริงเท่านั้น แต่ประชาชนต้องการความรู้ด้วยจริงอยู่แม้หนังสือพิมพ์จะอยู่ได้ก็เพราะผลกำไรทางธุรกิจ แต่จริงๆแล้วการทำหน้าที่หนังสือพิมพ์จำเป็นต้องคำนึงถึงสิ่งอื่นด้วย เช่น การเสนอข่าวนั้นจะทำเพื่อธุรกิจหรือทำเพื่อประโยชน์ของสังคม

แนวคิดทางจริยธรรมทางวิชาชีพดังที่กล่าวมาข้างต้นทั้ง 4 ประเด็นนี้ ผู้วิจัยจะใช้เป็นแนวคิด ในการกำหนดกรอบคำถามเพื่อสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้เกี่ยวข้อง รวมถึงการสรุปและอภิปรายผล

ทฤษฎีการรับรู้ (Perception Theory)

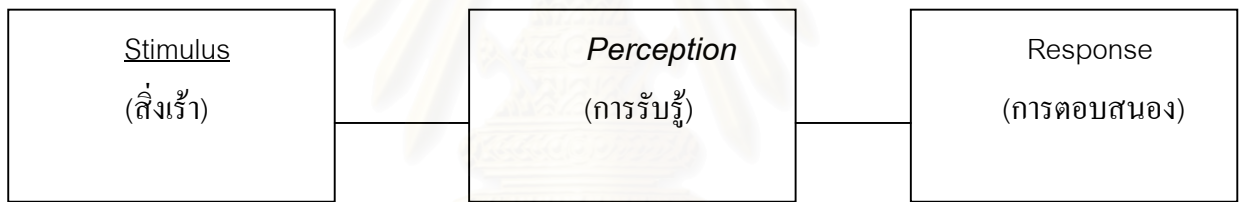
“การรับรู้” คือการใช้ประสบการณ์เดิมแปลความหมาย สิ่งเร้า ที่ผ่านประสาทสัมผัสแล้วเกิดความรู้สึกระลึกถึงความหมายว่าเป็นอะไร ซึ่งกระบวนการ(Process) ของการรับรู้นี้เป็นกระบวนการที่คาบเกี่ยวกันระหว่างความเข้าใจ การคิด การรู้สึก (Sensing) ความจำ (Memory) การเรียนรู้ (Learning) การตัดสินใจ(Decision making)การแสดงพฤติกรรม เขียนเป็นแผนภูมิได้ดังนี้

ขบวนการภายนอก → ขบวนการภายใน → ขบวนการแสดงออก

สิ่งเร้า → การรับรู้ → ปฏิกริยาตอบสนอง

ทั้งนี้ในกระบวนการแห่งการรับรู้ถ้าพิจารณาในแง่ของพฤติกรรม “การรับรู้” จะแทรกอยู่ระหว่างสิ่งเร้ากับการตอบสนองต่อสิ่งเร้า

และการรับรู้จะเกิดขึ้นได้ต้องประกอบด้วย

1. มีสิ่งเร้าที่จะรับรู้ (Stimulus)
2. ประสาทสัมผัส (Sense Organs) และความรับรู้สัมผัส
3. ประสบการณ์เดิม หรือความรู้เดิมเกี่ยวกับสิ่งเร้าที่ได้สัมผัส
4. การแปลความหมายจากสิ่งที่สัมผัส

อย่างไรก็ตามการที่มนุษย์สามารถรับรู้สิ่งต่างๆได้นั้น ต้องอาศัยปัจจัยหลายอย่าง และการรับรู้ได้ตีความน้อยเพียงใดขึ้นอยู่กับสิ่งที่มีอิทธิพลต่อการรับรู้ของบุคคล โดยสิ่งที่มีอิทธิพลหรือปัจจัยของการรับรู้แบ่งได้เป็น 2 ลักษณะ คือ 1. ลักษณะของผู้รับรู้ และ 2. ลักษณะของสิ่งเร้า

1. ลักษณะของผู้รับรู้ แบ่งออกเป็นลักษณะย่อยดังนี้

- 1.1 ด้านกายภาพ หมายถึงอวัยวะสัมผัส เช่น หู ตา จมูก และอวัยวะสัมผัสอื่นๆ ปกติหรือ
ไม่มีความรู้สึกรับสัมผัสสมบูรณ์เพียงใด
- 1.2 ด้านจิตวิทยา ปัจจัยทางด้านจิตวิทยาของคนที่มียุติพลต่อการรับรู้มีหลายประการ
เช่น ความจำ อารมณ์ ความพร้อม สติปัญญา การสังเกตพิจารณา ความสนใจตั้งใจ
ทักษะ คำนิยม วัฒนธรรม ประสบการณ์เดิม ฯลฯ อันเป็นผลจากการเรียนรู้เดิม ในแง่
ของนักจิตวิทยาถือว่าการรับรู้เป็นสิ่งที่เลือกสรรอย่างยิ่ง (High Selective) เริ่มตั้ง
แต่เลือกรับสัมผัสเอาเฉพาะที่ต้องการและแปลความให้เข้ากับตนเอง

2. ลักษณะของสิ่งเร้า แบ่งออกเป็นลักษณะย่อยดังนี้

- 2.1 สิ่งเร้าภายนอกที่ดึงดูดความสนใจและความตั้งใจ ได้แก่คุณสมบัติและคุณลักษณะและ
คุณลักษณะของสิ่งเร้าที่จะทำให้เกิดการรับรู้ ซึ่งถ้าสิ่งเร้ามีคุณสมบัติและลักษณะที่
สนองธรรมชาติในการรับรู้ของบุคคลนั้นๆ ก็จะมี ความตั้งใจในการรับรู้ดีขึ้น
- 2.2 การจัดลักษณะหมวดหมู่ของวัตถุที่เป็นสิ่งเร้า กล่าวคือ สิ่งที่อยู่ใกล้กันมนุษย์มักรับรู้
ว่ามีความเกี่ยวข้องกันมากกว่าสิ่งที่เหมือนกันแต่อยู่ไกลออกไป และมีแนวโน้มที่จะรับ
รู้สิ่งที่ใกล้กันให้เป็นภาพเดียวกัน
- 2.3 การรับรู้เกี่ยวกับระยะทางหรือความลึก กล่าวคือ มนุษย์มีความสามารถในการ
การรับรู้ถึง 3 มิติ ความสามารถนี้เกิดจากการเรียนรู้ของมนุษย์

ขณะเดียวกันการรับรู้ใดๆของมนุษย์อาจเกิดความผิดพลาดขึ้นได้ “การรับรู้ผิด
พลาด”เกิดจากสาเหตุหลายประการ เช่น เนื่องจาก

- สภาวะบางประการของสิ่งเร้า นับตั้งแต่คุณสมบัติของสิ่งเร้าหรือส่วนประกอบที่แตก
ต่าง หรือความเชื่อที่บุคคลมีต่อการรับรู้
- ความเชื่อที่ผิดๆ(Delusions)
- ความไม่สมบูรณ์ของประสาทและอวัยวะสัมผัส
- อุปาทานของตนเอง
- การแปลสัมผัสผิด เพราะประสบการณ์น้อยมีความรู้ไม่พอ
- บุคลิกภาพอุปนิสัยและเจตคติ (Attitude) คนมองโลกในแง่ดีมักเห็นส่วนดีของสิ่งเร้า
มากกว่าส่วนเสีย
- ความต้องการ คนที่มีความต้องการต่างกัน ถ้าถูกสิ่งเร้าด้วยสิ่งเดียวกันอาจเกิดการรับรู้
ต่างกัน

- อารมณ์
- ความใส่ใจ (Attention)
- วัฒนธรรม เป็นกรอบของการอ้างอิง (Frames of Reference) เช่น ในยุโรปกับประเทศไทยมองการกอดจูบในที่สาธารณะแตกต่างกัน
- มองในแง่มุมมอง ทิศทาง บรรยากาศต่างกันจะเห็นต่างกัน
(กัญญา สุวรรณแสง . จิตวิทยาทั่วไป , 2542)

ผู้วิจัยใช้ทฤษฎีการรับรู้มาเป็นแนวคิดหลักในการกำหนดกรอบคำถามสัมภาษณ์เชิงลึก กลุ่มผู้ที่อยู่ในภาวะความเสี่ยงกรณีโคบอลต์ 60 เพื่อนำไปสู่การอภิปรายและสรุปผล

แนวคิดการเลือกรับรู้

Defleur และคณะ (1982) กล่าวถึง ทฤษฎีอิทธิพลของการเลือกสรร (Selective Influence Theory) ไว้ว่า เนื่องจากโลกปัจจุบันเต็มไปด้วยข้อมูลข่าวสารซึ่งมีปริมาณมากจนผู้รับสารไม่สามารถเปิดรับได้ทั้งหมด ด้วยเหตุนี้ผู้รับสารจึงจำเป็นต้องเลือกสรรเปิดรับสารที่อยู่ในความสนใจเท่านั้น

สำหรับหลักของการเลือกสนใจซึ่งเป็นขั้นตอนแรกของกระบวนการเลือกสรร (Selective Process) นั้น Defleur อธิบายว่า ด้วยข้อจำกัดในการเปิดรับสาร ผู้รับสารจึงต้องมีเครื่องกรองทางจิต (Mental Filters) เพื่อช่วยเลือกเฉพาะสารที่อยู่ในความสนใจให้ผ่านเข้าสู่ขั้นตอนของการเลือกสรร ซึ่งการเลือกสนใจนั้นขึ้นอยู่กับแรงจูงใจ ประสบการณ์เดิม สภาพแวดล้อม และสภาวะทางจิตใจของผู้รับสารในขณะนั้น (กฤตินี ประชาบาล , 2539) สอดคล้องกับแนวคิดทางจิตวิทยา ที่ถือว่าการรับรู้เป็นสิ่งที่เลือกสรรอย่างยิ่ง (Highly Selective)

อย่างไรก็ตามแม้มนุษย์จะมีการเลือกสรรเฉพาะสิ่งที่อยู่ในความสนใจตนเพื่อนำมาสู่การรับรู้แล้ว แต่การรับรู้ที่รับรู้ก็อาจเป็นการรับรู้ที่ผิดไปจากความจริงได้ โดยปัจจัยทางด้านจิตวิทยาที่มีผลทำให้การรับรู้ผิดไปจากความเป็นจริงนั้น มีอยู่ด้วยกันหลายประการ นับตั้งแต่ ความรู้เดิม ประสบการณ์เดิม ความต้องการ สภาพของจิตใจ เจตคติ อิทธิพลของสังคม ความตั้งใจ ความสนุกสนาน เพลิดเพลิน คุณค่า แรงจูงใจ ความดึงดูดในสังคม เขวามันปัญญา การสังเกตพิจารณา ความพร้อมหรือการเตรียมพร้อมที่จะรับรู้ การคาดหวัง

ทั้งนี้ การรับรู้ที่ผิดพลาดจากภาวะสิ่งเร้าลักษณะดังกล่าวอาจก่อให้เกิดภาพที่เบี่ยงเบน ภาพที่ผิดพลาดไปจากความเป็นจริง หรือ ภาพมายา (Illusion) ได้ (กัญญา สุวรรณแสง จิตวิทยาทั่วไป , 2542)

ผู้วิจัยใช้แนวคิดการเลือกรับรู้มาเป็นกรอบในการวิเคราะห์บทสัมภาษณ์เชิงลึกของผู้แทนหนังสือพิมพ์และกลุ่มผู้รับสารที่อยู่ในภาวะความเสี่ยงกรณีโควิด 60 เพื่อนำไปสู่การสรุปและอภิปรายผล

แนวคิดวัฒนธรรมชุมชน

วัฒนธรรมไทยเป็นวัฒนธรรมเก่าแก่อายุนับพันปี ซึ่งตลอดระยะเวลาอันยาวนานได้มีการเปลี่ยนแปลงเพื่อปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไป ทั้งนี้มีการสรุปภาพรวมลักษณะสำคัญของวัฒนธรรมไทยไว้ดังนี้

ลักษณะเด่น

1. มีความสามารถในการปรับตัวสูง (highly adaptive)

วัฒนธรรมไทยเป็นวัฒนธรรมที่เปิดรับวัฒนธรรมอื่นค่อนข้างมาก โดยเฉพาะวัฒนธรรมที่มีพลังอำนาจเหนือกว่า ดังเห็นได้จากสมัยขอมเรืองอำนาจในแคว้นสุวรรณภูมิ ไทยก็เปิดรับวัฒนธรรมของขอม อาทิ ภาษา การแต่งกาย รวมไปถึงการยอมรับวัฒนธรรมตะวันตก ด้านเทคโนโลยี การศึกษา และการเมือง เหล่านี้ล้วนเป็นหลักฐานสนับสนุนข้อสรุปนี้ได้เป็นอย่างดี

2. มีความยืดหยุ่นสูง (high flexible)

ความยืดหยุ่นหมายถึงความรู้จักผ่อนสั้นผ่อนยาว ความรู้จักปรับ รู้จักเลือกในสิ่งที่เหมาะสม และขณะเดียวกันก็ยังสามารถยึดมั่นในลักษณะเดิมที่สำคัญของตนไว้ได้ไม่เปลี่ยนแปลงไปจนขาดเอกลักษณ์ของตนเอง ความยืดหยุ่นของวัฒนธรรมไทยหากพิจารณาอย่างผิวเผินอาจดูเหมือนมีแต่ความอ่อนแอ แต่หากพิจารณาให้ลึกซึ้งจะพบว่า มีลักษณะ “อ่อนนอก แข็งใน” มากกว่า

3. มีความยึดมั่นในความเป็นไทยอย่างเหนียวแน่น (Thai-ism)

หมายถึงความภาคภูมิใจในความเป็นคนไทยแสดงออกเป็นพฤติกรรมความรักพวกพ้อง รักญาติพี่น้อง และรักความเป็นคนไทย โดยส่วนรวม แต่พฤติกรรมเหล่านี้ในภาวะปกติจะไม่แสดงออกชัดเจนนัก เพราะถูกค่านิยมอื่นซึ่งสามารถสนองความต้องการของตนได้ดีกว่าบดบังอยู่ อย่างไรก็ตามภายใต้วิกฤติทั้งด้านภัยธรรมชาติ หรือภัยจากสงครามจากชาติอื่น คนไทยจะร่วมมือช่วยเหลือกันกันอย่างเหนียวแน่น

ลักษณะด้อย

1. ความยึดถือในตัวบุคคลมากเกินไป

ทำให้เกิดความขัดแย้งในกลุ่มผู้บริหารระดับสูง ทำให้เกิดการแก่งแย่งชิงดีชิงเด่นและขาดการทำงานร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพ

2. ความรักเสรีโดยปราศจากขอบเขต

ทำให้เกิดการไม่เคารพเกรงกลัวกฎหมาย ชอบทำอะไรตามใจตัวเอง ขาดจิตสำนึกถึงสังคมหรือส่วนรวมในยามปกติ

3. ความเชื่อถือหรือยึดถือในเรื่องไสยศาสตร์ โชคลาง

การเชื่อถือชะตากรรมต่างๆยังคงมีอยู่มากในสังคมไทยปัจจุบัน ทำให้เสียเวลาและทรัพย์สินเงินทองที่ต้องหมดเปลืองไปในงานพิธีกรรมต่างๆ

(สนธิท สัมภการ . วิวัฒนาการทางวัฒนธรรมของสังคมไทย ,2534)

กล่าวสำหรับวัฒนธรรมของคนไทยในระดับชุมชนนั้นอาจมีความแตกต่างกันไปบ้าง เนื่องจากแต่ละชุมชนก็มีวิถีทางและแบบฉบับในการดำเนินชีวิตที่ปฏิบัติสั่งสมกันมาเป็นของตัวเอง ซึ่งวัฒนธรรมที่ถ่ายทอดจากคนรุ่นหนึ่งไปสู่คนอีกรุ่นหนึ่งในแต่ละชุมชนนั้นอาจอยู่ในรูปแบบของความรู้ การปฏิบัติ และความเชื่อ อย่างไรก็ตามสิ่งที่พบในวัฒนธรรมชุมชนอาจไม่ได้เป็นเนื้อเดียวกัน(Homogeneous) แต่มีส่วนผสมหลายอย่าง หลายรูปแบบ หลากเนื้อหา เนื่องจากการถ่ายทอดกับวัฒนธรรมอื่นๆตลอดเวลา

ในส่วนของ “องค์ประกอบย่อยของวัฒนธรรมชุมชน” ที่บรรจุไว้ในข้อค้นพบของนักพัฒนาสังคมนั้น ดร.กาญจนา แก้วเทพ อธิบายไว้ดังนี้

1. ผลของความพยายามร่วมกัน (Collective)

ในการต่อสู้และแสวงหาหนทางเพื่ออยู่ร่วมกับธรรมชาติ ความพยายามประการหนึ่งของวัฒนธรรมก็คือ ความพยายามในการเรียนรู้ที่จะอยู่ร่วมกับธรรมชาติที่อาจแสดงออกมาในรูปแบบเทคโนโลยี เครื่องมือ เครื่องใช้ ทักษะ กรอบความคิด ตัวบุคคล ดังจะเห็นได้จากในชุมชนแต่ละแห่งมีการสร้างสรรค์เทคโนโลยีพื้นบ้านขึ้นมาอย่างมากมายและยาวนานแล้ว

2. ผลของความพยายามร่วมกันในการแสวงหาวิธีการในการอยู่ร่วมกันระหว่างเพื่อนมนุษย์ด้วยกัน

อาจจะเป็นทั้งเพื่อนมนุษย์ที่อยู่ภายในกลุ่มเดียวกันหรือเพื่อนมนุษย์ที่อยู่ภายนอกกลุ่ม ผลผลิตทางวัฒนธรรมนี้ได้แก่ วิธีการจัดรวมเป็นกลุ่มองค์กร ในรูปแบบของระบบครอบครัวเครือญาติ และมีการจัดแบ่งภาระหน้าที่ความรับผิดชอบตามเกณฑ์ต่าง ๆ เช่น ตามเพศ ตามอายุ ตามกฎ

ระเบียบ นอกจากนี้ยังมีวิธีการจัดการกับความขัดแย้งที่เกิดขึ้นในชุมชน ตัวอย่างคือการปรับไ้ม การขอขมา รวมทั้งระบบคุณค่าที่เกี่ยวข้องกับความขัดแย้ง อาทิ คุณค่าเรื่องการให้อภัย อโหสิกรรม เป็นต้น

3.เอกลักษณ์ของวัฒนธรรมชุมชน ในชุมชนแต่ละแห่งต่างมีเอกลักษณ์ของตัวเอง และเอกลักษณ์นี้เป็นต้นกำเนิดแห่งความภาคภูมิใจในตัวเอง ศักดิ์ศรีในตัวเอง จึงเป็นแหล่งกำเนิดของพลังชุมชน แต่ไม่ว่าจะเป็นชุมชนแห่งใด จะมีลักษณะร่วมที่สำคัญคือ

3.1 วัฒนธรรมชุมชนที่ถือเอาคนเป็นศูนย์กลาง เน้นความสำคัญของคนมากกว่าวัตถุ ลักษณะดังนี้แสดงออกและรับรู้ได้จากการทำพิธีกรรมต่างๆ เช่น การเกิด การตาย เหล่านี้ล้วนแสดงให้เห็นความสำคัญของมนุษย์ทั้งสิ้น (human – centered culture)

3.2 เอกลักษณ์อีกประการหนึ่งของวัฒนธรรมชุมชน

คือกรอบความคิดแบบองค์รวม (holistic) เป็นความสัมพันธ์โยงใยระหว่างความสัมพันธ์ในทุกมิติ นับตั้งแต่ ระหว่างคนกับคน คนกับธรรมชาติ และคนกับสิ่งเหนือธรรมชาติ ความสัมพันธ์ระหว่างเศรษฐกิจ การเมือง คุณค่า จริยธรรม ความสัมพันธ์ระหว่างความคิดกับการกระทำ ความสัมพันธ์ระหว่างความรู้กับคุณธรรม ความสัมพันธ์ระหว่างกายกับจิตวิญญาณ ฉะนั้นไม่ว่าจะเป็นการทำกิจกรรมใดๆ จะมีลักษณะความสัมพันธ์ทุกมิติเข้ามาเกี่ยวข้องอยู่เสมอ ซึ่งหากมีการวิเคราะห์วิถีชีวิตประจำวัน ธรรมเนียม ประเพณี การละเล่น การผลิต จะพบลักษณะกรอบความคิดดังกล่าวภายใน (กาญจนา แก้วเทพ . การพัฒนาแนววัฒนธรรมชุมชน โดยถือมนุษย์เป็นศูนย์กลาง , 2538)

แนวคิดเรื่องวัฒนธรรมชุมชนนี้ ผู้วิจัยเห็นว่ามีความเกี่ยวข้องโยงใยกับการรับรู้และปฏิบัติเริ่มต้นตระหนักของผู้รับสารที่อยู่ในภาวะความเสี่ยงกรณีโศกอลต์ 60 โดยจะนำไปประกอบการตั้งคำถามเชิงลึกกับผู้ที่เกี่ยวข้อง รวมถึงการอภิปรายและสรุปผล

แนวคิดลักษณะข่าวที่พึงประสงค์ในภาวะเสี่ยงภัยทางสิ่งแวดล้อม

ภารกิจพื้นฐานของหนังสือพิมพ์ที่ถือปฏิบัติตามปกตินั้นก็คือการทำหน้าที่เป็น GATE KEEPER ปฏิบัติงานในการกำหนดวาระข่าวสาร (AGENDA SETTING) แต่ทั้งสองภารกิจดังกล่าวเมื่ออยู่ในโลกของความเป็นจริงทางวิชาชีพแล้ว แทบทุกกรณีต้องตกอยู่ภายใต้เงื่อนไขหลายประการด้วยกัน กระทั่งหนังสือพิมพ์ไม่สามารถทำหน้าที่ตามหลักจริยธรรมวิชาชีพได้อย่างสมบูรณ์

อย่างไรก็ตามมีข้อเท็จจริงประการหนึ่งที่เป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไปก็คือ “สื่อมวลชนต้องปฏิบัติภารกิจพื้นฐานที่มีต่อสังคม” ซึ่ง Lasswell ได้กำหนดกรอบทฤษฎีภารกิจหน้าที่ของสื่อมวลชนไว้ 3 ประการ คือ 1) การทำหน้าที่ตรวจสอบสภาพแวดล้อม และสร้างสำนึกของความตื่นตัวหรือระแวดระวังภัยในหมู่สาธารณชน 2) การทำหน้าที่เชื่อมโยงและตีความสภาพเหตุการณ์เพื่อให้สาธารณชนเกิดความเข้าใจ และตระหนักในภาวะการณ์ที่เผชิญอยู่ และ 3) การทำหน้าที่ให้ข้อคิดเห็น หรือชี้แนะเพื่อให้สาธารณชน มีช่องทางในการตัดสินใจแก้ไขสภาพปัญหา (วิลาสินี พิพิธกุล , 2537)

งานวิจัยเรื่อง “บทบาทของหนังสือพิมพ์ในการสื่อสารเรื่องความเสี่ยงทางสิ่งแวดล้อม กรณีมลพิษจากโรงไฟฟ้าแม่เมาะ จังหวัดลำปาง” ของวิลาสินี พิพิธกุล มีการประเมินบทบาทของหนังสือพิมพ์โดยอาศัยเกณฑ์วัดจากระดับการพึ่งพาข่าวสารของประชาชนที่ได้รับผลกระทบ ผลที่ได้จากการประเมินชี้ให้เห็นว่า หนังสือพิมพ์สามารถเป็นแหล่งที่พึ่งในระดับต้นให้แก่ประชาชนได้ คือทำหน้าที่เป็นสื่อที่ขยายเรื่องราวความเดือดร้อนของประชาชนกลุ่มหนึ่งไปสู่ความสนใจของสาธารณชนในวงกว้างขึ้น แต่หากพิจารณาการเป็นที่พึ่งในระยะยาวหรือต่อเนื่องแล้วยังไม่ชัดเจน เนื่องจากหนังสือพิมพ์ให้ความสำคัญในการติดตามข่าวในระยะสั้นๆ ช่วงที่เกิดเหตุการณ์รุนแรงขึ้นเท่านั้น และยังพบว่าประเด็นที่หนังสือพิมพ์กำหนดเป็นข่าวนั้น ไม่ค่อยสอดคล้องกับประเด็นข่าวที่ชาวบ้านสื่อสารกันภายในกลุ่มโดยผ่านทางสื่อบุคคลซึ่งเป็นผู้เลือกถนัดกรองประเด็นจากสื่อมวลชนมาสื่อสารกับชาวบ้านอีกทอดหนึ่ง

และเมื่อพิจารณาบทบาท โดยใช้เกณฑ์ภารกิจพื้นฐานของสื่อมวลชน และผลลัพธ์จากการพึ่งพาข่าวสารแล้ว พบว่าหนังสือพิมพ์ยังไม่สามารถปฏิบัติภารกิจในฐานะกลไกที่จะช่วยลดความเสี่ยงทางสิ่งแวดล้อมได้ในระยะยาว เนื่องจากหนังสือพิมพ์ยังมีบทบาทเป็นเพียงผู้แจ้งข่าวสาร รายงานเหตุการณ์ และสนับสนุนกระแสความเคลื่อนไหวที่เกิดขึ้นเป็นระยะๆ เท่านั้น แต่มิได้สร้างจิตสำนึกให้สาธารณชนตื่นตัวในเรื่องอันตรายของความเสี่ยง และทำให้เกิดความเข้าใจในลักษณะหรือสาเหตุของปัญหาเท่าที่ควร

จากข้อสรุปบทบาทของหนังสือพิมพ์ในลักษณะข้างต้น งานวิจัยดังกล่าว จึงมีข้อเสนอแนะแนวทางไว้อย่างน่าสนใจว่า “เพื่อให้การเสนอข่าวเป็นประโยชน์อย่างแท้จริง หนังสือพิมพ์ควรมีความรับผิดชอบ ที่จะนำเสนอข่าวด้วยข้อมูลที่ถูกต้อง รอบด้าน มีข้อมูลในเชิงอธิบาย และนำเสนออย่างต่อเนื่อง มิใช่เป็นเพียงการสร้างกระแสให้คนตื่นตัวกับข่าว เพราะหากเป็นเช่นนั้น ความรู้สึกจริงจังที่จะเข้าแก้ไขปัญหาจากทุกฝ่ายก็จะยังไม่เกิดขึ้น”(วิลาสินี . 2537)

สำหรับกรณีของอุบัติเหตุทางรังสีโคบอลต์ 60 แพร่กระจาย ที่เลือกมาศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยเห็นว่า “ความไม่รู้” คือปัจจัยสำคัญที่นำไปสู่ความกลัว ความกังวลในกลุ่มผู้รับสารที่อยู่ในภาวะความเสี่ยงฯ กระทั่งเกิดเป็นปฏิกิริยาตื่นตระหนกต่อการเผชิญในที่สุด ฉะนั้นเพื่อเป็นการปฏิบัติการกิจพื้นฐานที่มีต่อสังคม หนังสือพิมพ์จึงควรนำเสนอข่าวที่ประกอบด้วยข้อเท็จจริงที่ครบถ้วนรอบด้าน(TRUTH)

ดังนั้นในสถานการณ์ที่เลือกนำมาศึกษา แต่ละองค์ประกอบของความเป็นข่าวตามแนวคิดหลักวิชาทางนิเทศศาสตร์ อันได้แก่ WHO WHAT WHERE WHEN WHY HOW หรือ 5 W 1 H ซึ่งในงานวิจัยรวมเรียกว่า “ข่าว” นั้น นอกจากจะต้องมีข้อเท็จจริง(BASIC FACT) แล้ว จำเป็นต้องมีข้อมูลทางวิทยาศาสตร์ (SCIENTIFIC INFORMATION) อาทิ ข้อเท็จจริงด้านรังสี ข้อเท็จจริงทางการแพทย์ และข้อมูลทางสังคม (SOCIAL INFORMATION) เช่น ความคิดเห็น พฤติกรรม ปฏิกิริยาตอบสนองรูปแบบต่าง ๆ จากชุมชนและผู้ที่เกี่ยวข้อง ฯลฯ

ทั้งนี้ เพื่อให้หนังสือพิมพ์จะได้มีบทบาทในการเตือนภัย อธิบายภัยได้อย่างครบถ้วน ไม่ใช่เป็นการทำหน้าที่ให้ข้อเท็จจริงเพียงบางส่วน หรือให้แต่ข้อมูลที่สร้างความตื่นเต้น เร้าอารมณ์แก่สังคมเท่านั้น

กรอบแนวคิดข่าวที่พึงประสงค์ในภาวะเสี่ยงภัยทางสิ่งแวดล้อมในทรงสนะของงานวิจัย

WHO - มีใครบ้างที่ต้องรับผิดชอบปัญหาที่เกิดขึ้น ใครที่ได้รับผลกระทบอย่างแท้จริง

WHAT- ปัญหาและผลกระทบคืออะไร

WHERE - สถานที่ใดบ้างที่ได้รับผลกระทบ พื้นที่ใดบ้างที่ต้องเฝ้าระวังเหตุที่อาจเกิดขึ้นซ้ำในลักษณะเดียวกัน

WHEN - ผลกระทบจะเกิดขึ้นยาวนานแค่ไหน จะได้ข้อมูลของปัญหาเมื่อไหร่

WHY - ทำไมจึงต้องมีการป้องกันภัยจากรังสี ทำไมจึงไม่ต้องหวาดกลัวผลกระทบจากศพหือรังสี

HOW –ประชาชนควรปฏิบัติตัวและมีมุมมองต่อปัญหาที่เกิดขึ้นอย่างไร ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องควรมีแนวทางอย่างไรในการป้องกันไม่ให้ปัญหาเกิดซ้ำขึ้นอีก

แนวคิดข่าวที่พึงประสงค์ในภาวะเสี่ยงภัยทางสิ่งแวดล้อมข้างต้น ผู้วิจัยจะนำไปเป็นกรอบในการวิเคราะห์ข่าวที่หนังสือพิมพ์นำเสนอ เพื่อนำไปสู่การอภิปรายและสรุปผล

แนวคิดเรื่องการเผาศพตามประเพณีไทย

จากบันทึกประชุมนิพนธ์เบ็ดเตล็ด สมเด็จพระนเรศวรมหาราชทรงราชธานุภาพ ภาคที่ 3 พ.ศ. 2492 ระบุเกี่ยวกับที่มาของการเผาศพตามประเพณีของชาวพุทธไว้ว่า

“ธรรมดาการตายจะเอาซากไว้ไม่ได้ ฉันได้อ่านพบในหนังสือของเซอร์ฮาร์ฟลิ่ง นักปราชญ์อินเดียว่าที่ตายแล้วต้องรีบเอาไปฝัง พวกที่ถือทางพุทธเห็นว่าวิญญาณอาศัยรูป ร่างกายเป็นของไม่มีประโยชน์ พวกถืออย่างนี้จึงเอาศพไปเผา”

จากบันทึกหลักฐานทางประวัติศาสตร์จะเห็นได้ว่าคนไทยซึ่งส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ มีแนวปฏิบัติสืบต่อกันมาช้านานแล้วว่า เมื่อคนในครอบครัวเสียชีวิตลงให้นำร่างไว้วิญญาณไปเผาเสียให้สิ้น ฉะนั้นในทัศนะของผู้วิจัยจึงเห็นว่าปรากฏการณ์ศพเหยื่อ โศภณคดีถูกปฏิเสธไม่ให้มีการเผาจากวัดและชุมชนรอบข้างนั้น จึงเป็น ปรากฏการณ์ที่ผิดปกติอย่างยิ่ง

ผู้วิจัยใช้แนวคิดประเพณีเผาศพของคนไทยมาเป็นข้อสังเกตสำคัญต่อปรากฏการณ์ศพเหยื่อ โศภณคดีถูกรังเกียจ หวาดกลัวถึงขั้นปฏิเสธไม่ให้มีกาเผาในชุมชนจากประชาชนในละแวกวัด

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

บทบาทของหนังสือพิมพ์ในการสื่อสารเรื่องความเสี่ยงทางสิ่งแวดล้อม กรณีมลพิษจากโรงไฟฟ้าแม่เมาะ จังหวัดลำปาง

การวิจัยเรื่อง บทบาทของหนังสือพิมพ์ในการสื่อสารเรื่องความเสี่ยงทางสิ่งแวดล้อม กรณีมลพิษจากโรงไฟฟ้าแม่เมาะ จังหวัดลำปาง วิลาสินี พิพิธกุล (2537) พบว่าหนังสือพิมพ์เสนอข่าวความเสี่ยงทางสิ่งแวดล้อมในรูปแบบของรายงานเหตุการณ์ที่สืบหน้าไปแต่ละวัน โดยมุ่งชูประเด็นของความขัดแย้งและผลกระทบมากกว่าการนำเสนอประเด็นที่ให้ความรู้ความเข้าใจ และสร้างความตระหนักในความจำเป็นของการแก้ไขในระยะยาว มีผลให้สังคมตื่นตัวกับเหตุการณ์ความเสี่ยงเป็นครั้งๆไป ทั้งนี้พบว่ามีการวิจัยและเงื่อนไขทั้งภายในและภายนอกองค์กรหนังสือพิมพ์ ที่เป็นข้อจำกัดในการสร้างประสิทธิภาพของการรายงานข่าวความเสี่ยงทางสิ่งแวดล้อม เช่น นโยบายการเลือกสรรและกำหนดวาระข่าวสารของหนังสือพิมพ์ ประสิทธิภาพของนักข่าว ความจำกัดของข้อมูลข่าวสารและความขัดแย้งในบริบททางประวัติศาสตร์ระหว่างฝ่ายอนุรักษ์กับฝ่ายพัฒนาทางอุตสาหกรรม

ปัจจัยในการเสนอข่าวผิดพลาด และการยอมรับของหนังสือพิมพ์

การวิจัยเรื่อง ปัจจัยในการเสนอข่าวผิดพลาด และการยอมรับของหนังสือพิมพ์ อภิชาติ ศักดิ์เศรษฐ์ (2543) พบว่าลักษณะความผิดพลาดในการเสนอข่าวของหนังสือพิมพ์มี 3 ประเภทคือ 1.การใช้ภาษา 2 . การตีความหรือหยาบประเด็น และ 3.การอ้างอิงแหล่งข่าวหรือข้อมูล สำหรับปัจจัยที่ทำให้เกิดความผิดพลาดในการเสนอข่าวของหนังสือพิมพ์ ประกอบด้วยนักข่าว แหล่งข่าว เงื่อนไขเวลา และนโยบายองค์กร ทั้งนี้ นักข่าวถือเป็นปัจจัยสำคัญที่สุดที่ทำให้เกิดความผิดพลาด โดยมีปัจจัยแวดล้อมที่สำคัญคือมาตรฐานทางวิชาชีพ และวัฒนธรรมทางสังคม เป็นตัวกำหนดเชื่อมโยงถึงนโยบายขององค์กรที่มีบทบาทอย่างสูงในการชี้นำการทำงานของนักข่าว ส่วนแหล่งข่าวหรือเงื่อนไขเวลา เป็นเพียงปัจจัยส่วนหนึ่งในกระบวนการผลิตข่าวสารที่สามารถควบคุมได้โดยนักข่าว

ข้อสันนิษฐาน

1.ในกรณีโศกอลต์ 60 หนังสือพิมพ์ได้ทำหน้าที่เสนอข่าวเน้นประเด็นความขัดแย้ง สร้างความตื่นเต้น มากกว่าให้ความเข้าใจที่แท้จริงเพื่อคลี่คลายกระแสตื่นตระหนก

2.ความไม่รู้จักจริงของหนังสือพิมพ์เป็นเงื่อนไขที่ส่งผลให้หนังสือพิมพ์ทำหน้าที่เสนอข่าวกรณีโศกอลต์ 60 ไม่ครบถ้วน สมบูรณ์

3. การรับรู้ลักษณะข่าวที่มีข้อเท็จจริงไม่ครบถ้วนของหนังสือพิมพ์เป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้ประชาชนที่อยู่ในภาวะความเสี่ยงเกิดความตื่นตระหนก

นิยามศัพท์

ข่าว - แก่นหรือประเด็นหลักที่หนังสือพิมพ์นำเสนอกรณีโคบอลต์ 60 โดยใช้กรอบแนวคิดข่าวที่พึงประสงค์ในภาวะเสี่ยงภัยทางสิ่งแวดล้อมในทรรศนะของงานวิจัยเป็นเกณฑ์ศึกษา มีองค์ประกอบคือ

WHO - มีใครบ้างที่ต้องรับผิดชอบปัญหาที่เกิดขึ้น ใครที่ได้รับผลกระทบอย่างแท้จริง

WHAT- ปัญหาและผลกระทบคืออะไร

WHERE - สถานที่ใดบ้างที่ได้รับผลกระทบ พื้นที่ใดบ้างที่ต้องเฝ้าระวังเหตุที่อาจจะเกิดขึ้นซ้ำในลักษณะเดียวกัน

WHEN - ผลกระทบจะเกิดขึ้นยาวนานแค่ไหน จะได้ข้อยุติของปัญหาเมื่อไหร่

WHY - ทำไมจึงต้องมีการป้องกันภัยจากรังสี ทำไมจึงไม่ต้องหวาดกลัวผลกระทบจากศพเหยื่อรังสี

HOW -ประชาชนควรปฏิบัติตัวและมีมุมมองต่อปัญหาที่เกิดขึ้นอย่างไร ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องควรมีแนวทางอย่างไรในการป้องกันไม่ให้เกิดซ้ำขึ้นอีก

วัฒนธรรมชุมชน - ความรู้สึกนึกคิดและพฤติกรรมลักษณะทั่วไปในชุมชนของผู้รับสารที่อยู่ในภาวะความเสี่ยงกรณีโคบอลต์ 60

หนังสือพิมพ์ - หนังสือพิมพ์รายวันแนวประชานิยมที่นำมาศึกษา คือ ไทยรัฐ เดลินิวส์ ข่าวสด ฉบับระหว่างวันที่ 20 กุมภาพันธ์ ถึง วันที่ 2 เมษายน พ.ศ. 2543 ซึ่งเป็นช่วงระหว่างที่เกิดเหตุการณ์กระหึ่มเหยื่อทั้งสามเสียชีวิต

การรับรู้ - ความรู้สึกนึกคิดและพฤติกรรมของประชาชนที่อยู่ในภาวะความเสี่ยงกรณีโคบอลต์ 60 ภายหลังได้รับข่าวสารกรณีโคบอลต์ 60 จากหนังสือพิมพ์

ปฏิกริยาตื่นตระหนก - พฤติกรรมแสดงความหวาดกลัวจากสาร โคบอลต์ 60 และอาการหวาดกลัวศพเหยื่อโคบอลต์ ในลักษณะปฏิเสธให้มีการเผาศพเหยื่อโคบอลต์

ผู้รับสารที่อยู่ในภาวะความเสี่ยงกรณีโคบอลต์ 60 – ประชาชนที่ออกมาต่อต้านการเผาศพเหยื่อโคบอลต์ 60 ที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ละแวกวัดรางบัว เขตภาษีเจริญ กรุงเทพฯ , วัดถ้ำกลบ ต.มหาชัย อ.สมเด็จ จ.กาฬสินธุ์ และ วัดบางบ่อ จ.สมุทรปราการ

จริยธรรมทางวิชาชีพ – แนวคิดของหนังสือพิมพ์เกี่ยวกับการให้ความสำคัญในเรื่องนำเสนอข้อมูลโคบอลต์ 60 อย่างครบถ้วน โดยมุ่งสร้างความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องแก่ผู้อ่านเพื่อนำมาสู่ความสงบเรียบร้อยของสังคม

กระบวนการ – การนำเสนอข่าวโคบอลต์ 60 ของหนังสือพิมพ์ ซึ่งส่งผลให้ผู้ที่อยู่ในภาวะความเสี่ยงเกิดความหวาดกลัวจากโคบอลต์ 60 และตื่นตระหนกกระทันหันร่วมกันต่อต้านการเผาศพเหยื่อโคบอลต์ กระทั่งเกิดการล้มป่วย และเสียชีวิตกระทันหันต่อการต่อต้านการเผาศพ (20 กุมภาพันธ์—2 เมษายน พ.ศ.2543)

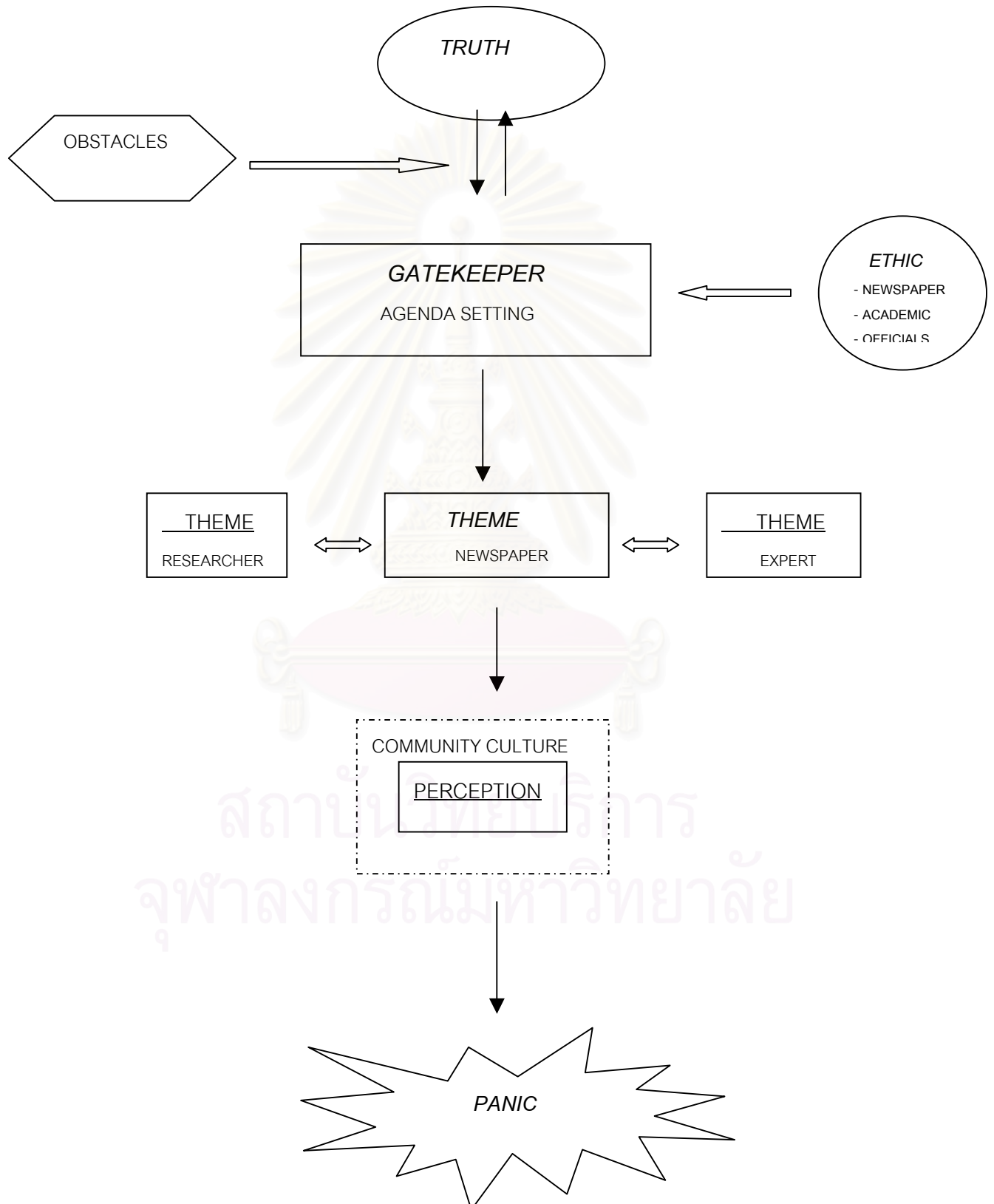
ขอบเขตการวิจัย

ในการวิเคราะห์เนื้อหาจะเลือกเฉพาะหนังสือพิมพ์แนวประชานิยม เนื่องจากเป็นหนังสือพิมพ์ที่มีโอกาสเข้าถึงการรับรู้ของกลุ่มประชาชนที่อยู่ในภาวะความเสี่ยงได้มากกว่าหนังสือพิมพ์เชิงคุณภาพและเป็นหลักฐานปรากฏสามารถนำมาอ้างอิงได้

สำหรับการศึกษารับรู้ข่าวสารของกลุ่มตัวอย่างจะเน้นความสำคัญที่หนังสือพิมพ์แนวประชานิยมที่เลือกมาศึกษา ส่วนการรับรู้สื่ออื่นๆ อาทิ วิทยุ วิทยุโทรทัศน์ และสื่อบุคคล นั้น ผนวกไว้ในการศึกษาวิจัยด้วยแต่ให้ความสำคัญน้อยกว่าการรับรู้ข่าวสารจากหนังสือพิมพ์

อย่างไรก็ตามผลกระทบจากอุบัติเหตุทางรังสีโคบอลต์ 60 ครั้งนี้ส่งผลต่อเนื่องเป็นเวลานานนับปี หากแต่ผู้วิจัยเลือกวิเคราะห์เนื้อหาการนำเสนอสาระของหนังสือพิมพ์เฉพาะในช่วงเกิดเหตุไปจนถึงมีผู้เสียชีวิตและเกิดกระแสหวาดวิตกกระทันหันกลุ่มผู้รับสารที่อยู่ในภาวะความเสี่ยงฯ รังเกียจปฏิเสธไม่ให้ศพเหยื่อโคบอลต์ได้มาปนกิจเท่านั้น(20 กุมภาพันธ์ -2 เมษายน พ.ศ.2543) เนื่องจากเห็นว่าการปฏิเสธไม่ให้ศพคนไทยด้วยกันได้ประกอบพิธีตามประเพณีที่ปฏิบัติสืบต่อกันมาช้านานนั้น เป็นปรากฏการณ์ที่ผิดปกติอย่างยิ่งในสังคมพุทธซึ่งมีความเมตตาเป็นที่ตั้ง

CONCEPTUAL FRAMEWORK

บทที่ 3

ระเบียบวิธีวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง การนำเสนอข่าวของหนังสือพิมพ์กับการรับรู้และปฏิบัติระดับตระหนักของผู้รับสารที่อยู่ในภาวะความเสี่ยงกรณีโคบอลต์ 60 เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพโดยอาศัยวิธีการศึกษาวิเคราะห์สาระในข่าวเหตุการณ์โคบอลต์ 60 ที่หนังสือพิมพ์นำเสนอและใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ผู้ที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาวิจัยเรื่องนี้จะแบ่งออกเป็น 2 ตอนดังนี้

ตอนที่ 1 วิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

ทำการรวบรวมข่าวกรณีโคบอลต์ 60 ที่หนังสือพิมพ์ไทยรัฐ เดลินิวส์ และข่าวสด นำเสนอในช่วงเวลานับตั้งแต่เกิดอุบัติเหตุทางรังสีกระทั่งเหยื่อสามรายเสียชีวิตและถูกปฏิเสธไม่ให้ทำการฌาปนกิจตามประเพณี จากนั้นนำข้อมูลที่มีมาวิเคราะห์โดยใช้แนวคิดข่าวที่พึงประสงค์ในภาวะเสี่ยงภัยทางสิ่งแวดล้อมมาเป็นกรอบในการศึกษา

ตอนที่ 2 การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview)

เพื่อทำการศึกษาและตอบคำถามงานวิจัยในประเด็นความเห็นของผู้เชี่ยวชาญด้านวิทยาศาสตร์เกี่ยวกับข่าวโคบอลต์ 60 ที่หนังสือพิมพ์นำเสนอ การรับรู้และปฏิบัติระดับตระหนักของผู้รับสารที่อยู่ในภาวะความเสี่ยง แนวทางและกระบวนการนำเสนอข่าวของหนังสือพิมพ์ รวมไปถึงมุมมองทางทฤษฎีธรรมของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง โดยแบ่งเป็น 4 ส่วนดังนี้

2.1) สัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญด้านวิทยาศาสตร์ ที่เกี่ยวข้องกับเหตุการณ์อุบัติเหตุทางรังสีโคบอลต์ 60 แพร่กระจาย เพื่อทราบความคิดเห็นเกี่ยวกับข่าวที่หนังสือพิมพ์นำเสนอ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในประเด็นของความถูกต้อง

2.2) สัมภาษณ์นักหนังสือพิมพ์ระดับหัวหน้าข่าวหรือบรรณาธิการและผู้สื่อข่าวที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการนำเสนอข่าวโคบอลต์ 60 เพื่อศึกษาถึงนโยบาย กรอบการตัดสินใจในการพิจารณาเลือกประเด็นสำคัญในการนำเสนอ ความรู้ความเข้าใจต่อเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น รวมถึงแนวคิดด้านจริยธรรมวิชาชีพ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเกี่ยวกับประเด็นการให้ความรู้ที่ถูกต้องแก่สังคม

2.3) สัมภาษณ์ผู้รับสารที่อยู่ในภาวะความเสี่ยกรณีโคบอลต์ 60 เพื่อศึกษาถึงการเปิดรับการรับรู้ข่าว และปฏิกิริยาตื่นตระหนก ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับโคบอลต์ 60 รวมถึงทัศนคติต่อตนเอง ผู้นำชุมชน หน่วยงานรัฐที่เกี่ยวข้อง และสื่อมวลชน โดยเฉพาะหนังสือพิมพ์

2.4) สัมภาษณ์นักวิชาการด้านสื่อสารมวลชน เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง และนักหนังสือพิมพ์เพื่อสำรวจมุมมองทางจริยธรรมในการนำเสนอข่าวกรณีโคบอลต์ 60 ของหนังสือพิมพ์

แหล่งข้อมูล

1. ประเภทเอกสาร – หนังสือพิมพ์ไทยรัฐ เดลินิวส์ และข่าวสด ที่นำเสนอข่าวกรณีโคบอลต์ 60 ในช่วงระหว่างวันที่ 20 กุมภาพันธ์ ถึงวันที่ 2 เมษายน พ.ศ.2543

2. ประเภทบุคคล – ได้แก่

2.1) ผู้เชี่ยวชาญด้านวิทยาศาสตร์ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับอุบัติเหตุทางรังสีโคบอลต์ 60

2.2) บรรณาธิการหนังสือพิมพ์และผู้สื่อข่าวที่เกี่ยวข้องกับการนำเสนอข่าวกรณีโคบอลต์ 60

2.3) ผู้รับสารที่อยู่ในภาวะความเสี่ยกรณีโคบอลต์ 60

2.4) นักวิชาการด้านสื่อสารมวลชน เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง และนักหนังสือพิมพ์

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ข่าวกรณีโคบอลต์ 60 บนหน้าหนึ่งของหนังสือพิมพ์ไทยรัฐ เดลินิวส์ และข่าวสด ช่วงระหว่างวันที่ 20 กุมภาพันธ์ ถึง 2 เมษายน พ.ศ. 2543 , กลุ่มผู้รับสารที่อยู่ในภาวะความเสี่ยกรณีโคบอลต์ 60 ผู้แทนจากหนังสือพิมพ์ไทยรัฐ เดลินิวส์ และข่าวสด ผู้เชี่ยวชาญด้านวิทยาศาสตร์ นักวิชาการด้านสื่อสารมวลชน เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง และนักหนังสือพิมพ์

เครื่องมือในการวิจัย

ตอนที่ 1 เพื่อการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

1.1) ไบบันทึกข้อมูล เพื่อใช้เป็นแบบในการกรอกรายละเอียด ระหว่างการบันทึกข้อมูล ข่าวกรณี โคออลด์ 60 ของหนังสือพิมพ์ ทั้งสามฉบับ โดยมีรายละเอียดดังนี้

- 1.หนังสือพิมพ์ที่เสนอข่าว
- 2.วันที่เสนอข่าว
- 3.สาระที่นำเสนอ

1.2) ตารางบันทึกข้อมูล เพื่อบันทึกข้อมูลและรายละเอียดตามข้อ 1.1) โดยบันทึกเป็นรหัส ในรูปแบบตาราง

1.3) ขั้นตอนการวิเคราะห์เนื้อหา วิเคราะห์ลักษณะการนำเสนอสาระและการใช้แหล่งข่าว ของหนังสือพิมพ์ โดยใช้แนวคิดข่าวที่พึงประสงค์ในภาวะเสี่ยงภัยทางสิ่งแวดล้อมในงาน วิจัยมาเป็นกรอบในการวิเคราะห์

ตอนที่ 2 เพื่อการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview)

ผู้วิจัยได้กำหนดกรอบประเด็นคำถาม เพื่อใช้ในการสัมภาษณ์เชิงลึกต่อผู้ที่เกี่ยวข้อง ซึ่งจะทำการศึกษาแยกเป็น 4 กลุ่มดังนี้

2.1) ผู้เชี่ยวชาญด้านวิทยาศาสตร์ ที่เกี่ยวข้องกับอุบัติเหตุทางรังสี โคออลด์ 60 แพร่กระจาย โดยทำการสัมภาษณ์ในประเด็นหลักดังนี้

- ข้อมูลที่ถูกถ่วงเกี่ยวกับ โคออลด์ 60
- ความเห็นต่อสาระในข่าวและแหล่งข่าวที่หนังสือพิมพ์เลือกมานำเสนอ
- ความเห็นต่อปรากฏการณ์ศพเหยื่อ โคออลด์ถูกต่อต้านไม่ให้เผา

ผู้วิจัยเลือกสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญด้านวิทยาศาสตร์ โดยอาศัยหลักเกณฑ์เป็นผู้ที่มีบทบาทเข้าไปเกี่ยวข้องกับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น และให้ความร่วมมือในการทำวิจัยจำนวน 3 คน ดังนี้

- 1.นายพูนสุข พงษ์พัฒน์ ผู้อำนวยการกองการวัดกัมมันตรังสี สำนักงานพลังงานปรมาณูเพื่อสันติ กระทรวงวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม
- 2.นายแพทย์สมบัติ แทนประเสริฐสุข ผู้อำนวยการกองระบาดวิทยา กระทรวงสาธารณสุข

3.รศ.ดร.ชัยวัฒน์ คุประตกุล นักการสื่อสารด้านวิทยาศาสตร์

2.2) บรรณาธิการหนังสือพิมพ์และผู้สื่อข่าว ของหนังสือพิมพ์ที่เลือกนำมาศึกษาทั้งสามฉบับ โดยทำการสัมภาษณ์ในประเด็นหลักดังนี้

กรอบคำถามสำหรับบรรณาธิการ

- ลักษณะทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์
- พื้นฐานความรู้เกี่ยวกับรังสีโคบอลต์ 60
- แนวคิดในการตัดสินใจเลือกประเด็นในการนำเสนอข่าวโคบอลต์ 60
- เกณฑ์ในการมอบหมายหน้าที่แก่ผู้สื่อข่าว
- ความเห็นต่อปรากฏการณ์ศพเหยื่อ โคบอลต์ถูกต่อต้านไม่ให้เผา
- ทักษะคติที่มีต่อ หน่วยงานรัฐ บริษัท และภาคประชาชน
- แนวคิดเรื่องจริยธรรมวิชาชีพ

กรอบคำถามสำหรับผู้สื่อข่าว

- ลักษณะทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์
- พื้นฐานความรู้ ประสบการณ์เกี่ยวกับรังสีโคบอลต์ 60
- อุปสรรคปัญหาที่พบในการทำข่าวรังสีโคบอลต์ 60
- แนวคิดในการตัดสินใจรายงานข่าวโคบอลต์ 60 ต่อกองบรรณาธิการ
- ความเห็นต่อปรากฏการณ์ศพเหยื่อ โคบอลต์ถูกต่อต้านไม่ให้เผา
- ทักษะคติที่มีต่อ หน่วยงานรัฐ บริษัท และภาคประชาชน
- แนวคิดเรื่องจริยธรรมวิชาชีพ

ผู้วิจัยเลือกสัมภาษณ์บรรณาธิการหนังสือพิมพ์และผู้สื่อข่าวหนังสือพิมพ์ทั้งสามฉบับที่เลือกมาศึกษา ฉบับละ 2 คน เป็นตัวแทนกองบรรณาธิการ 1 คนและผู้สื่อข่าว 1 คน โดยใช้เกณฑ์เป็นผู้รับผิดชอบระดับสูงในกองบรรณาธิการ ส่วนผู้สื่อข่าวใช้เกณฑ์ต้องเป็นผู้ที่ได้รับมอบหมายจากกองบรรณาธิการให้รับผิดชอบการทำข่าวกรณีโคบอลต์ 60 และให้ความร่วมมือในการทำวิจัยครั้งนี้ ดังนี้

หนังสือพิมพ์ไทยรัฐ

- 1.นายสุชิน ดิยะวัฒน์ หัวหน้าข่าวหน้าหนึ่ง
- 2.นางสาวจันทร์จิรา พงษ์ราย ผู้สื่อข่าวประจำกระทรวงวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม

ล้อม

หนังสือพิมพ์เดลินิวส์

1. นายพรชัย ปุณณวัฒนาพร หัวหน้าข่าวหน้าหนึ่ง
2. นายสุรสีห์ อาศักราษฎร์ ผู้สื่อข่าวโต๊ะเฉพาะกิจ

หนังสือพิมพ์ข่าวสด

1. นายจตุกร บุนปาน บรรณาธิการบริหาร
2. นายไพโรจน์ ศิริวราศักดิ์ ผู้สื่อข่าวประจำจังหวัดสมุทรปราการ

2.3) กลุ่มผู้รับสารที่อยู่ในภาวะความเสี่ยงกรณีโคบอลต์ 60 โดยสัมภาษณ์ในประเด็นหลัก ดังนี้

- ลักษณะทางประชากรทั่วไป อาทิ เพศ อายุ เชื้อชาติ การศึกษา อาชีพ ศาสนา โรคประจำตัว

- ความรู้เดิมและทัศนคติที่มีต่อโคบอลต์ 60

- วิธีการรับรู้ถึงสภาพเหตุการณ์

- ความเห็นต่อปรากฏการณ์ศพเหยื่อโคบอลต์ถูกต่อต้านไม่ให้เผา

- ทัศนคติที่มีต่อตนเอง ครอบครัว เพื่อนมนุษย์ และผู้นำชุมชน ในแง่บริบทของวัฒนธรรม

ของชุมชน

- ทัศนคติที่มีต่อหน่วยงานรัฐและบริษัท

- ทัศนคติที่มีต่อสื่อมวลชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งหนังสือพิมพ์

โดยเลือกสัมภาษณ์ตัวแทนจากชุมชนของผู้รับสารที่อยู่ในภาวะความเสี่ยงโคบอลต์ 60 ในละแวกสามชุมชนคือ วัดรางบัว เขตภาษีเจริญ กรุงเทพฯ, วัดถ้ำกลบ ต.มหาชัย อ.สมเด็จ จ.กาฬสินธุ์ และวัดบางบ่อ จ.สมุทรปราการ และโดยใช้หลักเกณฑ์เป็นกลุ่มที่เคยที่ออกมาเคลื่อนไหวต่อต้านการเผาศพเหยื่อโคบอลต์ 60 รวมทั้งพร้อมให้ความร่วมมือในการวิจัย ดังนี้

ชุมชนวัดรางบัว เขตภาษีเจริญ กรุงเทพฯ

1. นายสุธา นิติกานนท์

ชุมชนละแวกวัดถ้ำกลบ ต.มหาชัย อ.สมเด็จ จ.กาฬสินธุ์

1. นายสมเกียรติ (สงวนนามสกุล)

ชุมชนละแวกวัดบางบ่อ จ.สมุทรปราการ

- 1.นางเป็ด (สงวนนามสกุล)
- 2.นางชะลอ (สงวนนามสกุล)

2.4) นักวิชาการด้านสื่อสารมวลชน เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง และนักหนังสือพิมพ์ ทำการสัมภาษณ์ในประเด็นหลักดังนี้

- ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์
- ความเห็นต่อมูลเหตุของปรากฏการณ์ต่อการเผาศพเหยื่อ โศบอสต์ 60
- ความเห็นต่อปรากฏการณ์ศพเหยื่อ โศบอสต์ถูกต่อต้านไม่ให้เผา
- ความเห็นต่อการทำหน้าที่ของหนังสือพิมพ์
- ความเห็นต่อความรับผิดชอบของหนังสือพิมพ์ในแง่จริยธรรมวิชาชีพประเด็นการเป็นผู้ให้ความรู้ที่ถูกต้อง
- ข้อเสนอแนะในการทำหน้าที่ของหนังสือพิมพ์

โดยเลือกสัมภาษณ์นักวิชาการจากสถาบันอุดมศึกษา ที่สอนวิชาการด้านนิเทศศาสตร์ เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง และนักหนังสือพิมพ์ตัวแทนจากสถาบันวิชาชีพ ส่วนละ 3 ท่าน ดังนี้

นักวิชาการด้านนิเทศศาสตร์ ใช้เกณฑ์เป็นผู้ที่เคยมีบทบาทในการเสนอมุมมองทางจริยธรรมวิชาชีพ หนังสือพิมพ์

- 1.รศ.ดร.อุบลรัตน์ ศิริยุวศักดิ์ คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- 2.อาจารย์รุจน์ โกมลบุตร คณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
- 3.รศ.ดร.สมควร กวียะ คณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกริก

เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง ใช้เกณฑ์เป็นผู้ที่มีบทบาทในการคลี่คลายปฏิกิริยาต้นตระหนกของกลุ่มผู้รับสารที่อยู่ในภาวะความเสี่ยงๆ

1. นายปฐม แหยมเกตุ รองเลขาธิการคณะกรรมการพลังงานปรมาณูเพื่อสันติ กระทรวงวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม
2. นายแพทย์ชาติรี บานชื่น รองอธิบดีกรมการแพทย์ กระทรวงสาธารณสุข
3. นางสาวไอดา อรุณวงศ์ องค์กรเอกชนกลุ่มศึกษาพลังงานทางเลือกเพื่ออนาคต

นักหนังสือพิมพ์ ใต้เกณฑ์เป็นผู้มีคุณวุฒิในด้านจริยธรรมทางวิชาชีพ

1. นายวีระ ประทีปชัยกุล กรรมการควบคุมจริยธรรม สมาคมนักข่าวนักหนังสือพิมพ์แห่งประเทศไทย

2. นายชวรงค์ ลิมป์ปัทมปาณี เลขาธิการสมาคมนักข่าวนักหนังสือพิมพ์แห่งประเทศไทย

3. นายสุวพงศ์ จันต์ฝิ่งเพชร บรรณาธิการข่าวหนังสือพิมพ์มติชน

จากนั้นนำข้อมูลทั้งจากสองส่วนมาทำการวิเคราะห์เพื่อสรุปและบรรยายผลต่อไป

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 4

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การเสนอข่าวของหนังสือพิมพ์กับการรับรู้และปฏิริยาตื่นตระหนกของผู้รับสารที่อยู่ในภาวะความเสี่ยงกรณีโคบอลต์ 60 ได้แบ่งการวิจัยออกเป็น 2 ตอนคือ ตอนที่ 1 เป็นการวิเคราะห์เนื้อหา(Content Analysis)

ทำการรวบรวมข่าวกรณีโคบอลต์ 60 ที่หนังสือพิมพ์ไทยรัฐ เดลินิวส์ และข่าวสดนำเสนอในช่วงเวลานับตั้งแต่เกิดอุบัติเหตุทางรังสี กระทั่งมีผู้เสียชีวิตสามรายและถูกปฏิเสธไม่ให้ทำการ

ฉาปนกิจตามประเพณีสองราย จากนั้นนำข้อมูลที่รวบรวมมาวิเคราะห์โดยใช้แนวคิดข่าวที่พึงประสงค์ในภาวะเสี่ยงภัยทางสิ่งแวดล้อมมาเป็นกรอบในการศึกษา

ตอนที่ 2 เป็นการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview)

ทำการสัมภาษณ์บุคคลที่เกี่ยวข้องเพื่อศึกษาและตอบคำถามงานวิจัยในประเด็นความเห็นของผู้เชี่ยวชาญด้านวิทยาศาสตร์เกี่ยวกับข่าวโคบอลต์ 60 ที่หนังสือพิมพ์นำเสนอ การรับรู้และปฏิริยาตื่นตระหนกของผู้รับสารที่อยู่ในภาวะความเสี่ยง แนวทางและกระบวนการนำเสนอข่าวของหนังสือพิมพ์ รวมไปถึงมุมมองทางจริยธรรมของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง แบ่งเป็น 4 ส่วนดังนี้

2.1) สัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญด้านวิทยาศาสตร์ ที่เกี่ยวข้องกับเหตุการณ์อุบัติเหตุทางรังสีโคบอลต์ 60 เพื่อทราบความคิดเห็นเกี่ยวกับข่าวที่หนังสือพิมพ์นำเสนอโดยเฉพาะอย่างยิ่งในประเด็นของความถูกต้อง

2.2) สัมภาษณ์นักหนังสือพิมพ์ระดับหัวหน้าข่าวหรือบรรณาธิการและผู้สื่อข่าวที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการนำเสนอข่าวโคบอลต์ 60 เพื่อศึกษานโยบาย กรอบการตัดสินใจในการพิจารณาเลือกประเด็นสำคัญในการนำเสนอ ความรู้ความเข้าใจต่อเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น รวมถึงแนวคิดด้านจริยธรรมวิชาชีพ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเกี่ยวกับประเด็นการให้ความรู้ที่ถูกถ่วงแก้สังคม

2.3) สัมภาษณ์ผู้รับสารที่อยู่ในภาวะความเสี่ยงกรณีโคบอลต์ 60 เพื่อศึกษาถึงการเปิดรับการรับรู้ข่าว ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับโคบอลต์ 60 และปฏิริยาตื่นตระหนก รวมถึงทัศนคติต่อตนเอง ผู้นำชุมชน หน่วยงานรัฐที่เกี่ยวข้อง และสื่อมวลชน โดยเฉพาะหนังสือพิมพ์

2.4) สัมภาษณ์นักวิชาการด้านสื่อสารมวลชน เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง และนักหนังสือพิมพ์ เพื่อสำรวจมุมมองทางจริยธรรมในการเสนอข่าวกรณีโคบอลต์ 60 ของหนังสือพิมพ์

ตอนที่ 1

การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

ผู้วิจัยได้ทำการรวบรวมข่าวกรณีโคบอลด์ 60 จากหนังสือพิมพ์ไทยรัฐ เดลินิวส์ และข่าวสด นำเสนอในระหว่างวันที่ 20 กุมภาพันธ์ ถึงวันที่ 2 เมษายน พ.ศ.2543 ซึ่งเป็นช่วงเกิดอุบัติเหตุทางรังสีกระทันหันมีผู้เสียชีวิตสามรายและถูกปฏิเสธไม่ให้ทำการฉาปนกิจตามประเพณีสองราย จากนั้นนำข้อมูลที่ได้อาวิเคราะห์โดยใช้แนวคิดข่าวที่พึงประสงค์ในภาวะเสี่ยงภัยทางสิ่งแวดล้อมมาเป็นกรอบในการศึกษา เพื่อตอบคำถามในปัญหานักการวิจัยข้อที่หนึ่งคือ ข่าวที่หนังสือพิมพ์นำเสนอเกี่ยวกับกรณีโคบอลด์ 60 คืออะไร

ซึ่งในการวิเคราะห์ได้ศึกษาข่าวหน้าหนึ่งจากหนังสือพิมพ์ไทยรัฐจำนวน 21 ข่าว หนังสือพิมพ์เดลินิวส์จำนวน 5 ข่าว และหนังสือพิมพ์ข่าวสดจำนวน 21 ข่าว จำแนกออกเป็นดังนี้

หนังสือพิมพ์ไทยรัฐ

วันที่	พาดหัว	วิธีการนำเสนอ	สาระที่พบ
20 ก.พ.43	เจอแล้วแห่งโคบอลด์ 60 รังสีรกรในท่อเหล็ก 15 ก.ก. "รังสี"รุนแรงมากกว่าปกติพันเท่า ชาวบ้านหนีตาย	Who What Where ปชช./จนท./ปัญหา	ค้นพบ
21 ก.พ. 43	เตือนภัยรังสีนำเข้ามาใช้งาน เจอสามแฉกให้รีบหนี โพลีเอทแห่งเขตกทม.ชาวบ้านปากน้ำ หอบหิ้วไปตรวจร่างกาย	Who What Where Why ปชช./จนท./ผลกระทบ	เตือนภัย
22 ก.พ. 43	พิษรังสีส่งผลกระทบต่อคน สัมผัสบ.นำเข้าให้กมลสุโกศลจ่ายเงินค่ารักษา อาทิตย์สั่งเฉียบต้องดำเนินคดี เผยตัวหนุ่มชวมนั่งทับจนพุง	Who What Where Whyเจ็บป่วย/ปชช./แก้ปัญหาเฉพาะหน้า	ผลกระทบ
23 ก.พ. 43	ป่วยโคม่าพิษรังสีรกร ตัดมือทิ้งลูกกลมกินทั่วร่าง แพทย์สุดเชี่ยวชาญ แจงจับบ.ช่วยเอาผิด 3 ข้อหารวด รุมตำหนิหน้าตักยโรงไฟฟ้าปรมาณู	Who What เจ็บป่วย/ปชช./แก้ปัญหาเฉพาะหน้า	ผลกระทบ

24 43	ก.พ.	“อาทิตย์” อัครองพป. ถึงร้องไห้กลางวง	Who Whereจนท/ ปชช/คนรับผิดชอบ	การแก้ปัญหา
25 43	ก.พ.	บุกพิสูจน์โรงเก็บสารพิษน่าเสียวไส้ สภาพ โกโรโกโส 7 ซาเล้งเครียดเจ้าของโอบอลต์ แจ้งจับแก้เกี่ยว	Who What How จนท/ปชช./คนรับผิดชอบ	ตรวจสอบ
26 43	ก.พ.	อาทิตย์ ย้ำลุยแน่ ผ่าตัดใหญ่หลังงานปรมาณู	Who Whatจนท/แก้ ปัญหาเฉพาะหน้า	แก้ปัญหา
27 43	ก.พ.	โอบอลต์ทำพ.แตก โปสเตอร์ดำกันเอง	Who Whatจนท/จัด แข่ง	ผลกระทบ
29 43	ก.พ.	ซาเล้งถูกรังสียอมให้ตัดมือ ขาดคนเลี้ยงไม่มี เวลาไปหาหมอ	Who What Where ปชช./เจ็บป่วย	ผลกระทบ
11 43	มี.ค.	สับหระอผวาศพโอบอลต์	Who Whatปชช./ หวาดกลัว	ผลกระทบ-ตื่นตระหนก
12 43	มี.ค.	ชาวบ้านผวาหนักขี้เถ่าศพโอบอลต์	Who Whatปชช/ ตระหนก	ผลกระทบ-ตื่นตระหนก
13 43	มี.ค.	ชาวบ้านขับไล่ศพโอบอลต์	Who Whatปชช/ หวาดกลัว	ผลกระทบ-ตื่นตระหนก
14 43	มี.ค.	ศพโอบอลต์วุ่นเผาไม่ได้โดนมือบขวาง สก.ปชป.นำทีมต้านต้องย้ายพันวัดรางบัวไป วัดเทวสุนทรวันนี้หากโดนขวางอีกจะเผาหน้า ทำเนียบ	Who Whatปชช/ โกลาหล	ผลกระทบ-ตื่นตระหนก
15 43	มี.ค.	สื่อต้านอีกไม่ยอมให้เผาศพโอบอลต์ ยังไปไม่ ถึงวัดโดนต้าน พ่อตัดใจจนศพลูกชายกลับ กาฬสินธุ์บ้านเกิด	Who Whatปชช/ โกลาหล	ผลกระทบ-ตื่นตระหนก
16 43	มี.ค.	ฝั่งโอบอลต์ศพโอบอลต์ ชาวบ้านต้านไม่ให้เผา ชุดหลุมลึกกลางป่าช้า จะให้ดินไม้ดูดมพิษ	Who What ปชช/ หวาดกลัว	ผลกระทบ-ตื่นตระหนก
17 43	มี.ค.	ทุกข์ซ้ำแม่เหื่อโอบอลต์	Who Whatผู้ป่วย/ กล่าวโทษ	ผลกระทบ

20 43	มี.ค.	เหยื่อ โคบอลด์ดับอีกศพ ร.พ.รวบรัดเผา	Who What Why ผู้ ป่วยชีวิตส่วนตัว	ผลกระทบ-ตื่นตระหนก
21 43	มี.ค.	ควักไปแล้วล้านสี่ รักษาเหยื่อรังสี	Who What ผู้ป่วย/ ชีวิตส่วนตัว	ผลกระทบ
23 43	มี.ค.	อาทิตย์ลุยล้างบาง ย้ายใหญ่ขรก.สนง.ปรมาณู เพื่อสันติ	Who What จนท/แก้ ปัญหาเฉพาะหน้า	แก้ปัญหา
25 43	มี.ค.	ตายแล้วคนรับซื้อ โคบอลด์เป็นศพที่ 3	Who What ผู้ป่วย/ เหตุเสียชีวิต	ผลกระทบ
2 เม.ย. 43		สาวท้องแจ๊กพอด เจอรังสีโคบอลด์	Who How ปชช/เจ็บ ป่วย	ผลกระทบ-ตื่นตระหนก

สรุปพัฒนาการในข่าวของหนังสือพิมพ์ไทยรัฐ

ในช่วงแรกของเหตุการณ์ที่ยังไม่มีผู้เสียชีวิตจากอุบัติเหตุทางรังสีโคบอลด์ 60 (ระหว่างวันที่ 20-29 กุมภาพันธ์ 2543) หนังสือพิมพ์ไทยรัฐ นำเสนอข่าวในลักษณะรายงานเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในแต่ละวัน โดยให้นำหน้าที่ประเด็นผลกระทบในแง่ความเจ็บป่วยของประชาชนในละแวกเกิดเหตุ ประเด็นการแก้ปัญหาเฉพาะหน้าจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และประเด็นถามหาผู้ที่ต้องรับผิดชอบกับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น

กระทั่งมีผู้เสียชีวิตรายแรกและเกิดเหตุการณ์ประท้วงต่อต้านการเผาศพ(ระหว่างวันที่ 11-16 มีนาคม 2543) หนังสือพิมพ์ไทยรัฐ นำเสนอข่าวในลักษณะรายงานเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในแต่ละวัน โดยให้นำหน้าที่ประเด็นความตื่นตระหนก หวาดกลัว ความโกลาหลของประชาชนในละแวกวัดที่จะนำศพผู้เสียชีวิตรายแรกไปเผามากที่สุด ส่วนประเด็นการชี้แจงข้อเท็จจริงว่าการเผาศพดังกล่าวไม่มีพิษภัยต่อสิ่งแวดล้อมนั้น พบอยู่ในเนื้อข่าวบ้างแต่จัดว่าเป็นการให้นำหน้าที่น้อยมากเมื่อเทียบกับประเด็นดังที่กล่าวมาแล้วข้างต้น

ภายหลังที่เหตุการณ์ความโกลาหลประท้วงคลี่คลายลง หนังสือพิมพ์ไทยรัฐก็จัดทำหน้าที่รายงานเหตุการณ์ที่เกี่ยวข้องกับกรณีโคบอลด์ 60 อยู่ โดยช่วงระหว่างวันที่ 17 มีนาคม - 2 เมษายน 2543 ซึ่งมีผู้เสียชีวิตเพิ่มขึ้นอีกสองรายนั้น หนังสือพิมพ์ไทยรัฐให้นำหน้าที่ประเด็นความทุกข์ทรมานของผู้ป่วยมากที่สุด ส่วนประเด็นการแก้ปัญหาเฉพาะหน้าจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องพบว่ามียุ่บ้าง นอกจากนี้ยังพบว่าในฉบับวันที่ 20-21 มีนาคม 2543 มีการให้ความสำคัญนำเสนอประเด็นเกี่ยวกับชีวิตส่วนตัวของผู้ป่วยบางรายด้วย

หนังสือพิมพ์เดลินิวส์

ฉบับวันที่	พาดหัว	วิธีการนำเสนอ	สาระที่พบ
20 ก.พ.43	เจอแล้วปรมาณู หมคปัญญากู้ 30 ม. เขตอตร.	Who What Where Howจนท/แก้ปัญห เฉพาะหน้า/เจ็บป่วย	ค้นพบ
21 ก.พ.43	ปรมาณูอีกลูกซุกไว้ชานกรุง อ้างไม่มีภัย	Who What Where จนท/แก้ปัญห เฉพาะหน้า	ค้นพบ
22 ก.พ.43	แถบ.ชื่อดัง นำเข้าโคบอลต์สารแผ่รังสีมฤตยู	Who Whatจนท/แก้ ปัญหาเฉพาะหน้า	ค้นพบ
25 ก.พ.43	ระบุนเหือรังสีนรกยังนำวิตก คปท.ส่งหมอช่วย	Who Whatจนท/แก้ ปัญหาเฉพาะหน้า	ผลกระทบ
31 มี.ค.43	ฝังสุสานเมืองชล ศพที่ 3 เหือรังสี	Who Whatปชช/ แตกตื่น/แก้ปัญห เฉพาะหน้า	ผลกระทบ

สรุปพัฒนาการในข่าวของหนังสือพิมพ์เดลินิวส์

ในช่วงแรกของเหตุการณ์(ระหว่างวันที่ 20- 25 กุมภาพันธ์ 2543) หนังสือพิมพ์เดลินิวส์ นำเสนอข่าวในลักษณะรายงานเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในแต่ละวันโดยให้น้ำหนักที่ประเด็นการแก้ปัญหาเฉพาะหน้าจากเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องมากที่สุด ส่วนประเด็นความเจ็บป่วยของประชาชนที่ได้รับผลกระทบนั้นพบอยู่บ้างแต่น้ำหนักน้อยกว่า

กระทั่งมีผู้เสียชีวิตรายที่สาม หนังสือพิมพ์เดลินิวส์นำเสนอข่าวโคบอลต์ 60 เป็นข่าวหน้าหนึ่งอีกครั้ง โดยในฉบับวันที่ 31 มีนาคม 2543 หนังสือพิมพ์เดลินิวส์ให้น้ำหนักที่ประเด็นความแตกตื่นของประชาชนมากที่สุด ส่วนประเด็นมาตรการแก้ปัญหาเฉพาะหน้าพบอยู่บ้างแต่น้ำหนักน้อยกว่า

หนังสือพิมพ์ข่าวสด

ฉบับวันที่	พาดหัว	วิธีการนำเสนอ	สาระที่พบ
20 ก.พ.43	ลี้มป่วยฟุ้ง 12 คนแล้ว รังสีมรณะ พบต้นตอ โคบอลต์ 60	Who What Whereประช/จนท/ เจ็บป่วย	ค้นพบ ผลกระทบ
21 ก.พ.43	กู่แล้วแบบไทยๆ อ่อนนุชผวา ซาเล้งแฉต้นตอ รังสี	Who What Where จนท/แก้ปัญหา เฉพาะหน้า	ค้นพบ แก้ปัญหา
22 ก.พ.43	กมลสุโกศล โผล่รับเจ้าของรังสี 4 ซาเล้งแฉ นาที่ฉก	Who What Where จนท/แก้ปัญหา เฉพาะหน้า	ค้นพบ
23 ก.พ.43	“ชวน”ชี้โคบอลต์ 60 ในไทยมีอีก 26 ชัน แจ้ง จับ “กมลสุโกศล”	Who What จนท/ แก้ปัญหาเฉพาะหน้า	ค้นพบ
24 ก.พ.43	เล็งตั้งโรงเก็บรังสีที่องค์กรักษ์ เผยแล้ว 26 จุด โคบอลต์	Who What Where จนท/แก้ปัญหา เฉพาะหน้า	ค้นพบ
26 ก.พ.43	พปส.อวตคี-ไม่เอา หมอรังสีเซอร์โนบิล	Who Whatจนท/แก้ ปัญหา	แก้ปัญหา
27 ก.พ.43	ชาวบ้านยื่นต้นสนขยับจัญนิวเคลียร์	Who Whatประช/ หวาดกลัว/ กล่าวดทษ	แก้ปัญหา
28 ก.พ.43	ผู้เชี่ยวชาญยูเอ็นบุกตรวจต้นตอรังสี	Who Whatจนท/ กล่าวโทษ	แก้ปัญหา
29 ก.พ.43	เสนอซาเล้งติดเครื่องวัดรังสี	Who Whatจนท/แก้ ปัญหาเฉพาะหน้า	แก้ปัญหา
10 มี.ค.43	เหยื่อโคบอลต์สิ้นใจ คนงานร้านของเก่า	Who Whatประช/ เหตุเสียชีวิต	ผลกระทบ
11 มี.ค.43	สรุปชัดเหยื่อรังสีตายเพราะโคบอลต์	Who What Where ประช/แตกตื่น/จนท/ชี้ แจง	ผลกระทบ

12 มี.ค.43	พปส.ยื่นศพเหยื่อโอบอลต์ เฝ้าได้แน่ ไม่แผ่รังสี	Who What Why จนท/ชี้แจง/ประช/ แตกตื่น	ผลกระทบ ตื่นตระหนก
14 มี.ค.43	ศพเหยื่อโอบอลต์เฝ้าไม่ได้ แบกโลงย้ายวัดใหม่	Who What Why จนท/ชี้แจง/ประช/ แตกตื่น	ผลกระทบ ตื่นตระหนก
15 มี.ค.43	สื่อด้านอิกวัด ศพเหยื่อโอบอลต์	Who What Why ประช/โกลาหล	ผลกระทบ ตื่นตระหนก
16 มี.ค.43	สุดท้ายต้องฝัง เหยื่อโอบอลต์	Who What Why ประช/หวาดกลัว/ชี้ แจง	ผลกระทบ ตื่นตระหนก
17 มี.ค.43	มท.แฉ 4 กระทรวงเมินสำรวจโอบอลต์	Who What จนท/ชี้ แจง	แก้ปัญหา
26 มี.ค.43	ด้านเผาอิกศพ โอบอลต์รายที่ 3	Who What Where ประช/ตระหนก	ผลกระทบ ตื่นตระหนก
27 มี.ค.43	ตัดใจฝังศพโอบอลต์ รายที่ 3	Who What Where ประช/หวาดกลัว	ผลกระทบ ตื่นตระหนก
29 มี.ค.43	องค์กรฯสื่อให้ยกเลิกศูนย์วิจัยนิวเคลียร์	Who What Where Why ประช/ตื่น ตระหนก	แก้ปัญหา
1เม.ย.43	ฝังรายที่สาม ศพโอบอลต์สุสานชลบุรี	Who What ผู้ตาย/ ทุกข์ทรมาณ	ผลกระทบ ตื่นตระหนก
2 เม.ย.43	ตรวจพบป่วยอิก 2 พิษรังสีโอบอลต์	Who What Where จนท/แก้ปัญหา เฉพาะหน้า	ค้นพบ

สรุปพัฒนาการในข่าวของหนังสือพิมพ์ข่าวสด

ในช่วงแรกของเหตุการณ์ที่ยังไม่มีผู้เสียชีวิตจากอุบัติเหตุทางรังสีโอบอลต์ 60 (ระหว่างวันที่ 20-29 กุมภาพันธ์ 2543)หนังสือพิมพ์ข่าวสดนำเสนอข่าวในลักษณะรายงานเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในแต่ละวัน โดยให้น้ำหนักที่ประเด็นการแก้ปัญหาเฉพาะหน้าของเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องมากที่สุด รอง

ลงมาคือประเด็นการกล่าวโทษจากส่วนต่างๆเพื่อหาผู้รับผิดชอบ นอกจากนี้หนังสือพิมพ์ข่าวสดยังให้ความสำคัญกับกระแสตื่นตระหนกและหวาดกลัวของประชาชนที่มีต่อการก่อสร้างศูนย์วิจัยนิวเคลียร์ด้วย

กระทั่งมีผู้เสียชีวิตรายแรกและเกิดเหตุการณ์ประท้วงต่อต้านการเผาศพ(ระหว่างวันที่ 10 มีนาคม-2 เมษายน 2543) หนังสือพิมพ์ข่าวสดนำเสนอข่าวในลักษณะรายงานเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในแต่ละวัน โดยให้น้ำหนักที่กระแสความโกลาหลและตื่นตระหนกของประชาชนมากที่สุด รองลงมาคือประเด็นการแก้ปัญหาเฉพาะหน้า การสร้างความเข้าใจที่ถูกต้องจากเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง ส่วนประเด็นความเจ็บปวดทรมานทุกข์ทรมานของผู้ตายและญาตินั้นพบอยู่บ้างแต่น้อย

สาระที่ได้จากการวิเคราะห์ข่าวของหนังสือพิมพ์ทั้งสามฉบับข้างต้นใช้แนวคิดข่าวที่พึงประสงค์ในภาวะเสี่ยงภัยทางสิ่งแวดล้อมมาเป็นกรอบในการศึกษา สามารถสรุปออกมาเป็นตารางบันทึกข้อมูลเพื่อการวิเคราะห์เนื้อหา ดังนี้

วันที่	สาระ (Theme)		
	ไทยรัฐ	เดลินิวส์	ข่าวสด
20ก.พ.43	W1 W2 W3	W1 W2 W3 W5	W1 W2 W3
21ก.พ.43	W1 W2 W3 W5	W1 W2 W3	W1 W2 W3
22ก.พ.43	W1 W2 W3 W4 W5	W1 W2 W3	W1 W2 W3
23ก.พ.43	W1 W2		W1 W2
24ก.พ.43	W1 W3		W1 W2 W3
25ก.พ.43	W1 W2 H	W1 W2	
26 ก.พ.43	W1 W2		W1 W2
27ก.พ.43	W1 W2		W1 W2
28ก.พ.43			W1 W2
29ก.พ.43	W1 W2 W3		W1 W2
10มี.ค.43			W1 W2
11 มี.ค.43	W1 W2		W1 W2 W3
12มี.ค.43	W1 W2		W1 W2 W5
13มี.ค.43	W1 W2		
14มี.ค.43	W1 W2		W1 W2 W5

15มี.ค.43	W1 W2		W1 W2 W5
16มี.ค.43	W1 W2		W1 W2 W5
17มี.ค.43	W1 W2		W1 W2
20มี.ค.43	W1 W2 W5		
21มี.ค.43	W1 W2		
23 มี.ค.43	W1 W2		
25 มี.ค.43	W1 W2		
26มี.ค.43			W1 W2 W3
27มี.ค.43			W1 W2 W3
29 มี.ค.43			W1 W2 W3 W5
31มี.ค.43		W1 W2	
1เม.ย.43			W1W2
2 เม.ย.43	W1 H		W1W2 W3

สาระ (Theme)

W1 – Who W2-What
W3-Where W4-When
W5-Why H-How

จากตารางบันทึกข้อมูลเพื่อการวิเคราะห์เนื้อหาพบว่า สาระ(Theme)ในข่าวของ
หนังสือพิมพ์ไทยรัฐ จำนวน 21 ข่าว ประกอบด้วย Who 21 What 19 Where 5 When 1 Why 3
และ How 2
หนังสือพิมพ์เดลินิวส์ จำนวน 5 ข่าว ประกอบด้วย Who 5 What 5 Where 2 When 0 Why 0 และ
How 1
หนังสือพิมพ์ข่าวสด จำนวน 21 ข่าว ประกอบด้วย Who 21 What 21 Where 9 When 0 Why 5
และ How 0

ทั้งนี้งานวิจัยชิ้นนี้ผู้วิจัยได้กำหนดแนวลักษณะข่าวที่พึงประสงค์ในภาวะเสี่ยงภัยทางสิ่งแวดล้อม ตามแนวคิดข่าวที่พึงประสงค์ในภาวะเสี่ยงภัยทางสิ่งแวดล้อม ประกอบด้วย

Who - มีใครบ้างที่ต้องรับผิดชอบปัญหาที่เกิดขึ้น ใครที่ได้รับผลกระทบอย่างแท้จริง

What - ปัญหาและผลกระทบคืออะไร

Where- สถานที่ใดบ้างที่ได้รับผลกระทบ พื้นที่ใดที่ต้องเฝ้าระวังเหตุที่อาจเกิดขึ้นซ้ำอีก

When – ผลกระทบเกิดขึ้นยาวนานแค่ไหน ปัญหายุติเมื่อใด

Why – ทำไมต้องมีการป้องกันภัยจากรังสี ทำไมจึงต้องไม่ต้องหวาดกลัวผลกระทบจากศพผู้เสียชีวิตจากอุบัติเหตุทางรังสีโคบอลต์ 60

How – ประชาชนควรปฏิบัติตัวและมีมุมมองต่อปัญหาที่เกิดขึ้นอย่างไร ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องควรมีแนวทางอย่างไรในการป้องกันไม่ให้เกิดปัญหาเกิดขึ้นซ้ำอีก

ฉะนั้นในทรรศนะของงานวิจัยจึงสรุปได้ว่า

หนังสือพิมพ์ไทยรัฐ

ข่าวที่หนังสือพิมพ์ไทยรัฐนำเสนอเกี่ยวกับกรณีโคบอลต์ 60 นั้นมีความครบถ้วนตามแนวแนวลักษณะข่าวที่พึงประสงค์ในภาวะเสี่ยงภัยทางสิ่งแวดล้อมในทรรศนะของงานวิจัย แต่เน้นหนักให้ความสำคัญที่ประเด็นของปัญหาผลกระทบ ตัวบุคคลที่ได้รับผลกระทบและผู้รับผิดชอบปัญหาที่เกิดขึ้นมากที่สุด ส่วนประเด็นสถานที่ใดบ้างที่ได้รับผลกระทบ พื้นที่ใดที่ต้องเฝ้าระวังเหตุที่อาจเกิดขึ้นซ้ำอีก ผลกระทบเกิดขึ้นยาวนานแค่ไหน ปัญหายุติเมื่อใด ทำไมต้องมีการป้องกันภัยจากรังสี และไม่ต้องหวาดกลัวผลกระทบจากศพผู้เสียชีวิตจากอุบัติเหตุทางรังสีโคบอลต์ 60 รวมทั้งแนวปฏิบัติเพื่อการป้องกันไม่ให้เกิดปัญหาเกิดขึ้นซ้ำอีกนั้น พบบ้างแต่จัดว่ายังมีอยู่น้อย

หนังสือพิมพ์เดลินิวส์

ข่าวที่หนังสือพิมพ์เดลินิวส์นำเสนอเกี่ยวกับกรณีโคบอลต์ 60 นั้น ไม่ครบถ้วนตามแนวแนวลักษณะข่าวที่พึงประสงค์ในภาวะเสี่ยงภัยทางสิ่งแวดล้อมในทรรศนะของงานวิจัย มีการเน้นหนักให้ความสำคัญที่ประเด็นของปัญหาผลกระทบ ตัวบุคคลที่ได้รับผลกระทบและผู้รับผิดชอบปัญหาที่เกิดขึ้นมากที่สุด ส่วนประเด็นสถานที่ใดบ้างที่ได้รับผลกระทบ พื้นที่ใดที่ต้องเฝ้าระวังเหตุที่อาจเกิดขึ้นซ้ำอีกและประเด็นแนวปฏิบัติเพื่อการป้องกันไม่ให้เกิดปัญหาเกิดขึ้นซ้ำอีกนั้นพบอยู่บ้างแต่จัดว่าน้อย ส่วนประเด็นผลกระทบเกิดขึ้นยาวนานแค่ไหน ปัญหายุติเมื่อใด และประเด็นทำไมต้องมีการป้องกันภัยจากรังสีและไม่ต้องหวาดกลัวผลกระทบจากศพผู้เสียชีวิตจากอุบัติเหตุทางรังสีโคบอลต์ 60 นั้นไม่พบ

หนังสือพิมพ์ข่าวสด

ข่าวที่หนังสือพิมพ์ข่าวสดนำเสนอเกี่ยวกับกรณีโอบอลด์ 60 นั้นไม่ครบถ้วนตามแนวลักษณะข่าวที่พึงประสงค์ในภาวะเสี่ยงภัยทางสิ่งแวดล้อมในทรศนะของงานวิจัย โดยเน้นหนักให้ความสำคัญที่ประเด็นของปัญหาผลกระทบ ตัวบุคคลที่ได้รับผลกระทบและผู้รับผิดชอบปัญหาที่เกิดขึ้นมากที่สุด ส่วนประเด็นสถานที่ใดบ้างที่ได้รับผลกระทบ พื้นที่ใดที่ต้องเฝ้าระวังเหตุที่อาจเกิดขึ้นซ้ำอีก และประเด็นทำไมต้องมีการป้องกันภัยจากรังสีและไม่ต้องหวาดกลัวผลกระทบจากศพผู้เสียชีวิตจากอุบัติเหตุทางรังสีโอบอลด์ 60 นั้นพบอยู่บ้างแต่จัดว่าน้อย ส่วนประเด็นสถานที่ใดบ้างที่ได้รับผลกระทบ พื้นที่ใดที่ต้องเฝ้าระวังเหตุที่อาจเกิดขึ้นซ้ำอีกและประเด็นแนวปฏิบัติเพื่อการป้องกันไม่ให้ปัญหาเกิดขึ้นซ้ำอีกนั้นไม่พบ

ตอนที่ 2 การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview)

เพื่อเป็นการศึกษาและตอบคำถามงานวิจัยในประเด็นความเห็นของผู้เชี่ยวชาญด้านวิทยาศาสตร์เกี่ยวกับข่าวโอบอลด์ 60 ที่หนังสือพิมพ์นำเสนอ การรับรู้และปฏิกิริยาตื่นตระหนกของผู้รับสารที่อยู่ในภาวะความเสี่ยงฯ แนวทางและกระบวนการการนำเสนอข่าวของหนังสือพิมพ์ รวมไปถึงถึงมุมมองทางจริยธรรมของผู้เกี่ยวข้อง ซึ่งได้ข้อสรุปดังนี้

2.1) ความเห็นของผู้เชี่ยวชาญด้านวิทยาศาสตร์อันเกี่ยวกับข่าวที่หนังสือพิมพ์นำเสนอ โดยเฉพาะอย่างยิ่งประเด็นของความถูกต้อง

ผู้วิจัยได้รับความร่วมมือจากผู้เชี่ยวชาญด้านวิทยาศาสตร์ในการให้สัมภาษณ์ความเห็นเกี่ยวกับข่าวที่หนังสือพิมพ์นำเสนอกรณีโอบอลด์ 60 โดยเฉพาะอย่างยิ่งประเด็นของความถูกต้องจำนวน 3 ท่านคือ

นายแพทย์สมบัติ แทนประเสริฐสุข ผู้อำนวยการกองระบาดวิทยา สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข กระทรวงสาธารณสุข

นายพูนสุข พงษ์พัฒน์ ผู้อำนวยการกองการวัดกัมมันตภาพรังสี สำนักงานพลังงานปรมาณูเพื่อสันติ กระทรวงวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม

รศ.ดร.ชัยวัฒน์ คุประตกุล นักการสื่อสารด้านวิทยาศาสตร์

2.1.1) ข้อมูลที่ถูกถ่วงเกี่ยวกับโอบอลด์ 60

นายแพทย์สมบัติ แทนประเสริฐสุข ผู้อำนวยการกองระบาดวิทยา สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข ระบุว่า โคบอลต์ 60 คือสารกัมมันตภาพรังสีชนิดหนึ่ง รังสีที่ถูกปลดปล่อยออกมาจาก โคบอลต์ 60 คือรังสีแกมมา เป็นรังสีที่มีอำนาจในการทะลุทะลวงสูง เมื่อกระทบกับร่างกายมนุษย์ จะมีประสิทธิภาพทำลายเซลล์ที่เป็นต้นกำเนิด โดยเฉพาะเซลล์ที่มีการแบ่งตัวสูง เช่น เซลล์เม็ดเลือดซึ่งอยู่ในไขกระดูก ซึ่งหากเซลล์เม็ดเลือดถูกทำลายจะส่งผลให้เกิดอาการเกล็ดเลือดต่ำ เม็ดเลือดขาวลดลงอย่างรวดเร็ว เกิดอาการซีด แต่หากได้รับรังสีเฉพาะที่อวัยวะจะมีการทำลายตั้งแต่ เส้นเลือด เอ็น และเนื้อเยื่อ

ปัจจุบันประเทศไทยนำโคบอลต์ 60 มาใช้ประโยชน์อย่างแพร่หลายในวงการแพทย์เพื่อบำบัดรักษาผู้ป่วยมะเร็งบางชนิด โดยนำโคบอลต์ 60 มาบรรจุในเครื่องมือควบคุมบังคับลำแสงเพื่อให้รังสีแผ่ออกมาในปริมาณและทิศทางที่เหมาะสม โดยผู้ป่วยจะถูกจัดให้อยู่ในจุดที่รังสีถูกฉายไปที่ก้อนมะเร็งเท่านั้น นอกจากนี้ยังถูกนำมาใช้ในอุตสาหกรรมบางชนิด เช่น อุตสาหกรรมกระจก การถนอมอาหาร เป็นต้น

สำหรับอุปกรณ์ฉายรังสีโคบอลต์ 60 นั้น จะต้องถูกจัดเก็บรักษาไว้ในที่มิดชิดและมีความปลอดภัยสูง และเมื่อใช้เสร็จแล้วต้องถูกเก็บแล้วส่งออกไปเพื่อทำลาย หรือไม่ก็เติมรังสีใหม่เข้าไปเพื่อนำกลับมาใช้อีก แต่ประเทศไทยยังไม่มีขีดความสามารถในการดำเนินการตามขั้นตอนดังกล่าว จึงมีแต่การสั่งนำเข้าจากต่างประเทศและเมื่อใช้ประโยชน์หมดแล้วจึงต้องส่งคืนประเทศผู้ผลิต

อย่างไรก็ตามแม้อุปกรณ์ที่ใช้เก็บโคบอลต์ 60 จะถูกสร้างมาเป็นพิเศษแล้วก็ตาม แต่โอกาสที่จะเกิดความผิดพลาดก็เป็นไปได้ เช่น การคำนวณรังสีผิดพลาดกระทั่งมีการปลดปล่อยรังสีออกมามากเกินไป หรืออาจจะเกิดความผิดพลาดในกระบวนการผลิต ฉะนั้นมาตรการด้านการรักษาความปลอดภัยจึงเป็นเรื่องที่สำคัญที่สุด

ส่วนประเด็นผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมนั้น โคบอลต์ 60 เมื่อปลดปล่อยรังสีออกมาแล้ว จะเหมือนพลังงานที่แผ่ออกมาเรื่อยๆ เมื่อกระทบต่ออะไรก็จะเกิดผลเสียต่อสิ่งที่ไปกระทบ แต่รังสีไม่ได้ถูกสะสมเข้าไปในสิ่งที่ไปกระทบ เช่น หากรังสีจากโคบอลต์ 60 ไปกระทบร่างกายมนุษย์ รังสีจะไปทำลายเซลล์ของมนุษย์ผู้นั้นแล้วก็ผ่านเฉื่อยๆไปในธรรมชาติในที่สุด รังสีไม่ได้สะสมในร่างกายของมนุษย์ เนื่องจากมนุษย์ไม่ใช่แร่ธาตุที่จะเป็นตัวรับและสะสมรังสีไว้ได้ ฉะนั้นศพผู้เสียชีวิตจากการได้รับรังสีเข้าไปในปริมาณมากนั้นไม่สามารถแผ่รังสีออกมาได้อีก

นายพูนสุข พงษ์พัฒน์ ผู้อำนวยการกองการวัดกัมมันตภาพรังสี สำนักงานพลังงานปรมาณู เพื่อสันติ กระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม ระบุว่า โคบอลต์ 60 คือสารกัมมันตรังสีตัวหนึ่งที่ทำให้รังสีเบตาและแกมมา ซึ่งรังสีดังกล่าวเป็นคลื่นแม่เหล็กไฟฟ้าที่มีพลังงานทะลุทะลวงสูง มนุษย์จะใช้ประโยชน์จากรังสีแกมมาทั้งในทางการแพทย์และอุตสาหกรรม เช่น ทำลายเนื้อมะเร็ง ฆ่าเชื้อเครื่องมือแพทย์ ฆ่าเชื้อในอาหาร ทำหมันแมลง โดยเฉพาะในทางการแพทย์มีสถิติบ่งชี้ว่าโคบอลต์ 60 สามารถยืดอายุผู้ป่วยมะเร็งที่เข้ารับกาฉายรังสีปีหนึ่งๆเป็นจำนวนนับพันราย ทั้งนี้ที่ผ่านมามีการนำมาใช้ประโยชน์อย่างปลอดภัยเพราะอยู่ในการดูแลของผู้รู้และมีการปฏิบัติงานที่ถูกต้อง

สำหรับผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมนั้นทางหลักวิชาการทั้งวิทยาศาสตร์และการแพทย์ ยืนยันว่ารังสีจากโคบอลต์ 60 ไม่มีโอกาสสร้างผลกระทบอย่างอื่นนอกจากสิ่งที่ไปกระทบ กล่าวคือลักษณะจะเหมือนกับการฉายไฟไปที่ตัวกลาง รังสีจะก่อผลร้ายผลดีต่อตัวกลางนั้นแล้วก็หมดไป รังสีไม่สามารถทำให้ตัวกลางเป็นสารกัมมันตรังสีต่อไปได้อีก เช่น กรณีผู้ป่วยเป็นมะเร็งเมื่อถูกฉายรังสีแกมมาจากโคบอลต์ 60 หากผู้ป่วยนั้นๆเสียชีวิตก็ไม่ได้หมายความว่าศพของผู้ป่วยคนนั้นจะมีรังสีสะสมอยู่

รศ.ดร.ชัยวัฒน์ คุประตกุล นักการสื่อสารด้านวิทยาศาสตร์ ระบุว่า โคบอลต์เป็นชื่อเรียกธาตุชนิดหนึ่ง มีหลายชนิด(ไอโซโทป) โคบอลต์ 60 เป็นเพียงหนึ่งในหลายชนิด มีอยู่ในธรรมชาติ แต่ต้องนำมาผ่านกระบวนการทางเคมีจึงจะกลายเป็นโคบอลต์ 60 การที่ถูกนำมาใช้ประโยชน์อย่างแพร่หลายเนื่องจากสามารถให้รังสีแกมมาและรังสีแกมมานั้นนำมาใช้รักษาโรคมะเร็งได้ อย่างไรก็ตามนอกจากจะมีประโยชน์แล้วก็มีโทษด้วย เพราะหากเซลล์ดีได้รับกัมมันตรังสีจากโคบอลต์ 60 เซลล์ดีตัวนั้นจะถูกทำลายไปด้วย ทั้งนี้ศพผู้เสียชีวิตจากการได้รับรังสีจากโคบอลต์นั้นไม่สามารถสร้างผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมได้ เนื่องจากรังสีไม่สะสมในร่างกายมนุษย์ แต่จะทำลายเซลล์ที่ถูกกระทบเท่านั้น

สรุป

ในประเด็นความเห็นของผู้เชี่ยวชาญด้านวิทยาศาสตร์อันเกี่ยวกับข่าวที่หนังสือพิมพ์นำเสนอ โดยเฉพาะอย่างยิ่งประเด็นข้อมูลที่ถูกถ่วงเกี่ยวกับโคบอลต์ 60 นั้น ผู้เชี่ยวชาญด้านรังสีระบุว่าโคบอลต์ 60 คือสารกัมมันตรังสีชนิดหนึ่งที่มีทั้งคุณและโทษ ปัจจุบันมีการนำมาโคบอลต์ 60 มาใช้ประโยชน์อย่างแพร่หลายทั้งในวงการแพทย์และการอุตสาหกรรม ซึ่งหากดูแลจัดเก็บอุปกรณ์ฉายรังสีไม่ดีอาจเกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมอย่างร้ายแรง พร้อมกับยืนยันสอดคล้องกันว่าศพผู้

เสียชีวิตจากการได้รับรังสีจากโคบอลต์ 60 นั้นไม่สามารถแผ่รังสีต่อไปกระทั่งก่อให้เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมได้ เนื่องจากมีหลักฐานทางวิทยาศาสตร์ยืนยันว่ารังสีจากโคบอลต์ 60 ไม่สามารถสะสมในร่างกายมนุษย์ แต่จะทำลายเซลล์ของมนุษย์นั้นๆโดยตรง

2.1.2) ความเห็นต่อข่าวและแหล่งข่าวที่หนังสือพิมพ์เลือกมานำเสนอ

นายแพทย์สมบัติ แทนประเสริฐสุข ผู้อำนวยการกองระบาดวิทยา สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข ระบุว่า เนื่องจากเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นเป็นเหตุร้ายแรงและไม่เคยเกิดขึ้นมาก่อนในประเทศไทยจึงติดตามข่าวจากสื่อมวลชนทั้งวิทยุโทรทัศน์และหนังสือพิมพ์หลายฉบับอย่างต่อเนื่อง โดยข่าวที่พบนั้นส่วนใหญ่เป็นการนำเสนอสถานการณ์ตามข้อเท็จจริง เช่น การดำเนินงานแก้ปัญหาของเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง ผลกระทบที่ประชาชนได้รับ จากนั้นก็มีความพยายามที่จะตีแผ่ว่าอุบัติเหตุทางรังสีครั้งนี้เกิดขึ้นได้อย่างไร ซึ่งในฐานะผู้เชี่ยวชาญมองว่าเป็นข่าวที่น่าจะยอมรับได้ว่าเหมาะสมและสอดคล้องกับสถานการณ์ในขณะนั้น ส่วนการเลือกใช้แหล่งข่าวในการนำเสนอก็อยู่ในเกณฑ์ยอมรับได้ กล่าวคือมีการกระจายออกเป็นหลายฝ่าย มีการนำเสนอในหลายแง่มุมเพื่อช่วยกันแก้ปัญหา

แต่ทั้งนี้ก็พบว่ามีการทำหน้าที่ของหนังสือพิมพ์บางส่วนที่ยังเป็นปัญหาอยู่บางประการ นับตั้งแต่ การนำเสนอรูปของผู้ป่วยที่ได้รับผลกระทบจากรังสีโคบอลต์ 60 การใช้คำบรรยายที่เกินข้อเท็จจริง ซึ่งการทำหน้าที่ของหนังสือพิมพ์ในลักษณะดังกล่าวนี้อาจจะมีทั้งแง่บวกและแง่ลบ กล่าวคือในแง่บวกอาจทำให้ประชาชนตระหนักถึงผลกระทบที่มันร้ายแรง แต่ในแง่ลบนั้นอาจทำให้ประชาชนหวาดกลัวกระทั่งความกลัวนั้นอยู่เหนือเหตุผล อยู่เหนือข้อเท็จจริง กระทั่งเกิดความตื่นตระหนกได้ง่าย

“ไม่ได้ตำหนิว่าไม่ควรเสนอรูปผู้ป่วย แต่คิดว่ามันเป็นความกำกวม หากจะเสนอควรมีขอบเขตจำกัดบ้าง และการเสนอคำบรรยายบางฉบับก็เกินจริง มีการใช้คำว่าอวัยวะเพศเน่า ซึ่งความจริงแล้วผมเป็นคนเข้าไปดูแลคนไข้รายนี้ตั้งแต่แรก อาการของเขาก็มีแผลตรงขาหนีบ ซึ่งเป็นคนละส่วนกันกับอวัยวะเพศ จุดนี้ผมว่าหนังสือพิมพ์เสนอข่าวเกินข้อเท็จจริง”(สมบัติ แทนประเสริฐสุข , สัมภาษณ์ , 6 มิถุนายน 2544)

อย่างไรก็ตามยอมรับว่าข่าวที่สื่อมวลชนนำเสนอครั้งนี้จะส่งผลดีในอนาคตเกี่ยวกับประเด็นการควบคุมเครื่องมืออุปกรณ์กัมมันตภาพรังสี ประชาชนก็จะมีความตื่นตัวและได้รับการดูแล

แลที่คี่ขึ้น เพราะหากไม่ได้รับความสนใจจากสื่อมวลชนเชื่อว่าเรื่องที่เกิดขึ้นจะเป็นเหมือนไฟไหม้ฟาง ที่ตื่นตัวกันอยู่สักระยะแล้วก็หลงลืมกันไป

นายพูนสุข พงษ์พัฒน์ ผู้อำนวยการกองการวัดกัมมันตภาพรังสี สำนักงานพลังงานปรมาณูเพื่อสันติ กระทรวงวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม ระบุว่า เนื่องจากมีหน้าที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจึงติดตามข่าวจากสื่อมวลชนอย่างต่อเนื่องทั้งวิทยุโทรทัศน์และหนังสือพิมพ์หลายฉบับ ข่าวโดยภาพรวมเห็นว่าเน้นเนื้อหาข่าวให้ผู้อ่านฮือฮา มีการใช้คำหลายคำที่ทำให้เกิดความตื่นตระหนกมากกว่าที่จะสื่อข้อมูลจากข้อเท็จจริง เช่น รังสีอำมหิต รังสีมฤตยู นอกจากนี้ยังมีการใช้คำบรรยายไม่ถูกต้องซึ่งอาจทำให้เกิดความเข้าใจผิดได้

“หนังสือพิมพ์มักใช้คำว่า รั่วไหล ซึ่งมันผิด เพราะข้อเท็จจริงมันไม่ได้รั่วไหลออกมา แต่มันหลุดออกจากอุปกรณ์กำบัง ฉะนั้นข้อเท็จจริงที่ถูกต้องคือสารรังสีมันแผ่ออกมา เพราะมันหลุดออกจากที่เก็บจึงแผ่รังสีออกมา ทางหน่วยงานเคยชี้แจงไปยังหนังสือพิมพ์ว่าเป็นการใช้คำที่ผิดหลักการ แต่ก็ถูกโต้แย้งว่าใช้คำแบบนี้แล้วเห็นภาพชัดเจน”(พูนสุข พงษ์พัฒน์ , สัมภาษณ์ , 11 มิถุนายน 2544)

สำหรับการเลือกใช้แหล่งข่าวนั้นช่วงแรกของเหตุการณ์จะเน้นหนักที่สำนักงานพลังงานปรมาณูเพื่อสันติ ต่อมาจึงมีการสอบถามไปในหลายๆกลุ่ม โดยเฉพาะกลุ่มองค์กรเอกชนนั้นดูเหมือนว่าหนังสือพิมพ์จะให้น้ำหนักมากเป็นพิเศษ

รศ.ดร.ชัยวัฒน์ คุประตกุล นักการสื่อสารด้านวิทยาศาสตร์ ระบุว่า ส่วนตัวมีความสนใจเรื่องราวทางวิทยาศาสตร์อยู่แล้ว จึงติดตามข่าวนี้อย่างต่อเนื่อง และช่วงนั้นสื่อมวลชนก็ให้ความสนใจกันมาก จึงติดตามข่าวทั้งจากวิทยุโทรทัศน์และหนังสือพิมพ์อย่างต่อเนื่อง สารจากข่าวโดยภาพรวมแล้วเห็นว่าจัดอยู่ในเกณฑ์ดี แต่มีบางส่วนที่เสนอเฉพาะด้านใดด้านหนึ่ง เช่น เร้าอารมณ์ สร้างความตื่นเต้น เน้นประเด็นผลกระทบที่เกิดขึ้นกับตัวบุคคลมากกว่าการให้ความรู้และข้อเท็จจริงที่ถูกต้อง กระทั่งส่งผลให้ประชาชนเกิดความตื่นตระหนกเป็นวงกว้าง

“การเสนอข่าวว่าผู้ที่ได้รับผลกระทบจากโคบอลต์ 60 ต้องทนทุกข์ทรมานอย่างไรนั้นก็สำคัญ แต่ต้องให้ความรู้ที่ถูกต้องด้วยว่าเรื่องราวเกิดขึ้นได้อย่างไร บทบาทในการควบคุมหรือกลไกที่เกี่ยวข้องมความบกพร่องตรงไหน ซึ่งหนังสือพิมพ์พูดถึงเรื่องนี้บ้างแต่บางครั้งหนักไปประเด็นใดประเด็นหนึ่ง เราต้องยอมรับว่าความรู้เรื่องโคบอลต์ 60 เป็นเรื่องที่คนส่วนใหญ่ไม่ทราบ

และมักได้ภาพที่น่ากลัวอยู่แล้ว หนังสือพิมพ์ก็ยิ่งไปเสริมความน่ากลัวเข้าไปอีกอาจเพราะเห็นว่
สังคมจะรับได้ง่าย กระทั่งความกลัวเหล่านี้ไปบดบังประโยชน์ของโคบอลต์ 60” (ชัยวัฒน์
คุประตกุล , สัมภาษณ์ , 8 กรกฎาคม 2544)

สรุป

ในประเด็นความเห็นต่อสาระในข่าวและแหล่งข่าวที่หนังสือพิมพ์เลือกมานำเสนอ ผู้เชี่ยวชาญด้านวิทยาศาสตร์เห็นว่า โดยภาพรวมหนังสือพิมพ์เสนอข่าวอยู่ในระดับที่ยอมรับได้ แต่มีบางส่วนที่การทำหน้าที่ยังมีปัญหา อาทิ การเลือกเสนอภาพที่น่ากลัว การใช้คำบรรยายที่เกินข้อเท็จจริง การใช้คำพาดหัวที่ผิดหลักวิชา และเน้นเร้าอารมณ์มากกว่าที่จะอธิบายเหตุการณ์อย่างรอบด้าน ส่วนแหล่งข่าวที่ใช้เห็นว่าเป็นไปอย่างหลากหลายพอสมควร

2.1.3)ความเห็นต่อปรากฏการณ์ศพผู้เสียชีวิตจากเหตุการณ์โคบอลต์ 60 ถูกต่อต้านไม่ให้เผา

นายแพทย์สมบัติ แทนประเสริฐสุข ผู้อำนวยการกองระบาดวิทยา สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข แสดงความเห็นว่ ปรากฏการณ์ศพผู้เสียชีวิตจากเหตุการณ์โคบอลต์ 60 ถูกต่อต้านไม่ให้เผาส่วนหนึ่งเกิดจากรากเหง้าวิถีคิดของคนไทยมักไม่ยอมรับฟังเหตุผล ประกอบกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเข้าไปทำให้ความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องกับประชาชนช้าเกินไป ไม่มีการเตรียมแก้ไขปัญหามุมชนอื่นๆไว้ล่วงหน้า เน้นความสำคัญแต่กับชุมชนจุดเกิดเหตุคือจังหวัดสมุทรปราการเพียงพื้นที่เดียว ไม่ได้นึกถึงปัญหาที่อาจจะตามมาในชุมชนที่อยู่อาศัยของผู้เสียชีวิต ส่วนข่าวจากหนังสือพิมพ์น่าจะเป็นปัจจัยเพียงส่วนหนึ่งที่ทำให้เกิดเหตุการณ์ประท้วงครั้งนี้ แต่ไม่ใช่ปัจจัยหลัก ปัจจัยหลักนั้นคือความกลัวต่อรังสีที่แทรกซึมอยู่ในวิถีคิดของสังคมไทยที่มีอยู่ก่อนแล้ว

“เป็นเพราะความคิดของคนไทยไปผูกกับเรื่องรังสีว่าเป็นสิ่งน่ากลัว เป็นสิ่งที่ทำให้เค้าป่วย
ต่างๆที่จริงๆหนังสือพิมพ์ไม่ได้พูดอย่างนั้น เพราะไม่เห็นมีฉบับไหนเสนอเลยว่าศพสะสมรังสี แต่
ชาวบ้านคิดเอาเองแล้วก็ก่อมีอบขึ้นมา”(สมบัติ แทนประเสริฐสุข, สัมภาษณ์ , 6 มิถุนายน 2544)

นายพูนสุข พงษ์พัฒน์ ผู้อำนวยการกองการวัดกัมมันตภาพรังสี สำนักงานพลังงานปรมาณูเพื่อสันติ กระทรวงวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม แสดงความเห็นว่เหตุการณ์ศพผู้เสียชีวิตจากเหตุการณ์โคบอลต์ 60 ถูกต่อต้านไม่ให้เผานั้นเป็นเรื่องที่ไม่เป็นธรรมกับผู้ตาย ปัจจัยที่เกี่ยวข้องคือทัศนคติของประชาชนที่มีความฝังใจว่กัมมันตภาพรังสีคืออาวุธนิวเคลียร์ที่มีอำนาจ

ทำลายล้างรุนแรง และความไม่รู้ข้อเท็จจริงว่าศพผู้เสียชีวิตที่ได้รับรังสีจากโคบอลต์ 60 นั้น ไม่สามารถสร้างผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมได้ ประกอบกับเมื่อเกิดสภาวะความกลัวแล้วมนุษย์มักไม่รับฟังเหตุผล ใดๆ

นอกจากนี้อาจจะเป็นเพราะประชาชนไม่ให้ความไว้วางใจหน่วยงานรัฐ เนื่องจากเห็นว่าอุบัติเหตุทางรังสีที่เกิดส่วนหนึ่งเป็นเพราะความบกพร่องของสำนักงานพลังงานปรมาณูเพื่อสันติ เมื่อมีตัวแทนจากหน่วยงานรัฐเข้าไปอธิบายข้อเท็จจริงตามหลักวิชาการแล้วประชาชนจึงไม่เชื่อถือนั่นเอง ขณะเดียวกันบุคคลที่สามซึ่งเป็นกลุ่มที่ประชาชนไว้วางใจและสามารถให้ข้อมูลข้อเท็จจริงได้อย่างหนังสือพิมพ์ก็ไม่ทำหน้าที่เสนอข้อมูลที่ให้ทางสว่างและสร้างสันติสุขให้เกิดขึ้นในสังคม

รศ.ดร.ชัยวัฒน์ คุประตกุล นักการสื่อสารด้านวิทยาศาสตร์ แสดงความเห็น ว่า เหตุการณ์การประท้วงการเผาศพผู้เสียชีวิตจากอุบัติเหตุทางรังสีครั้งนี้สะท้อนให้เห็นความไม่รู้ของประชาชน และความไม่รู้จริงของสื่อมวลชน เพราะข้อเท็จจริงคือศพผู้เสียชีวิตนั้นไม่มีอันตรายต่อสิ่งแวดล้อมแล้ว หากสื่อทำหน้าที่ทำหน้าที่เสนอข้อเท็จจริงได้ก็จริงเชื่อว่าปัญหาลักษณะนี้คงไม่เกิด อย่างไรก็ตามต้องยอมรับว่าหนังสือพิมพ์ในประเทศไทยยังมีปัญหาเรื่องการทำหน้าที่สื่อสารทางด้านวิทยาศาสตร์ กล่าวคือยังไม่มียกขบวนวิทยาสาสตร์ที่เป็นนักข่าววิทยาศาสตร์โดยตรง จะมีก็เฉพาะแต่ผู้ที่ศึกษามาทางด้านนิเทศศาสตร์แล้วถูกมอบหมายให้ไปประจำกระทรวงวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม หรือถูกมอบหมายให้ไปทำข่าววิทยาศาสตร์ในประเด็นต่างๆ

ความจำเป็นที่หนังสือพิมพ์ควรมีผู้ศึกษาด้านวิทยาศาสตร์มาทำหน้าที่สื่อข่าวด้านวิทยาศาสตร์นั้น เนื่องจากสาระสำคัญของวิทยาศาสตร์มีมากกว่าความหมายโดยรวม แต่มีเนื้อหา ตัวความรู้ และข้อเท็จจริงประกอบกัน ฉะนั้นหากคนที่ไม่ได้ถูกปูพื้นฐานด้านวิทยาศาสตร์แล้วต้องมาทำหน้าที่สื่อข่าววิทยาศาสตร์ อาจทำให้ไม่ทราบว่สิ่งที่เลือกนำมาเสนอนั้นเป็นสาระสำคัญหรือไม่ เมื่อเสนอไปแล้วจะเกิดผลตามมอย่างไร

และในขณะที่หนังสือพิมพ์ยังขาดแคลนบุคลากรด้านวิทยาศาสตร์ สมาคมหรือองค์กรด้านวิทยาศาสตร์ที่มีอยู่ในประเทศ ก็ไม่เอื้อต่อการที่จะเป็นผู้ให้ข้อมูลความรู้ทางวิทยาศาสตร์แก่สื่อ เนื่องจากอาจเป็นข้อจำกัดด้านเวลาการทำงานที่มักสวนทางกัน อีกทั้งสมาคมหรือองค์กรด้านวิทยาศาสตร์นั้นส่วนใหญ่จะมีการดำเนินการในลักษณะไม่มีผลตอบแทน

สรุป

ในประเด็นความเห็นต่อปรากฏการณ์ศพผู้เสียชีวิตจากเหตุการณ์โคบอลต์ 60 ถูกต่อต้านไม่ให้เผา ผู้เชี่ยวชาญด้านวิทยาศาสตร์เห็นว่า เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นประกอบด้วยปัจจัยสำคัญหลายประการ นับตั้งแต่ทัศนคติเดิมของประชาชนที่มีต่อกัมมันตภาพรังสีเป็นไปในทางลบในลักษณะหวาดกลัวอันตรายจึงไม่ยอมรับเปิดรับฟังเหตุผลทางวิชาการ หน่วยงานรัฐที่เกี่ยวข้องเข้าไปทำให้ความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องกับประชาชนช้าเกินไป การแก้ไขปัญหาเป็นในลักษณะเฉพาะหน้า กระทั่งทำให้ประชาชนขาดความเชื่อถือ

ส่วนข่าวของหนังสือพิมพ์ก็เป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่ทำให้เกิดเหตุการณ์ประท้วงต่อต้านการเผาศพผู้เสียชีวิตจากอุบัติเหตุทางรังสีโคบอลต์ 60 กล่าวคือไม่สามารถเสนอข้อมูลครบถ้วน รอบด้านสาเหตุเพราะหนังสือพิมพ์ขาดแคลนบุคลากรที่มีความรู้ด้านวิทยาศาสตร์โดยตรง ขณะเดียวกันประเทศไทยก็ยังขาดองค์กรด้านวิทยาศาสตร์ ที่มีประสิทธิภาพพร้อมที่จะให้ข้อมูลทางวิชาการแก่สื่อมวลชน

2.2) นโยบาย กรอบการตัดสินใจในการพิจารณาเลือกประเด็นสำคัญในการนำเสนอ ความรู้ความเข้าใจต่อเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น และแนวคิดด้านจริยธรรมวิชาชีพโดยเฉพาะประเด็นการให้ความรู้ที่ถูกถ่วงแก้สังคม ของหนังสือพิมพ์ไทยรัฐ เดลินิวส์ และข่าวสด

ผู้วิจัยได้รับความร่วมมือจากผู้แทนหนังสือพิมพ์ไทยรัฐ เดลินิวส์ ข่าวสด ในการให้สัมภาษณ์ประเด็นนโยบาย กรอบการตัดสินใจในการพิจารณาเลือกประเด็นสำคัญในการนำเสนอความรู้ความเข้าใจต่อเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น และแนวคิดด้านจริยธรรมวิชาชีพโดยเฉพาะประเด็นการให้ความรู้ที่ถูกถ่วงแก้สังคม ดังนี้

ผู้แทนหนังสือพิมพ์ไทยรัฐ

นายสุชิน ดิยะวัฒน์ ตำแหน่งหัวหน้าข่าวหน้าหนึ่ง จบการศึกษาระดับปริญญาตรีจากคณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

นางสาวจันทร์จิรา พงษ์ราย ตำแหน่งผู้สื่อข่าวประจำกระทรวงวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม จบการศึกษาระดับปริญญาตรีจากคณะนิเทศศาสตร์ สถาบันราชภัฏเทพสตรีลพบุรี

ผู้แทนหนังสือพิมพ์เดลินิวส์

นายพรชัย ปุณณวัฒน์ ตำแหน่งหัวหน้าข่าวหน้าหนึ่ง จบการศึกษาระดับปริญญาตรี คณะวารสารศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ และปริญญาโทคณะพัฒนาสังคม สถาบันพัฒนาบริหารศาสตร์

นายสุรสิทธิ์ อาศัยราษฎร์ ตำแหน่งผู้สื่อข่าวโต๊ะเฉพาะกิจ จบการศึกษาระดับปริญญาตรีคณะ
ศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

ผู้แทนหนังสือพิมพ์ข่าวสด

นายฐากร บุนปาน ตำแหน่งบรรณาธิการบริหาร จบการศึกษาระดับปริญญาตรีคณะรัฐ
ศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

นายไพโรจน์ ศิริวราศักดิ์ ตำแหน่งผู้สื่อข่าวภูมิภาค ประจำพื้นที่จังหวัดสมุทรปราการ จบ
การศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ สาขาช่างยนต์

2.2.1) หนังสือพิมพ์ไทยรัฐ

นโยบาย

ระยะแรกของเหตุการณ์มีนโยบายหลักว่าจะต้องติดตามข่าวนี้อย่างถึงที่สุด จึงนำเสนอเป็น
ข่าวหน้าหนึ่งอย่างต่อเนื่อง การมอบหมายงานรับผิดชอบแบ่งออกเป็นสองส่วนใหญ่ๆ คือหนึ่งงาน
ในพื้นที่เกิดเหตุจะให้เป็นที่ของผู้สื่อข่าวในพื้นที่และผู้สื่อข่าวส่วนกลาง และสองมอบหมายให้
ผู้สื่อข่าวที่รับผิดชอบงานในกระทรวงวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อมเข้ามาเสริม ทั้งนี้จะ
กำชับให้เพิ่มความระมัดระวังอันตรายจากรังสี เนื่องจากเห็นว่าผู้สื่อข่าวที่เข้าไปรายงานข่าวเหตุ
การณ์ช่วงแรกนั้นมีความเสี่ยงสูง

ในช่วงที่มีเหตุการณ์การประท้วงต่อต้านการเผาศพ มีการหารือกันภายในกองบรรณาธิการ
ได้ข้อสรุปว่าจะต้องนำข้อเท็จจริงจากทุกฝ่ายนับตั้งแต่ฝ่ายรังสี ฝ่ายการแพทย์ มานำเสนอ ว่า
โคบอลต์ 60 ไม่มีอันตรายตกค้างจากการเผาศพ

กรอบการตัดสินใจในการพิจารณาเลือกประเด็นสำคัญในการนำเสนอ

เห็นว่าเป็นปัญหาใหม่ เป็นเหตุการณ์ที่ไม่เคยเกิดขึ้นมาก่อนในประเทศไทย จึงพยายาม
เสนอข้อมูลเกี่ยวกับเรื่องที่เกิดขึ้นให้มากที่สุด โดยเฉพาะประเด็นพิษภัยอันตรายของโคบอลต์ 60
และช่วงที่เกิดเหตุการณ์การประท้วงการเผาศพจะเพิ่มคอลัมน์และบทความเพื่อสะท้อนให้เห็นว่า
ความรู้ความเข้าใจของประชาชนไม่มีอยู่เลย ซึ่งในแง่มุมมองของข่าวก็มีการพยายามให้ความรู้เนื่อง
จากเห็นว่าเหตุการณ์การประท้วงนั้นเป็นภาวะที่ตื่นตระหนกและเข้าใจผิดเกินไป

ในส่วนของผู้สื่อข่าวให้ความสำคัญกับประเด็นความบกพร่องของหน่วยงานที่รับผิดชอบ เนื่องจากมีข้อมูลว่าประเทศไทยยังไม่มีความพร้อมทั้งทางด้านบุคลากรและแผนรองรับปัญหา อุบัติเหตุ ซึ่งได้รับการสนองตอบจากต้นสังกัดเป็นอย่างดี

ความรู้ความเข้าใจต่อเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น

ความรู้เดิมเกี่ยวกับโคบอลต์ 60 นั้น ในระดับหัวหน้าข่าวมีความรู้อยู่บ้าง เพราะเคยได้รับมอบหมายให้เป็นผู้สื่อข่าวประจำกระทรวงวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อมอยู่ระยะหนึ่ง ความรู้ที่มีอยู่บ้างนั้นคือทราบโคบอลต์ 60 คือสารกัมมันตรังสี มีการนำมาใช้ประโยชน์อย่างกว้างขวาง นับตั้งแต่รักษาโรคมะเร็ง การรักษาคุณภาพอาหาร ในระดับผู้สื่อข่าวไม่มีประสบการณ์เกี่ยวกับการทำข่าวโคบอลต์ 60 มาก่อน ไม่มีความรู้เกี่ยวกับโทษภัยของโคบอลต์ 60 ทราบเพียงว่าโคบอลต์ 60 คือสารชนิดหนึ่งที่มีไว้ใช้รักษาโรคมะเร็ง

เกี่ยวกับเหตุการณ์การประท้วงการประท้วงการเผาศพ ในระดับหัวหน้าข่าว เข้าใจว่าเกิดขึ้นเพราะหน่วยงานรัฐไม่สามารถสร้างความมั่นใจให้กับประชาชนได้ ประกอบกับความรู้เดิมเกี่ยวกับโคบอลต์ 60 นั้นประชาชนไม่มีเลย จึงทำให้เกิดความระแวง หวาดกลัว กระทั่งไม่รับฟังเหตุผลใดๆ ในระดับผู้สื่อข่าวเข้าใจว่าเกิดขึ้นเพราะหน่วยงานรัฐไม่เคยมีการปูพื้นฐานความรู้เกี่ยวกับโคบอลต์ 60 ให้กับประชาชน ประกอบกับหนังสือพิมพ์เองก็ประโคมข่าวกันหลายฉบับ มีการพาดหัวกันอย่างหวือหวา ดิ้นเต้น

แนวคิดด้านจริยธรรมวิชาชีพโดยเฉพาะประเด็นการให้ความรู้ที่ถูกถ่วงแก้สังคม

ในระดับหัวหน้าข่าวมองว่าแนวคิดจริยธรรมวิชาชีพประเด็นการเสนอข้อเท็จจริงอย่างถูกต้องและเป็นธรรมนั้นมีความสำคัญที่สุดสำหรับสังคมปัจจุบัน ทั้งนี้เพราะหนังสือพิมพ์มีหน้าที่เสนอข้อเท็จจริงให้ประชาชนทราบ ส่วนการตัดสินใจใดๆนั้นขึ้นอยู่กับประชาชนเอง ฉะนั้นหนังสือพิมพ์จึงควรเสนอข้อเท็จจริงให้รอบด้านมากที่สุด ส่วนในระดับผู้สื่อข่าวมองว่า ความไม่มีอคติหรือไม่เอนเอียง ไปในฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดนั้น เป็นจริยธรรมวิชาชีพที่มีความสำคัญที่สุด

ส่วนจริยธรรมวิชาชีพประเด็นการให้ความรู้ที่ถูกถ่วงถ่วงนั้น ในระดับหัวหน้าข่าว มองว่าเป็นเรื่องที่หนังสือพิมพ์ไม่ควรละเลย ฟังให้ความสำคัญอยู่เสมอ อีกทั้งยังเชื่อว่าการให้ความรู้ที่รอบด้านกับการหวังยอดจำหน่ายหนังสือพิมพ์นั้นสามารถดำเนินไปพร้อมกันได้อย่างแน่นอน เนื่องจากการให้ความรู้นั้นก็ถือเป็นองค์ประกอบของข่าวด้วย

“ทุกครั้งที่เราเสนอเหตุการณ์สิ่งผิดปกติ แปลกประหลาด ไม่ว่าจะเป็นเรื่องผีสาว
งูเห่าหรืออะไรก็ตาม สุดท้ายจะต้องเอาหลักวิชาวิทยาศาสตร์มาช่วยอธิบายทุกครั้ง ชาวลักษณะนี้
เรานำเสนอได้ แต่ต้องมีการให้ความรู้ประชาชนด้วยว่ามันเป็นเรื่องไร้สาระ เป็นไปไม่ได้ หรือเป็น
เรื่องจริง”(สุชิน ตียะวัฒน์ , สัมภาษณ์ , 5 มิถุนายน 2544)

ในระดับผู้สื่อข่าวมองว่าจริยธรรมวิชาชีพประเด็นการให้ความรู้ที่ถูกถ่วงน้ำหนักสื่อ
พิมพ์กำลังกันอยู่บ้าง แต่อาจจะยังน้อยกว่าความสำคัญของกระแส ฉะนั้นความรู้ที่จะเสนอให้
ประชาชนนั้นมักแอบอยู่มุมใดมุมหนึ่งของหนังสือพิมพ์ ผู้อ่านที่สนใจจริงๆจึงจะได้รับความรู้
ไป และเชื่อว่าประชาชนจะได้รับประโยชน์สูงสุดหากการให้ความรู้กับการหวังผลจากยอดขาย
ดำเนินไปพร้อมกันอย่างสมดุลแล้ว อย่างไรก็ตามการจะให้ความสำคัญกับการให้ความรู้จะเป็นไป
มากน้อยแค่ไหนนั้นขึ้นกับระดับนโยบายเป็นสำคัญ

สรุป

หนังสือพิมพ์ไทยรัฐ มีนโยบายหลักคือติดตามข่าวอุบัติเหตุทางรังสีโคบอลต์ 60 อย่างต่อ
เนื่อง ส่วนการมอบหมายงานแบ่งออกเป็นสองส่วนสำคัญ คือผู้สื่อข่าวในพื้นที่เกิดเหตุ และผู้สื่อข่าว
ข่าวประจำกระทรวงวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม โดยมีการกำชับให้ผู้สื่อข่าวในพื้นที่มี
ความระมัดระวังอันตรายจากรังสี ทั้งนี้ในช่วงที่มีเหตุการณ์การประท้วงต่อต้านการเผาศพ มี
นโยบายเพิ่มเติมว่าจะต้องนำข้อเท็จจริงมานำเสนอว่าการเผาศพผู้เสียชีวิตจากอุบัติเหตุทางรังสี ไม่
สามารถสร้างผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมได้

ส่วนกรอบการตัดสินใจในการพิจารณาเลือกประเด็นสำคัญในการนำเสนอ หนังสือพิมพ์
ไทยรัฐเห็นว่าเป็นเหตุการณ์ที่ไม่เคยเกิดขึ้น จึงเสนอข้อมูลเกี่ยวกับเหตุการณ์ให้มากที่สุด เน้น
ประเด็นพิษภัยอันตรายของโคบอลต์ 60 มีการให้ความรู้ในแง่มุมของข่าว เนื่องจากเห็นว่าเหตุ
การณ์การประท้วงกำลังเข้าสู่ภาวะตื่นตระหนก นอกจากนี้ยังความสำคัญกับประเด็นความบก
พร่องของหน่วยงานที่รับผิดชอบเนื่องจาก เห็นว่าประเทศไทยไม่มีความพร้อมที่จะรองรับ
เทคโนโลยีดังกล่าวในทุกด้าน

สำหรับความรู้ความเข้าใจต่อเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น ในส่วนของความรู้เดิมเกี่ยวกับโคบอลต์
60 หนังสือพิมพ์ไทยรัฐมีอยู่บ้างแต่ไม่มากนัก สำหรับความเข้าใจเกี่ยวกับเหตุการณ์การประท้วง

การประท้วงการเผาศพ หนังสือพิมพ์ไทยรัฐระบุว่า เกิดขึ้นเพราะหน่วยงานรัฐไม่สามารถสร้างความมั่นใจให้กับประชาชนได้ ประกอบกับประชาชนไม่มีความรู้เกี่ยวกับโคบอลต์ 60 จึงเกิดวาระวาง หวาดกลัว กระทั่งไม่รับฟังเหตุผล และหน่วยงานรัฐไม่มีการปูพื้นฐานความรู้เกี่ยวกับโคบอลต์ 60 ให้กับประชาชน อีกทั้งสื่อมวลชนหลายแขนง รวมทั้งหนังสือพิมพ์มีการประโคมข่าวกันอย่างกว้างขวาง มีการพาดหัวข่าวในลักษณะเน้นไปที่ความตื่นเต้น หรือหวาด

เกี่ยวกับประเด็นแนวคิดด้านจริยธรรมวิชาชีพ หนังสือพิมพ์ไทยรัฐมองว่า ประเด็นการเสนอข้อเท็จจริงอย่างถูกต้องเป็นธรรมและไม่มีอคติ เป็นประเด็นที่สำคัญที่สุดสำหรับสังคมปัจจุบัน เนื่องจากเห็นว่าหนังสือพิมพ์มีหน้าที่เสนอข้อเท็จจริง แต่การตีความต่อข้อเท็จจริงนั้น ๆ ขึ้นอยู่กับการตัดสินใจของประชาชน ในส่วนของจริยธรรมวิชาชีพ ประเด็นการให้ความรู้ที่ถูกต้องนั้น หนังสือพิมพ์ไทยรัฐมองว่าเป็นเรื่องที่ไม่ควรละเลย ซึ่งในสภาพจริงโดยภาพรวมหนังสือพิมพ์คำนึงจริยธรรมประเด็นการให้ความรู้อยู่บ้าง แต่มีความสำคัญน้อยกว่าการรายงานข้อมูลไปตามกระแส นอกจากนี้ไทยรัฐเชื่อว่าการให้ความรู้ที่รอบด้านกับการขายนั้นสามารถดำเนินไปพร้อมกันได้ เนื่องจากการให้ความรู้เป็นองค์ประกอบของข่าวด้วยอย่างไรก็ตามการจะให้ความสำคัญกับการให้ความรู้จะเป็นไปในลักษณะใดนั้น ขึ้นกับอยู่ระดับนโยบายเป็นหลัก

2.2.2) หนังสือพิมพ์เดลินิวส์

นโยบาย

มีการรายงานไปตามสถานการณ์ที่เกิดขึ้น แต่หากพบว่ามีประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการเคลื่อนไหวของฝ่ายสนับสนุนและต่อต้าน จะต้องนำเสนอข้อมูลของทั้งสองฝ่ายภายในวันเดียวกัน เพื่อให้เกิดความเป็นกลางมากที่สุด ต้องพยายามหาข้อมูลจากทั้งสองฝ่าย ส่วนการตัดสินใจอย่างหนึ่งอย่างใดนั้นถือเป็นสิทธิของประชาชน นอกจากนี้ยังพยายามชี้ให้เห็นว่ายังมีอันตรายจากเรื่องอื่นๆอยู่อีก ไม่ได้มีแต่เฉพาะโคบอลต์ 60 เท่านั้น ส่วนการมอบหมายหน้าที่ให้ผู้สื่อข่าวจะแบ่งเป็นสองส่วนคือผู้สื่อข่าวในพื้นที่ร่วมกับผู้สื่อข่าวเฉพาะกิจ และผู้สื่อข่าวประจำกระทรวงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม โดยในแต่ละวันจะมีหัวหน้าข่าวในกองบรรณาธิการเป็นผู้กำหนดประเด็นและพาดหัวข่าว ทั้งนี้ผู้ที่เป็นหัวหน้าข่าวจะต้องเป็นผู้ติดตามความคืบหน้าและรวบรวมประเด็นจากวิทยุโทรทัศน์และวิทยุด้วย เพื่อให้ข่าวที่นำเสนอขึ้นครอบคลุมทุกประเด็น

กรอบการตัดสินใจในการพิจารณาเลือกประเด็นสำคัญในการนำเสนอ

ในช่วงแรกของเหตุการณ์ไม่มีผู้ที่มีความรู้จริงๆออกมาให้ข้อมูล จึงเสนอข่าวไปตามข้อเท็จจริงของเหตุการณ์ว่าเกิดอะไรขึ้น ประชาชนมีความหวาดกลัวกันอย่างไร ทั้งนี้เพราะเห็นว่าหนังสือพิมพ์มีหน้าที่เสนอข่าวที่เป็นข้อเท็จจริง ส่วนประเด็นที่เป็นไปในลักษณะชี้นำสังคมนั้นไม่ควรปรากฏอยู่ในเนื้อหาข่าว แต่ควรไปปรากฏในบทความหรือคอลัมน์ต่างๆ

ส่วนความรู้เดิมเกี่ยวกับโคบอลต์ 60 ทั้งในระดับหัวหน้าข่าวและผู้สื่อข่าวมีอยู่น้อยมากเกี่ยวกับเหตุการณ์การประท้วงการเผาศพ ในระดับหัวหน้าข่าว เข้าใจว่าเกิดขึ้นจากปัจจัยหลายประการ นับตั้งคนไทยไม่ได้ถูกหล่อหลอมให้มีวิถีคิดแบบมีเหตุผล ประกอบกับสังคมปัจจุบันประชาชนรู้จักรักษาสิทธิของตนเองมากขึ้น รวมทั้งหน่วยงานรัฐยังขาดประสิทธิภาพในการประชาสัมพันธ์ข้อมูลทางวิชาการให้ประชาชนเข้าใจได้ง่าย ส่วนในระดับผู้สื่อข่าวระบุว่าเกิดขึ้นจากความหวาดกลัวของประชาชน จิตสำนึกต่อเพื่อนมนุษย์ในสังคมไทยที่มีน้อยลง และหน่วยงานรัฐทำ ความเข้าใจกับประชาชนล่าช้า

แนวคิดด้านจริยธรรมวิชาชีพโดยเฉพาะประเด็นการให้ความรู้ที่ถูกถ่วงแก่สังคม

ในระดับหัวหน้าข่าวมองว่าจริยธรรมวิชาชีพที่สำคัญที่สุดสำหรับสังคมปัจจุบันคือการเสนอข้อเท็จจริงที่มีประโยชน์สูงสุดของประชาชนเป็นที่ตั้ง ดังนั้นก่อนที่จะเสนอข่าวใดๆต้องตั้งข้อสันนิษฐานไว้ว่าประชาชนจะได้ประโยชน์อะไรบ้างจากข่าวนั้นๆ ส่วนในระดับผู้สื่อข่าวมองว่า การคำนึงถึงสิทธิส่วนบุคคลของบุคคลที่ตกเป็นข่าวนั้นมีความสำคัญที่สุด ทั้งนี้เพราะการก้าวล่วงเข้าไปในสิทธิส่วนบุคคลนั้นสามารถก่อให้เกิดผลกระทบมากมาย ส่วนจริยธรรมวิชาชีพประเด็นการให้ความรู้ที่ถูกถ่วงนั้นในระดับหัวหน้าข่าว มองว่าสามารถควบคู่ไปกับการขายหนังสือพิมพ์ได้แต่ในหลายครั้งประชาชนไม่สนใจ เนื่องจากลักษณะคนไทยส่วนใหญ่มีนิสัยไม่ชอบอ่านอะไรที่เป็นสาระ ส่วนในระดับผู้สื่อข่าวมองว่า หนังสือพิมพ์ในยุคปัจจุบันมีการสอดแทรกความรู้ สาระที่เป็นประโยชน์มากขึ้น ดังจะเห็นได้จากการที่ข่าวในลักษณะดังกล่าวมีโอกาสนำเสนอบนหน้าหนึ่งมากขึ้น ไม่ใช่เฉพาะข่าวตลาดเท่านั้นที่จะได้นำเสนอบนหน้าหนึ่ง

สรุป

หนังสือพิมพ์เดลินิวส์มีนโยบายรายงานข่าวตามเหตุการณ์ แต่หากมีประเด็นความขัดแย้งจะต้องนำเสนอข้อมูลของทั้งสองฝ่ายภายในวันเดียวกัน เพื่อความเป็นกลาง และเน้นประเด็นพิชภัยทางสิ่งแวดล้อมอื่นๆนอกเหนือจากโคบอลต์ 60 ส่วนการมอบหมายหน้าที่ของผู้สื่อข่าวแบ่งเป็นสองส่วนสำคัญคือผู้สื่อข่าวในพื้นที่และผู้สื่อข่าวประจำกระทรวงวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม มีหัวหน้าข่าวเป็นผู้กำหนดประเด็นและพาดหัวข่าว

ส่วนกรอบการตัดสินใจในการพิจารณาเลือกประเด็นสำคัญในการนำเสนอ นั้น หนังสือพิมพ์เดลินิวส์ไม่เน้นประเด็นการขึ้นนำสังคมลงไปในเรื่องข่าว แต่จะเสนอข่าวไปตามเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจริง

สำหรับความรู้ความเข้าใจต่อเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในส่วน of ความรู้เดิมเกี่ยวกับ โศกนาฏกรรม 60 หนังสือพิมพ์เดลินิวส์มีอยู่น้อยมาก ส่วนความเข้าใจในเหตุการณ์การประท้วงการเผาศพ หนังสือพิมพ์เดลินิวส์มองว่า ขึ้นจากปัจจัยหลายประการ อาทิ ประชาชนถูกหลอหลอมไม่ให้มีวิธีคิดอย่างมีเหตุผลการทำหน้าที่ของหน่วยงานรัฐเป็นไปอย่างล่าช้า ขาดประสิทธิภาพในการทำ ความเข้าใจกับประชาชน และความเมตตาในสังคมลดน้อยลง

และในประเด็นแนวคิดด้านจริยธรรมวิชาชีพ หนังสือพิมพ์เดลินิวส์มองว่าแนวคิดที่สำคัญที่สุดคือการเสนอข้อเท็จจริงที่มีประโยชน์ของประชาชนเป็นที่ตั้ง และการคำนึงถึงสิทธิส่วนบุคคลของบุคคลที่ตกเป็นข่าว ส่วนจริยธรรมวิชาชีพประเด็นการให้ความรู้ที่ถูกถ่วงน้ำหนักมองควรดำเนินไปพร้อมกับการขาย ดังจะเห็นได้จากข่าวที่มีสาระและเป็นประโยชน์ ก็มีโอกาสถูกนำเสนอบนหน้าหนึ่ง และปัจจุบันมีการให้ความสำคัญกับการให้ความรู้แก่ประชาชนกันมากขึ้น แต่ประชาชนอาจให้ความสนใจในความรู้ที่น้อยเพราะไม่ชอบอ่านเรื่องยาก

2.2.3) หนังสือพิมพ์ข่าวสด

นโยบาย

ในเบื้องต้นเชื่อว่าเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นเป็นเรื่องที่คนส่วนใหญ่ไม่มีความรู้ รวมทั้งสื่อมวลชนด้วย ดังนั้นจึงพยายามอธิบายปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นให้เป็นเรื่องที่สังคมเข้าใจได้ง่าย โดยเลือกแหล่งข่าวที่เป็นบุคคลที่มีความรู้จริงและสามารถถ่ายทอดความรู้ทางวิชาการได้อย่างไม่สลับซับซ้อน และในช่วงเกิดเหตุการณ์ประท้วงการเผาศพ จะเน้นค้นหาสาเหตุว่าการที่กลุ่มชาวบ้านออกมาประท้วงนั้นใช้เหตุผลใดในการตัดสินใจ ส่วนการมอบหมายหน้าที่ของผู้สื่อข่าวแบ่งเป็นสองส่วนสำคัญคือผู้สื่อข่าวในพื้นที่เกิดเหตุและผู้สื่อข่าวส่วนกลางติดตามข้อมูลด้านวิทยาศาสตร์และการแพทย์จากสำนักงานพลังงานปรมาณูเพื่อสันติและกระทรวงสาธารณสุข

กรอบการตัดสินใจในการพิจารณาเลือกประเด็นสำคัญในการนำเสนอ

ในระดับบรรณาธิการมองว่าอุบัติเหตุทางรังสีโคบอลต์ 60 มีปัญหาด้านเทคนิคเข้ามาเกี่ยวข้องด้วย ฉะนั้นการนำเสนอข่าวจะสอดคล้องการอธิบายถึงหลักการเหตุผล เพื่อให้ข่าวเข้าใจง่ายขึ้น ส่วนระดับผู้สื่อข่าวไม่ชอบประเด็นอื่นๆเสนอเข้าต้นสังกัด ทำหน้าที่รายงานข่าวไปตามกระแสที่เกิดขึ้น

ความรู้ความเข้าใจต่อเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น

ความรู้เดิมเกี่ยวกับโคบอลต์ 60 ทั้งบรรณาธิการมืออยู่บ้าง คือทราบเคยได้ยินชื่อเรียกและทราบว่ามีการนำไปใช้ประโยชน์อย่างไรบ้าง ส่วนในระดับผู้สื่อข่าวไม่มี เพิ่งได้ยินคำว่าโคบอลต์ 60 ครั้งแรกจากข่าวที่เกิดขึ้น เกี่ยวกับเหตุการณ์การประท้วงการเผาศพ ในระดับบรรณาธิการมองว่าเป็นลักษณะของประเทศด้อยพัฒนา ที่ความเชื่อหรืออารมณ์มักจะนำหน้าความรู้และเหตุผล กระทั่งเกิดความกลัวโดยไม่มีข้อเท็จจริงมารองรับ ส่งผลให้มีการตีความผิด ในระดับผู้สื่อข่าวเห็นว่า ชาวบ้านมีความหวาดกลัวเป็นพื้นฐาน ประกอบกับช่วงก่อนที่ชาวบ้านจะรวมตัวกัน ไม่มีผู้รับผิดชอบจากหน่วยงานรัฐเข้าไปทำความเข้าใจกับชุมชน(ละแวกวัดบางบ่อ จังหวัดสมุทรปราการ) และยืนยันอย่างชัดเจนว่าหากมีการเผาศพผู้เสียชีวิตจากการได้รับรังสีจากโคบอลต์ 60 แล้วจะไม่เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม มีเพียงเอกสารรับรองจากแพทย์ซึ่งชุมชนไม่เชื่อถือพอ

แนวคิดด้านจริยธรรมวิชาชีพโดยเฉพะประเด็นการให้ความรู้ที่ถูกถ่วงแก่งสังคม

ในระดับบรรณาธิการมองว่าจริยธรรมวิชาชีพที่สำคัญที่สุดสำหรับสังคมปัจจุบันคือการสร้างความรู้ หนังสือพิมพ์ต้องสร้างสังคมให้เป็นสังคมที่คนอยู่กันด้วยความรู้ ความเข้าใจ เหตุผลมากกว่าอารมณ์ ความรู้สึก เพราะมีเช่นนั้นแล้วสังคมนั้นๆจะตัดสินใจปัญหากันด้วยอารมณ์และความรุนแรง ส่วนผู้สื่อข่าวมองว่าการทำหน้าที่อย่างตรงไปตรงมา เสนอข่าวให้อยู่บนพื้นฐานความจริง เป็นจริยธรรมวิชาชีพที่สำคัญที่สุด เนื่องจากเคยประสบกับการนำเสนอข่าวแบบเกินความจริงแล้วพบว่าเกิดผลกระทบเสียหายมากมาย

ส่วนจริยธรรมวิชาชีพประเด็นการให้ความรู้ที่ถูกถ่วงนั้นบรรณาธิการมองว่า สามารถดำเนินไปพร้อมกันได้ เพราะสังคมเองก็ต้องการข้อมูลในเชิงความรู้

“สังคมไทยไม่ได้ต้องการความมั่นเพียงอย่างเดียว เรื่องที่เป็นสาระสังคมก็ต้องการ ฉะนั้น จึงไม่จำเป็นเลยที่หนังสือพิมพ์ที่มีความมั่นอย่างเดียวเท่านั้นจึงจะขายได้”(ฐากรณ์ บุณปาน , สัมภาษณ์ , 13 มิถุนายน 2544)

ในระดับผู้สื่อข่าวมองว่าการให้ความรู้ที่ถูกต้องเกี่ยวกับการขายหนังสือพิมพ์นั้นย่อมดำเนินไปด้วยกันได้เพราะผู้อ่านเองก็มีความต้องการข้อมูลในเชิงความรู้

สรุป

หนังสือพิมพ์ข่าวสดมีนโยบายอธิบายปรากฏการณ์ที่เป็นเรื่องยากให้เข้าใจง่าย เนื่องจากเชื่อว่าสังคมไม่พื้นฐานความรู้เกี่ยวกับโคบอลต์ 60 และในช่วงเกิดการประท้วงการเผาศพ จะเน้นประเด็นสาเหตุของการประท้วง ส่วนการมอบหมายหน้าที่ของผู้สื่อข่าวแบ่งเป็นสองส่วนสำคัญคือ ผู้สื่อข่าวในพื้นที่เกิดเหตุและผู้สื่อข่าวส่วนกลางติดตามข้อมูลจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

สำหรับกรอบการตัดสินใจในการพิจารณาเลือกประเด็นสำคัญในการนำเสนอ หนังสือพิมพ์ข่าวสดระบุว่า เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นมีปัญหาด้านองค์ความรู้เข้ามาเกี่ยวข้องหลายกรณี ประเด็นที่นำเสนอจึงเป็นความครบถ้วนของข้อเท็จจริง โดยในข้อเท็จจริงนั้นต้องมีการอธิบายถึงความเป็นมาเป็นไป

ส่วนความรู้ความเข้าใจต่อเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในส่วนของความรู้เดิมเกี่ยวกับโคบอลต์ 60 หนังสือพิมพ์ข่าวสดมีอยู่น้อยมาก สำหรับความเข้าใจในเหตุการณ์การประท้วงการเผาศพ หนังสือพิมพ์ข่าวสดมองว่า ประชาชนใช้ความรู้สึกตัดสินมากกว่าที่จะยอมรับเหตุผล ซึ่งเป็นลักษณะเด่นของสังคมในประเทศด้อยพัฒนา ชาวบ้านมีทัศนคติต่อโคบอลต์ 60 ในแง่ลบลักษณะของความหวาดกลัว และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทำหน้าที่ไม่เหมาะสม

และในประเด็นแนวคิดด้านจริยธรรมวิชาชีพ หนังสือพิมพ์ข่าวสด มองว่าแนวคิดที่สำคัญที่สุดคือการสร้างความรู้ ความเข้าใจที่ถูกต้องให้กับสังคม และการเสนอข่าวบนพื้นฐานข้อเท็จจริงมากที่สุด ส่วนจริยธรรมวิชาชีพประเด็นการให้ความรู้ที่ถูกต้องเกี่ยวกับการหวงผลยอดจำหน่ายนั้น หนังสือพิมพ์ข่าวสด ระบุว่า สามารถดำเนินไปพร้อมกันได้ เพราะสังคมเองก็ต้องการข้อมูลในเชิงความรู้เช่นกัน

2.3) การเปิดรับ การรับรู้ข่าว ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับโควิด 60 ปฏิบัติยาต้นตระหนกทัศนคติต่อตนเอง ผู้นำชุมชน หน่วยงานรัฐที่เกี่ยวข้อง และสื่อมวลชนโดยเฉพาะหนังสือพิมพ์ ของกลุ่มผู้รับสารที่อยู่ในภาวะความเสี่ยงกรณีโควิด 60

ผู้วิจัยได้รับความร่วมมือจากกลุ่มผู้รับสารที่อยู่ในภาวะความเสี่ยงกรณีโควิด 60 แบ่งออกได้เป็น 3 ชุมชนดังนี้

ชุมชนละแวกวัดรางบัว ซอยเพชรเกษม 33 เขตภาษีเจริญ กรุงเทพฯ

นายสุธา นิติกานนท์ อายุ 50 ปี การศึกษาระดับปริญญาตรี อาชีพพนักงานเมืองทองถิ่น นับถือศาสนาพุทธ เชื้อชาติไทย สัญชาติไทย ไม่มีโรคประจำตัว

ชุมชนวัดถ้ำกลบ หมู่ 2 ต.มหาชัย อ.สมเด็จ จ.กาฬสินธุ์

นายสมเกียรติ (สงวนนามสกุล) อายุ 52 ปี การศึกษาระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 อาชีพทำนา นับถือศาสนาพุทธ เชื้อชาติไทย สัญชาติไทย ไม่มีโรคประจำตัว

ชุมชนละแวกวัดบางบ่อ จ.สมุทรปราการ

นางเป็ด (สงวนนามสกุล) อายุ 49 ปี การศึกษาระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 อาชีพค้าขาย นับถือศาสนาพุทธ เชื้อชาติไทย สัญชาติไทย ไม่มีโรคประจำตัว

นางชะลอ (สงวนนามสกุล) อายุ 50 ปี การศึกษาระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 อาชีพรับจ้างเย็บผ้า นับถือศาสนาพุทธ เชื้อชาติไทย สัญชาติไทย ไม่มีโรคประจำตัว

ข้อมูลทั่วไปของชุมชนวัดรางบัว ซอยเพชรเกษม 33 เขตภาษีเจริญ กรุงเทพฯ

ชุมชนวัดรางบัว ซอยเพชรเกษม 33 เป็นชุมชนแห่งแรกที่มีการรวมตัวกันต่อต้านการเผาศพนายนิพนธ์ พันธุ์จันทร์ ผู้เสียชีวิตรายแรก เป็นชุมชนที่มีพื้นที่อาณาบริเวณกว้าง มีวัด และโรงเรียนหลายแห่ง ประชาชนมีอาชีพหลากหลาย ส่วนใหญ่เป็นคนในพื้นที่แต่ดั้งเดิม หาแต่ความสัมพันธในชุมชนมีโครงสร้างแบบสังคมเมือง ซึ่งมีลักษณะต่างคนต่างอยู่ ไม่ค่อยมีกิจกรรมในเชิงวัฒนธรรม แต่มีกิจกรรมในเชิงสังคม อาทิ การเข้าร่วมรณรงค์ต่อต้านยาเสพติด การฉีดวัคซีน

ในการเก็บข้อมูล ประชาชนในพื้นที่ส่วนใหญ่ไม่เต็มใจที่จะให้ข้อมูล โดยให้เหตุผลว่าไม่อยากจะพัวพันเรื่องเก่าๆอีก อย่างไรก็ตามผู้ให้สัมภาษณ์ให้ความร่วมมือในครั้งนี้ เคยถูกระบุว่าเป็นแกนนำในการต่อต้านการเผาศพ

นายสุธา นิตินานนท์

ผู้แทนชุมชนละแวกวัดรางบัว ซอยเพชรเกษม 33 เขตภาษีเจริญ กรุงเทพฯ

อายุ 50 ปี การศึกษาระดับปริญญาตรี อาชีพนักการเมืองท้องถิ่น นับถือศาสนาพุทธ

เชื้อชาติไทย สัญชาติไทย ไม่มีโรคประจำตัว (สัมภาษณ์ 10 กรกฎาคม 2544)

การเปิดรับ การรับรู้ข่าว

ติดตามข่าวจากทุกสื่อ ที่วิญญูชนอง เพื่อดูประเด็น และจะอ่านหนังสือพิมพ์ เพื่อติดตามรายละเอียด ช่วงแรกคิดว่าพื้นที่อาศัยของตัวเองไม่มีอันตรายเพราะแท่งรังสีโคบอลต์ไม่มี กระทบข่าวว่าศพผู้เสียชีวิต จะนำมาบำเพ็ญกุศลที่วัดรางบัว ก็รู้สึกว่าจะเกิดผลกระทบหากศพนั้นถูกเผา

ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับโคบอลต์ 60

ก่อนหน้านี้เข้าใจว่าโคบอลต์ 60 มีไว้ใช้ในการทางการแพทย์เพื่อฆ่าเชื้อและเอกซเรย์ แต่ไม่ทราบรายละเอียดว่ามีอันตรายอย่างไร แต่ช่วงที่จะมีการนำศพมาเผาก็กังวลว่าอาจมีฝุ่นหรือควันพิษฟุ้งกระจายออกมา

ปฏิกิริยาตื่นตระหนก

ช่วงเกิดเหตุแม้จะมีเจ้าหน้าที่จากสำนักงานพลังงานปรมาณูเพื่อสันติมาอธิบายแล้ว แต่ไม่เข้าใจ และไม่มั่นใจว่าเผาไปแล้วจะเกิดรังสีฟุ้งกระจายออกมาหรือไม่ เพราะเท่าที่ติดตามจากข่าวเห็นว่าขนาดคนที่อยู่ในละแวกที่เกิดเหตุ ที่ไม่ได้ไปสัมผัสโคบอลต์ 60 โดยตรงยังเกิดผลกระทบต่อร่างกาย จึงออกมาต่อต้าน นอกจากนี้ยังเห็นว่าหน่วยงานรัฐที่รับผิดชอบซึ่งมีหน้าที่ควบคุมการใช้โคบอลต์ 60 ยังปล่อยปละละเลยกระทั่งเกิดอุบัติเหตุจนได้ ฉะนั้นการจะมาอธิบายอะไรจึงไม่น่าเชื่อถือ

ทัศนคติต่อตนเอง ผู้นำชุมชน หน่วยงานรัฐที่เกี่ยวข้อง และสื่อมวลชนโดยเฉพาะหนังสือพิมพ์

รู้สึกเห็นใจผู้เสียชีวิตเหมือนกัน แต่เห็นใจตัวเองและเพื่อนบ้านในละแวกมากกว่า และการชุมนุมกันของชาวบ้านจำนวนนับร้อยก็ไม่มีใครเป็นตัวตั้งตัวตี ทุกคนเห็นตรงกันว่าตัวเองอาจได้รับผลกระทบจึงออกมาหารือกันจากนั้นลงมติให้ตนเป็นตัวแทนไปเจรจากับสำนักงานพลังงานปรมาณูเพื่อสันติ การที่ไม่รับฟังคำอธิบายของเจ้าหน้าที่รัฐเป็นเพราะไม่เชื่อถือและไม่ไว้ใจคำพูดของเจ้าหน้าที่ฯ จึงตัดปัญหาไม่ให้เผาที่วัดรางบัว และเสนอให้ไปฝังในสถานที่ห่างไกลชุมชน

โดยส่วนตัวให้ความสำคัญและให้ความเชื่อถือสื่อมวลชนมาก เพราะเชื่อว่าสื่อมวลชนใช้
 วิจารณญาณก่อนที่จะเสนอข่าวใดๆ ซึ่งในกรณีโคบอลต์ 60 เห็นว่าหนังสือพิมพ์ทำหน้าที่เหมาะสม
 แล้ว แต่ก็มีบางฉบับที่เสนอเรื่องราวบางส่วนที่ชาวบ้านไม่ได้รู้เห็น

ข้อมูลทั่วไปของชุมชนละแวกวัดถ้ำเกลบ หมู่ 2 ต.มหาชัย อ.สมเด็จ จ.กาฬสินธุ์

เป็นชุมชนที่ต่อต้านการเผาศพนายนิพนธ์ พันธุ์จันทร์ กระทั่งบรรดาญาติ นำศพของ
 นายนิพนธ์ ไปฝังไว้ที่ป่าช้าหมู่ 4 บ้านถ้ำ ต.มหาชัย ชุมชนมีประชากรประมาณ 700-800 คน 110
 คราวเรือน โครงสร้างเป็นชุมชนเกษตรกรรม มีระดับการศึกษาต่ำ ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทำนา ทำ
 ไร่มันสำปะหลัง และรับจ้าง แรงงานวัยหนุ่มสาวส่วนใหญ่ไปทำงานรับจ้างในกรุงเทพฯ ชาวบ้านที่
 อยู่ในพื้นที่จึงมีอายุประมาณ 30 ปีขึ้นไป

เป็นชุมชนที่มีกิจกรรมร่วมกันทั้งทางสังคมและวัฒนธรรม อาทิ การทำขวัญข้าว การบวช
 งานแต่งงาน การเข้าร่วมกิจกรรมกับทางราชการ ส่วนความสัมพันธ์ของสมาชิกเป็นแบบเครือญาติ
 นอกจากนี้ยังมีปฏิสัมพันธ์กับคนนอกชุมชนด้วย

ในการเก็บข้อมูล ผู้ให้สัมภาษณ์ไม่ยอมให้รายละเอียดมากนัก โดยให้เหตุผลว่าไม่ยอม
 รั่วฟันและไม่อยากมีปัญหาเกี่ยวกับครอบครัวของผู้เสียชีวิต

นายสมเกียรติ (สงวนนามสกุล)

ผู้แทนชุมชนหมู่ 2 ต.มหาชัย อ.สมเด็จ จ.กาฬสินธุ์ อายุ 52 ปี การศึกษาจบชั้นประถมศึกษาปีที่ 4
 อาชีพทำนา นับถือศาสนาพุทธ เชื้อชาติไทย สัญชาติไทย ไม่มีโรคประจำตัว (สัมภาษณ์ 2
 มิถุนายน 2544)

การเปิดรับ การรับรู้ข่าว

ทราบข่าวโคบอลต์จากหลายสื่อ ทั้งโทรทัศน์ วิทยุ หนังสือพิมพ์ จนกระทั่งช่วงที่ทราบข่าว
 ว่าจะย้ายศพนายนิพนธ์มาเผาที่บ้านเรา ก็คิดว่าเราน่าจะมีความเสี่ยง

ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับโคบอลต์ 60

โคบอลต์คืออะไรไม่เคยทราบมาก่อน ประโยชน์โทษอย่างไรก็ไม่ทราบ ทราบแต่ว่าคนนั้น
 คนนี้เค้ารังเกียจหวาดกลัวไม่ให้เผาศพคนที่เสียชีวิตจากโคบอลต์ 60

ปฏิกิริยาตื่นตระหนก

ดูข่าวแล้วมันน่ากลัว มีคนบาดเจ็บ คนตายหลายราย จึงคิดว่าถ้ามาเผาที่บ้านเราแล้วเชื้อโรคอาจปลิวออกมาก็ได้ แต่จะมีผลกับร่างกายตัวเองอย่างไรนั้นไม่ทราบเหมือนกันแต่ต้องกลัวไว้ก่อน ที่อื่นไม่ให้เผาเราก็ต้องกลัวเหมือนกัน

ทัศนคติต่อตนเอง ผู้นำชุมชน หน่วยงานรัฐที่เกี่ยวข้อง และสื่อมวลชนโดยเฉพาะหนังสือพิมพ์

รู้สึกเห็นใจญาติคนตายเหมือนกัน แต่เรากลัวมากกว่า ช่วงที่เกิดเรื่องไม่มีใครเป็นแกนนำรวมตัวกันเอง เจ้าหน้าที่รัฐก็ไม่มีใครมาอธิบายอะไร เรื่องนี้คิดว่าสื่อมวลชนทำหน้าที่ถูกต้องแล้วมีการรายงานข่าวสารให้ทราบ ส่วนตัวแล้วเชื่อถือสื่อมวลชนทุกประเภท

ข้อมูลทั่วไปชุมชนละแวกวัดบางบ่อ จ.สมุทรปราการ

เป็นชุมชนที่รวมตัวกันต่อต้านการเผาศพนายเกษรา ทรงพิพัฒน์ เจ้าของร้านรับซื้อของเก่า ซึ่งเป็นผู้เสียชีวิตรายที่สาม ครอบครัวของนายเกษราอาศัยอยู่ในละแวกดังกล่าวจึงนำศพมาบำเพ็ญกุศลและเตรียมฌาปนกิจ แต่ถูกประท้วงไม่ให้ทำการฌาปนกิจจากชาวบ้านจำนวนประมาณ 100 คน โดยในชุมชนนี้มีผู้อยู่อาศัยประมาณ 300 หลังคาเรือน ประชาชนส่วนใหญ่รู้สึกกลัวศพ แต่ไม่ใช่ทุกคนที่ออกมาประท้วง ผู้ที่รวมตัวกันต่อต้านส่วนใหญ่เป็นคนรกราก อาศัยอยู่ในละแวกมาตั้งแต่เกิด

ลักษณะความสัมพันธ์ในชุมชนเป็นลักษณะหลวม ๆ ไม่มีความผูกพันในเชิงเครือญาติ แต่ละครอบครัวมีรูปแบบต่างคนต่างอยู่ เนื่องจากเป็นชุมชนบ้านเช่า สมาชิกส่วนใหญ่เป็นหนุ่มสาววัยแรงงานจากต่างจังหวัดมาเป็นลูกจ้างในโรงงาน ส่วนผู้สูงอายุทำงานอยู่กับบ้าน เช่น ค้าขาย เย็บผ้า ซ่อมรถ ก่อนเกิดเหตุการณ์ประท้วงการเผาไม่เคยมีการรวมตัวกันทำกิจกรรมอย่างหนึ่งอย่างใดเป็นพิเศษ

ในการเข้าถึงข้อมูล ผู้ให้สัมภาษณ์ไม่ยากให้รายละเอียดมากนัก โดยให้เหตุผลว่าไม่ยากหรือฟันและไม่ยากมีปัญหาเกี่ยวกับครอบครัวของผู้เสียชีวิต

นางเป็ด (สงวนนามสกุล)

ผู้แทนชุมชนละแวกวัดบางบ่อ จ.สมุทรปราการ อายุ 49 ปี การศึกษาระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 อาชีพค้าขาย นับถือศาสนาพุทธ เชื้อชาติไทย สัญชาติไทย ไม่มีโรคประจำตัว(สัมภาษณ์ 23 มิถุนายน 2544)

การเปิดรับ การรับรู้ข่าว

ก่อนที่ศพจะมาเผาที่วัดบางบ่อ ทราบข่าวว่าโคบอลต์ทำให้คนเสียชีวิตจากโทรทัศน์ เพราะปกติไม่ค่อยมีเวลาร่างต้องขายของคนเดียว จึงมักดูข่าวจากโทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ไม่ค่อยอ่าน เพราะไม่มีเวลาและสายตาไม่ดี

ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับโคบอลต์ 60

ไม่เคยรู้มาก่อนว่าโคบอลต์คืออะไร เข้าใจแต่ว่าเมื่อรับเข้าไปแล้วร่างกายจะเน่าและตาย

ปฏิกิริยาตื่นตระหนก

ข่าวบอกว่าโคบอลต์มีอันตรายมากถึงกับทำให้คนตาย จึงเข้าใจว่าถ้าเผาศพคนตายจากโคบอลต์แล้วมีควันออกมามันจะรุนแรงขนาดไหน จึงคิดว่าต้องออกไปต่อต้านไม่ให้มาเผาแถวบ้านเรา และคิดว่าถ้าต่อต้านไม่สำเร็จวันที่จะเผาก็จะปิดบ้านหนีไปอยู่ที่อื่น เราไม่รู้ว่าจะอะไรจะเกิดขึ้นบ้างแต่ก็กลัวไว้ก่อน

“ช่วงนั้นกลัวมาก สารอะไรที่จะทำร้ายเราเราไม่รู้แต่ก็กลัวไว้ก่อน ช่วงที่ศพมาตั้งแม่ค้าในละแวกวัดขายของไม่ได้เลย นอกจากนี้ยังมีการลัดเวรกันเผาศพทั้งคืนจนสว่างคาตา กลัวทางวัดกับญาติคนตายจะรู้กันแล้วแอบเผา คิดดูกลัวกันขนาดนั้น”(นางแปด , สัมภาษณ์ , 23 มิถุนายน)

ทัศนคติต่อตนเอง ผู้นำชุมชน หน่วยงานรัฐที่เกี่ยวข้อง และสื่อมวลชนโดยเฉพาะหนังสือพิมพ์

การที่ไปรวมตัวที่วัด เพราะรู้สึกกลัวมาก พวกญาติคนตายก็เอากระดาษหลักฐานรับรองจากแพทย์มาชี้แจงว่าศพไม่มีอันตราย เผาได้ไม่มีปัญหา แต่ก็ไม่เชื่อถือ ช่วงนั้นไม่มีใครเป็นแกนนำพากันออกไปเองโดยไปบอกกับกำนันว่าไม่ยอมให้เผา

“ช่วงนั้นไม่มีเจ้าหน้าที่รัฐไหนๆมาทำความเข้าใจเลย มีแต่ญาติคนตายมาชี้แจงจะเผาแล้วใครจะเชื่อ มีเอกสารแค่แผ่นเดียว เราไม่อ่านหรอก คนมันกลัวยังไงก็ให้เผาไม่ได้ แต่เหตุมันวุ่นวายเพราะสื่อหรือเปล่าไม่ทราบ ก็เห็นเสนอข่าวกันเยอะดี”(นางแปด , สัมภาษณ์ , 23 มิถุนายน 2544)

นางชะลอ (สงวนนามสกุล)

ผู้แทนชุมชนละแวกวัดบางป่อ จ.สมุทรปราการ อายุ 50 ปี การศึกษาระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 อาชีพรับจ้างเย็บผ้า นับถือศาสนาพุทธ เชื้อชาติไทย สัญชาติไทย ไม่มีโรคประจำตัว (สัมภาษณ์ 23 มิถุนายน 2544)

การเปิดรับ การรับรู้ข่าว

ทราบข่าวเกี่ยวกับโคบอลต์ 60 จากวิทยุ ปกติระหว่างทำงานจะฟังวิทยุเป็นประจำ ซึ่งส่วนใหญ่วิทยุก็จะเอาหนังสือพิมพ์มาอ่านให้ฟัง ปกติไม่ค่อยอ่านหนังสือพิมพ์ ฟังแต่ข่าววิทยุ และก็ไม่เคยได้ยินว่าไม่ต้องกลัวศพ ชาวจากวิทยุบอกแต่ว่าคนนั้นป่วยถึงขั้นไหน คนนั้นตายแล้ว ช่วงนั้นก็คิดว่าถ้าศพถูกรังสีมาเผาละแวกบ้านเราคงเสี่ยง และชาวบ้านก็พูดกันมากกว่าที่อื่นยังไม่ให้เผาแล้วที่บ้านเราจะให้เผาได้ไง

ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับโคบอลต์ 60

โคบอลต์ก็คืออะไรไม่เคยทราบ จนวันนี้ก็ยังไม่ทราบ ทราบแต่ว่าหากไปโดนเข้าจะเน่าจะตาย

ปฏิกิริยาตื่นตระหนก

ช่วงที่วัดเอาศพมาตั้งบำเพ็ญกุศล เราก็ไปต่อต้านเพราะกลัว ที่อื่นยังกลัวเราก็กวเหมือนกันและชาวที่ออกมาครั้งแรกที่ไหนๆก็ไม่ให้เผา เราก็กวถ้ามาเผาที่บ้านเราแล้วเราต้องสูดควันเข้าไปอาจมีอะไรเกิดขึ้นก็ได้

“ปกติวันที่ออกมาจากเตาเผาศพก็มาตกที่บ้านเราอยู่แล้ว ยี่งนี่เป็นวันโคบอลต์ยี่งนำกลัวเข้าไปใหญ่”(นางชะลอ , สัมภาษณ์ , 23 มิถุนายน 2544)

ทัศนคติต่อตนเอง ผู้นำชุมชน หน่วยงานรัฐที่เกี่ยวข้อง และสื่อมวลชนโดยเฉพาะหนังสือพิมพ์

ช่วงนั้นญาติๆคนตายออกมาชี้แจงว่าศพไม่มีอันตรายร้ายแรง เหมือนศพคนเป็นโรคเอดส์ และศพคนเป็นเอดส์ยังเผาได้ แต่พวกเราก็เถียงกันว่ามันคนละประเด็นกัน เพราะเรารู้เอดส์ติดต่อทางไหน แต่โคบอลต์คืออะไรเราก็ไม่แน่ใจ หากเผาแล้วควันออกมาเราไม่แน่ใจว่าจะเกิดผลกระทบอะไรหรือเปล่า ช่วงนั้นไม่มีใครเป็นแกนนำพร้อมใจไปรวมตัวกันที่วัดเอง และก็ไม่มีเห็นมีเจ้าหน้าที่รัฐเข้ามาชี้แจง

สรุป

ผู้ให้สัมภาษณ์ซึ่งถือเป็นตัวแทนจากทั้ง 3 ชุมชน มีอายุค่อนข้างมาก ระดับการศึกษาพบตั้งแต่ระดับประถมศึกษาปีที่ 4 ไปจนถึงระดับปริญญาตรี ทั้งหมดนับถือศาสนาพุทธ มีเชื้อชาติและสัญชาติไทย ไม่มีโรคประจำตัวหรืออาการทางประสาทอื่นๆ ส่วนใหญ่ไม่เต็มใจที่ให้สัมภาษณ์รายละเอียดมากนัก เนื่องจากไม่ต้องการรื้อฟื้นปัญหาเก่าและไม่ต้องการบาดหมางกับญาติของผู้เสียชีวิตซึ่งยังอาศัยอยู่ในละแวก

ชุมชนที่มีปฏิกริยาต่อต้านการเผาศพผู้เสียชีวิตจากอุบัติเหตุทางรังสีโคบอลต์ 60 ทั้งสามชุมชนนั้น มีความแตกต่างกันตามกรอบวัฒนธรรมชุมชน กล่าวคือมีลักษณะโครงสร้างทั้งแบบชุมชนเมือง ชุมชนบ้านเช่า และชุมชนชนบท ความสัมพันธ์ในชุมชนก็มีความหลากหลาย เป็นทั้งแบบต่างคนต่างอยู่ และแบบเครือญาติ

ในขณะที่ทั้งสามชุมชนมีความแตกต่างกันตามกรอบวัฒนธรรมชุมชน แต่การเปิดรับ การรับรู้ข่าว ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับโคบอลต์ 60 ปฏิกริยาตื่นตระหนก ทักษะคิดต่อตนเอง ผู้นำชุมชน หน่วยงานรัฐที่เกี่ยวข้อง และสื่อมวลชนโดยเฉพาะหนังสือพิมพ์ ของทั้งสามชุมชนนั้นมีลักษณะคล้ายคลึงกันอย่างยิ่ง กล่าวคือ การเปิดรับและการรับรู้ข่าวกรณีโคบอลต์ 60 ของทั้งสามชุมชน เป็นไปในลักษณะหลากหลาย ทั้งจาก วิทยุ โทรทัศน์ และหนังสือพิมพ์ ซึ่งประเด็นที่ได้รับมานั้น ส่วนใหญ่เป็นเรื่องของอันตราย ความน่ากลัว ความรุนแรง ส่วนความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับโคบอลต์ 60 ทั้งสามชุมชนมีอยู่น้อยมากถึงระดับไม่มีเลย ความเข้าใจในโคบอลต์ 60 จึงมีแต่เรื่องของความหวาดกลัวในอันตราย

ส่วนปฏิกริยาตื่นตระหนกที่เกิดขึ้นในทั้งสามชุมชน เป็นไปในลักษณะหวาดกลัวในเรื่องที่ไม่มีความเข้าใจ ฉะนั้นทั้งสามชุมชน จึงมีท่าทีในรูปแบบ “กลัวไว้ก่อน-ปลอดภัยไว้ก่อน” สำหรับทักษะคิดต่อตนเอง ผู้นำชุมชน ทั้งสามชุมชนมีความเห็นอกเห็นใจญาติและผู้เสียชีวิตอยู่บ้าง แต่คำนึงถึงความสำคัญของตนเองเป็นหลัก ส่วนผู้นำชุมชนไม่ได้มีบทบาทในฐานะผู้นำทางความคิด ประชาชนมีความเชื่อและความกลัวอยู่ในระดับปัจเจกอยู่แล้ว สำหรับทักษะคิดต่อหน่วยงานรัฐเป็นไปในลักษณะค่อนข้างลบไม่ได้รับความเชื่อถือจากทั้งสามชุมชน ส่วนทักษะคิดที่มีต่อสื่อมวลชนโดยเฉพาะหนังสือพิมพ์นั้นเป็นไปในทางบวก ทั้งสามชุมชนให้ความเชื่อถือสื่อมวลชนทุกแขนง

2.4) มุมมองทางจริยธรรมในการทำหน้าที่ของหนังสือพิมพ์กรณีนำเสนอข่าวกรณีโคบอลต์ 60 จากนักวิชาการด้านสื่อสารมวลชน เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง และนักหนังสือพิมพ์

ผู้วิจัยได้รับความร่วมมือจากนักวิชาการด้านสื่อสารมวลชน เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง และนักหนังสือพิมพ์ในการให้สัมภาษณ์เสนอมุมมองทางจริยธรรมในการทำหน้าที่ของนักหนังสือพิมพ์กรณีนำเสนอข่าวกรณีโคบอลต์ 60 จำนวน 9 ท่าน ดังนี้

นักวิชาการด้านสื่อสารมวลชน

- 1.รศ.ดร.อุบลรัตน์ ศิริยุวศักดิ์ คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- 2.รศ.ดร.สมควร กวียะ คณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกริก
- 3.อาจารย์รุจน์ โกมลบุตร คณะวารสารศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง

- 1.นายแพทย์ชาติรี บานชื่น รองอธิบดีกรมการแพทย์ กระทรวงสาธารณสุข
- 2.นายปฐม แหยมเกตุ รองเลขาธิการสำนักงานพลังงานปรมาณูเพื่อสันติ กระทรวงวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม
- 3.นางสาวไอดา อรุณวงศ์ ตัวแทนองค์กรเอกชน กลุ่มศึกษาพลังงานพลังงานทางเลือกเพื่ออนาคต

นักหนังสือพิมพ์

- 1.นายวีระ ประทีปชัยกุล กรรมการควบคุมจริยธรรม สมาคมนักข่าวนักหนังสือพิมพ์แห่งประเทศไทย
- 2.นายชวรงค์ ลิมป์ปัทมปาณี เลขาธิการสมาคมนักข่าวนักหนังสือพิมพ์แห่งประเทศไทย
- 3.นายสุวพงศ์ จันฝังเพ็ชร บรรณาธิการข่าวหนังสือพิมพ์มติชน

2.4.1) มุมมองทางจริยธรรมในการทำหน้าที่ของนักหนังสือพิมพ์กรณีนำเสนอข่าวกรณีโคบอลต์ 60 ของนักวิชาการด้านสื่อสารมวลชน

รศ.ดร.อุบลรัตน์ ศิริยุวศักดิ์ คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มองการทำหน้าที่ของนักหนังสือพิมพ์ในกรณีโคบอลต์ 60 โดยภาพรวมแล้วไม่มีปัญหาทางจริยธรรม และเห็นว่าผลจากการทำหน้าที่ของสื่อครั้งนี้ทำให้เกิดผลบวกมากกว่าผลลบ เนื่องจากมีความเชื่อว่าหากหนังสือพิมพ์ไม่เสนอข่าวขึ้นนี่ยังคงต่อเนื่องแล้ว ประชาชนที่ได้รับผลกระทบอาจต้องเสียชีวิตไปโดยไม่มีใครรับผิดชอบและสังคมไทยก็จะไม่ตระหนักถึงปัญหาการดูแลเก็บรักษาเครื่องกำเนิดโคบอลต์

อย่างไรก็ตามการทำหน้าที่ “อันตามสมควรแล้ว”ของหนังสือพิมพ์ครั้งนี้ อาจไม่มีการคาดเดาผลกระทบที่จะเกิดขึ้นอย่างรอบด้านเพียงพอ ซึ่งสาเหตุของการไม่คาดเดาลักษณะดังกล่าวนี้น่าจะเกี่ยวเนื่องกับ เงื่อนไขในการทำข่าวที่ต้อง เร็ว ดั่ง และขายได้ รวมทั้งการขาดประสบการณ์เกี่ยวกับการทำข่าวที่มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมในวงกว้าง

“หนังสือพิมพ์อาจคาดไม่ถึงเกี่ยวกับผลต่อเนื่องของการทำข่าวที่ใหญ่ ให้มากแล้วมันจะเกิดผลกระทบที่ไม่พึงปรารถนาบางประการได้ กล่าวคือหนังสือพิมพ์คิดว่าการทำหน้าที่รัฐเข้าไปเคลียร์เก็บกู้โคบอลต์พื้นที่ เกิดเหตุแล้วเรื่องมันคงจบ คงคิดไม่ถึงว่าการเผาศพก็จะเกิดปัญหาตามมาอย่างไรก็ตามในช่วงแรกที่ยังไม่มีผู้เสียชีวิต หากสื่อให้ความสำคัญกับการให้ความรู้มากพอ คิดว่าช่วงหลังที่มีผู้เสียชีวิตความ โกลาหลคงไม่มากขนาดต้องพากันมาต่อต้านประท้วงการเผาศพ” (อุบลรัตน์ สิริยาศักดิ์ , สัมภาษณ์ , 21 มิถุนายน 2544)

รศ.ดร.สมควร กวียะ คณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกริก มองว่า สื่อมวลชนมีส่วนทำให้เกิดเหตุการณ์การประท้วงการเผาศพผู้เสียชีวิตจากอุบัติเหตุทางรังสีโคบอลต์ 60 เนื่องจากไม่สามารถทำหน้าที่ในการสร้างความเข้าใจที่ถูกต้องให้เกิดขึ้นในหมู่ประชาชนได้ ไม่ได้ตั้งตัวเป็นหลักที่จะพยายามสร้างความคิดที่เป็นวิทยาศาสตร์ อย่างไรก็ตามในการสร้างความรู้ที่เป็นวิทยาศาสตร์ได้นั้น สื่อมวลชนจำเป็นต้องได้รับการสนับสนุนข้อมูลทางวิชาการจากองค์กรทางวิทยาศาสตร์ด้วย แต่ปัจจุบันการสนับสนุนลักษณะดังกล่าวพบเห็นอยู่น้อยมาก

“ความน่าเชื่อถือของสื่อมวลชนนั้นมีอยู่มาก โดยเฉพาะหนังสือพิมพ์ยิ่งมีความสำคัญสูง เนื่องจากมีหลักฐานใช้อ้างอิงได้ ฉะนั้นหากหนังสือพิมพ์เสนอข่าวโคบอลต์ในลักษณะมีความรู้ การอธิบายและการวิเคราะห์ประกอบ เชื่อว่าประชาชนจะเกิดความเชื่อที่ถูกต้อง และเมื่อกลับมาพิจารณาเหตุการณ์การประท้วงการเผาศพก็จะพบว่าบนพื้นฐานข้อเท็จจริง การเผาศพผู้เสียชีวิตจากโคบอลต์ 60 ไม่มีอันตราย จึงจำเป็นต้องกล่าวโทษว่าสื่อมวลชนไม่สามารถทำหน้าที่สร้างความเข้าใจที่ถูกต้องให้เกิดขึ้นในหมู่ประชาชนได้”(สมควร กวียะ, สัมภาษณ์ , 10 กรกฎาคม 2544)

อาจารย์รุจน์ โกมลบุตร คณะวารสารศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ มองว่า การนำเสนอข่าวโคบอลต์ 60 ของหนังสือพิมพ์ จะเน้นเกี่ยวกับ “ความรู้สึกกลัว”นำหน้าเรื่อง “ข้อมูลข้อเท็จจริง” กระทั่งความกลัวนั้นกลายเป็นความรู้สึกแรกของประชาชน ฉะนั้นเมื่อจะไปอธิบายข้อเท็จจริงกันในภายหลังจึงไม่เกิดประโยชน์อะไร การทำหน้าที่ของสื่อมวลชนทุกแขนง รวมทั้ง

หนังสือพิมพ์จึงน่าจะเป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้ประชาชนหวาดกลัวอันตรายจากรังสีโคบอลต์ 60 กระทั่งลูกออกมาต่อต้านการเผาศพผู้เสียชีวิตจากอุบัติเหตุทางรังสีครั้งนี้

“เมื่อนำเรื่องของความหวาดกลัวมาพาดหัว ประชาชนก็จะซึมซับข้อมูลนั้น กระทั่งเกิดความกลัวไว้ก่อน ฉะนั้นหนังสือพิมพ์อาจจำเป็นต้องระมัดระวังในเรื่องของแง่มุมในการนำเสนอ การพาดหัวข่าวให้หือหาว ให้คนตกใจ กระทั่งเกิดความโกลาหลขึ้นมา ฉะนั้น น่าจะต้องมีการสรุปบทเรียนกันบ้าง” (จุนัน โคมลบุตร, สัมภาษณ์, 12 มิถุนายน 2544)

สรุป

นักวิชาการด้านสื่อสารมวลชนมีมุมมองทางจริยธรรมเกี่ยวกับการทำหน้าที่ของหนังสือพิมพ์กรณีนำเสนอข่าวกรณีโคบอลต์ 60 ว่า หนังสือพิมพ์ให้ความสำคัญกับข่าวโคบอลต์ 60 ในระดับที่ส่งผลให้ทุกฝ่ายหันมาให้ความสนใจอย่างเต็มที่ แต่หนังสือพิมพ์อาจขาดประสบการณ์ความรู้เกี่ยวกับรังสี จึงคาดไม่ถึงว่าประชาชนในพื้นที่อื่นที่ไม่ใช่จุดเกิดเหตุจะถูกปฏิบัติหาวาดกลัวผลกระทบไปด้วย ซึ่งหากหนังสือพิมพ์เสนอข้อมูลในลักษณะ “ความรู้” เกี่ยวกับโคบอลต์แก่ประชาชนมากพอตั้งแต่ช่วงแรก เหตุการณ์การประท้วงการเผาศพผู้เสียชีวิตจากอุบัติเหตุทางรังสีคงจะไม่เกิดขึ้น

นอกจากนี้ยังเห็นว่าหนังสือพิมพ์ขาดความพยายามสร้างความคิดที่เป็นวิทยาศาสตร์ให้แก่ประชาชน โดยไม่มีการวิเคราะห์ อธิบาย และชี้ทางด้านความรู้ ควบคู่ไปกับการนำเสนอข่าว ดังจะเห็นได้ว่าข่าวกรณีโคบอลต์ 60 มักเน้นแต่ประเด็นของอันตรายและความรุนแรงที่เกิดขึ้น มีการใช้ภาษาที่หือหาวเร้าให้เกิดกระแสตื่นตระหนก

2.4.2) มุมมองทางจริยธรรมในการทำหน้าที่ของหนังสือพิมพ์กรณีนำเสนอข่าวกรณีโคบอลต์ 60 ของเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง

นายแพทย์ชาติรี บานชื่น รองอธิบดีกรมการแพทย์ กระทรวงสาธารณสุข มองว่า ข้อมูลในเชิงวิทยาศาสตร์ที่หนังสือพิมพ์นำเสนอกรณีโคบอลต์ 60 นั้นยังมีอยู่น้อย ทั้งที่เป็นข้อมูลที่จำเป็นสำหรับสถานการณ์ขณะนั้น ประเด็นที่นำเสนอมักเน้นแต่ความตื่นเต้น ความสูญเสียของประชาชนเป็นหลัก ทำให้สาระที่เสนอสู่สังคมไม่ใช่ภาพรวมของปัญหา นอกจากนี้ยังเห็นว่าหนังสือพิมพ์ให้ความรู้ ข้อเท็จจริงที่ถูกถ่วงแก่ประชาชนได้ไม่เพียงพอ กล่าวคือสนใจให้ความรู้แก่ประชาชนอยู่บ้างแต่ไม่มากเท่ากับการขายข่าวหรือความอยู่รอดในเชิงธุรกิจ

“หนังสือพิมพ์ทำหน้าที่ในกรณีนี้เน้นความเป็นดราม่ามากกว่าเสนอข้อเท็จจริง เช่น ชาวบ้านแตกตื่นเดินขบวนประท้วงเผาศพก็นำมาเป็นประเด็นพาดหัวใหญ่ แต่คำอธิบายที่เป็นวิทยาศาสตร์ที่ระบุว่าศพไม่มีอันตราย ไม่มีสารพิษนั้น ถูกนำเสนออยู่นิดเดียวในตอนท้ายของข่าวหรือบางครั้งก็ไม่มีเลย ซึ่งชาวบ้านจะไปเห็นได้ยังไง เพราะปกติชาวบ้านมักไม่ได้อ่านในช่วงท้าย อ่านแค่พาดหัวข่าว”(ชาติรี บานชื่น , สัมภาษณ์ , 28 พฤษภาคม 2544)

นายปฐม แหยมเกตุ รองเลขาธิการสำนักงานพลังงานปรมาณูเพื่อสันติ กระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม มองว่า การทำหน้าที่ของผู้สื่อข่าวในเรื่องนี้ค่อนข้างตรงไปตรงมา พยายามเสนอข้อมูลเท่าที่ทราบ ซึ่งข้อมูลบางประเด็นก็เป็นเรื่องที่ไม่รู้จักจริง ทำให้มีความคลาดเคลื่อนไปบ้างแต่ก็อยู่ในระดับที่ยอมรับได้ แต่จุดที่คลาดเคลื่อนไปมากนั้นน่าจะเป็นการพาดหัวข่าวที่เน้นใส่สีใส่ไข่ลงไปบ้าง กระทั่งปลุกเร้าให้ประชาชนเกิดความหวาดกลัวโกลาหลกันไปใหญ่ ซึ่งการทำหน้าที่ลักษณะดังกล่าวมองว่ามีส่วนทำให้ประชาชนออกมาประท้วงต่อต้านการเผาศพผู้เสียชีวิตจากอุบัติเหตุทางรังสีโคบอลต์ 60

“ช่วงนั้นชาวบ้านไม่ให้ความไว้วางใจนักวิชาการ จึงคิดว่าสื่อน่าจะพูดกับชาวบ้านได้ แต่สื่อไม่ได้เน้นประเด็นการทำความเข้าใจ หรืออาจจะพูดกันคนละเรื่อง ดังจะเห็นได้ว่าหนังสือพิมพ์เน้นถึงประเด็นการหาคนรับผิดชอบ แต่ไม่ได้พูดถึงประเด็นศพไม่มีสารรังสีใดๆ”(ปฐม แหยมเกตุ , สัมภาษณ์ , 6 มิถุนายน 2544)

นางสาวไอดา อรุณวงศ์ ตัวแทนองค์กรเอกชน กลุ่มศึกษาพลังงานพลังงานทางเลือกเพื่ออนาคต มองว่า สาเหตุที่หนังสือพิมพ์นำเสนอน่าจะมีส่วนเกี่ยวข้องกับเหตุการณ์การประท้วงต่อต้านการเผาศพ ดังจะเห็นได้จากการใช้คำพาดหัว เช่น “รังสีมฤตยู” “ตายแล้วศพแรก” ซึ่งอาจจะทำให้ประชาชนเกิดความหวาดกลัวกันไปหมด และในช่วงต้นของเหตุการณ์พบว่าหนังสือพิมพ์เน้นแต่การรายงานสถานการณ์ ไม่ได้ให้น้ำหนักกับการอธิบายปรากฏการณ์ว่าควรมีการจัดการปัญหาอย่างไร อย่างไรก็ตามในช่วงหลังเริ่มมีการนำเสนอข้อมูลเกี่ยวกับโคบอลต์มากขึ้นในรูปแบบของบทความต่างๆ แต่เหมือนออกมาช้าไปบ้าง

“เรื่องนี้สื่อควรให้ความรู้กับประชาชนมากกว่าไปพูดถึงว่ารังสีมันร้ายแรงแค่ไหน สื่อควรพูดให้เป็นเรื่องเป็นราวว่าผลกระทบเป็นอย่างไร วิธีการควรเป็นไปในลักษณะใด หรือชี้ให้เห็นว่าถ้าเรื่องแบบนี้เกิดขึ้นอีกสังคมควรจะตั้งรับกับมันอย่างไร แต่การหาข้อมูลเพื่อทำความเข้าใจ

ของสื่อนั้นก็น่าเห็นใจ เพราะพื้นฐานความรู้เกี่ยวกับรังสีของสื่อมวลชนในประเทศไทยนั้นมียุ่่น้อยมาก ดังจะเห็นได้จากช่วงที่ยังเก็บกู้แท่งโคบอลต์ไม่ได้ มีผู้สื่อข่าวหลายคนเข้าไปสังเกตการณ์ใกล้มาก แสดงให้เห็นว่าการรับรู้ของนักข่าวต่อเรื่องผลกระทบจากรังสีนั้นไม่มีเลย”(ไอดา อรุณวงศ์ , สัมภาษณ์ , 6 มิถุนายน 2544)

สรุป

เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องมีมุมมองทางจริยธรรมเกี่ยวกับการทำหน้าที่ของหนังสือพิมพ์กรณีนำเสนอข่าวกรณีโคบอลต์ 60 ว่า ข้อมูลทางวิทยาศาสตร์ที่จำเป็นสำหรับสถานการณ์ขณะนั้นถูกสอดแทรกอยู่ในข่าวน้อย หนังสือพิมพ์เน้นแต่ประเด็นความสูญเสีย ความตื่นเต้น กระทั่งทำให้สังคมไม่ทราบถึงภาพรวมของปัญหา อีกทั้งยังมักใช้ภาษาที่สื่อถึงความอันตราย ความรุนแรง ซึ่งน่าจะส่งผลให้ประชาชนเกิดความเข้าใจคลาดเคลื่อนและหวาดกลัวไปเกินกว่าข้อเท็จจริง

2.4.3) มุมมองทางจริยธรรมในการทำหน้าที่ของหนังสือพิมพ์กรณีนำเสนอข่าวกรณีโคบอลต์ 60 ของนักหนังสือพิมพ์

นายวีระ ประทีปชัยกุล กรรมการควบคุมจริยธรรม สมาคมนักข่าวนักหนังสือพิมพ์แห่งประเทศไทย มองว่า เป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไปนั้นคนส่วนใหญ่ให้ความเชื่อถือและอาศัยข้อมูลจากหนังสือพิมพ์ ซึ่งในช่วงต้นของเหตุการณ์อุบัติเหตุทางรังสี หนังสือพิมพ์อาจไม่ได้เสนอข้อมูลที่ถูกต้องครบถ้วนเกี่ยวกับรังสีโคบอลต์ 60 กระทั่งประชาชนเกิดความหวาดกลัว ซึ่งต่อมาหนังสือพิมพ์จะปรับความกล้านั้นมาเป็นความเข้าใจที่ถูกต้องจึงไม่ใช่เรื่องง่าย

“หน้าที่ของนักข่าวคือเสนอข้อเท็จจริง แต่ข้อเท็จจริงบางเรื่องอาจทำให้คนเกิดความกลัว เพราะความไม่เข้าใจก็ต้องระมัดระวัง ซึ่งในกรณีโคบอลต์ 60 หนังสือพิมพ์ควรจะมึหน้าทีมากกว่าการเสนอข่าว ทั้งนี้การเสนอข่าวว่าคนกลุ่มหนึ่งไปถูกโคบอลต์แล้วปรากฏว่าเจ็บป่วยล้มตายนั้นอาจไม่เพียงพอ เพราะว่ายังมีประชาชนกลุ่มอื่นที่ยังไม่มีความเข้าใจและคิดว่าตนเองอาจได้รับผลกระทบไปด้วยหากต้องไปเกี่ยวข้องกับคนกลุ่มแรก ฉะนั้นหนังสือพิมพ์ต้องทำหน้าที่อธิบายให้ได้ว่าข้อเท็จจริงเป็นอย่างไร”(วีระ ประทีปชัยกุล , สัมภาษณ์ , 3 มิถุนายน 2544)

นายชวรงค์ ลิมป์ปัทมปาณี เลขาธิการสมาคมนักข่าวนักหนังสือพิมพ์แห่งประเทศไทย มองว่า ปัจจัยที่ทำให้เกิดเหตุการณ์ประท้วงการเผาพลาญคิดว่าปัจจัยส่วนหนึ่งมาจากการที่ประชาชนไม่ได้รับข่าวสารข้อมูลที่ถูกต้องจากสองด้าน คือหนึ่ง หน่วยงานการที่รับผิดชอบไม่ได้ข้อมูลกับ

สื่ออย่างเพียงพอหรือทันเหตุการณ์ และสอง สื่อมวลชนเองไม่ได้เอาจริงเกี่ยวกับการอธิบายถึงผลกระทบต่างๆ ฉะนั้นจึงเห็นว่าสื่อควรแสวงหาข้อมูลที่เกี่ยวข้องมานำเสนอแก่สังคมให้มากยิ่งขึ้น

“กรณีนี้คิดว่าหนังสือพิมพ์ได้พยายามนำเสนอในหลายแง่มุมพอสมควรแล้ว แต่จะเพียงพอหรือไม่ขึ้นอยู่กับทัศนคติของแต่ละคนต่อละหนังสือพิมพ์มากกว่า” (ชวรงค์ ลิมป์ปัทมปาณี , สัมภาษณ์ , 27 พฤษภาคม 2544)

นายสุวพงศ์ จันฝังเพชร บรรณาธิการข่าวหนังสือพิมพ์มติชน มองว่าการทำหน้าที่เสนอข่าวของ หนังสือพิมพ์อาจเป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้ประชาชนเกิดความหวาดกลัวรวมทั้งรวมตัวกันประท้วงการเผาศพ การเดินขบวนลงไปในข่าวบางส่วนนั้นอาจเป็นการไปเพิ่มความตื่นตระหนก แต่ต้องยอมรับว่าความรู้สึกของชาวช่วงนั้นส่วนใหญ่เป็นภาพความรุนแรงของผู้ที่ประสบเหตุ สื่อจึงสะท้อนแต่สิ่งที่เห็น คือเรื่องเกี่ยวกับความสะเทือนใจ และช่วงแรกสังคมโดยรวมคล้ายกับเป็นสังคมที่ขาดความรู้ ทั้งประชาชน เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง สื่อมวลชน ล้วนขาดความรู้ที่แท้จริง ฉะนั้นเมื่อสื่อนำเสนอจึงจะได้ความรู้สึกตื่นเต้นเป็นหลัก

“เหตุการณ์อุบัติเหตุทางรังสีโคบอลต์ 60 เป็นปัญหาเกี่ยวข้องกับข้อเท็จจริงทางวิทยาศาสตร์ด้วย ซึ่งหนังสือพิมพ์แทบจะเรียนรู้ไปพร้อมกับคนอ่านว่าโคบอลต์คืออะไร และข้อมูลทางวิชาการนั้นในประเทศไทยยังมีน้อยมาก ทั้งๆที่เป็นเรื่องใกล้ตัว การที่ฐานข้อมูลเกี่ยวกับเรื่องนี้มีอยู่น้อยอาจเป็นข้อบกพร่องที่ทำให้การเสนอข่าวเป็นไปอย่างไม่รอบด้าน”(สุวพงศ์ จันฝังเพชร , สัมภาษณ์ , 12 กรกฎาคม 2544)

สรุป

นักหนังสือพิมพ์มีมุมมองทางจริยธรรมเกี่ยวกับการทำหน้าที่ของหนังสือพิมพ์กรณีนำเสนอข่าวกรณีโคบอลต์ 60 ว่า ในกรณีอุบัติเหตุทางรังสีโคบอลต์ 60 หนังสือพิมพ์ควรทำหน้าที่มากกว่าการเสนอข่าวไปตามเหตุการณ์ เพราะปัญหาที่เกิดขึ้นเกี่ยวข้องกับเรื่องทางเทคนิคและส่งผลกระทบเป็นวงกว้าง นอกจากนี้ยังเห็นว่าหนังสือพิมพ์ยังขาดความรู้ที่แท้จริงเกี่ยวกับโคบอลต์ 60 ทำให้การถ่ายทอดข้อมูลใดๆออกไปจึงเน้นแต่ที่เนื้อหาของความตื่นเต้นเป็นหลัก ดังนั้นหนังสือพิมพ์ควรจริงจังกับการแสวงหาฐานความรู้และการอธิบายให้สังคมเกิดความเข้าใจที่ถูกต้องตรงกัน

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง การเสนอข่าวของหนังสือพิมพ์กับการรับรู้และปฏิกริยาตื่นตระหนกของผู้รับสารที่อยู่ในภาวะความเสี่ยงกรณีโคบอลต์ 60 มีวัตถุประสงค์ในการศึกษาคือ

1. เพื่อศึกษาประเด็นและลักษณะเนื้อหาของการนำเสนอข่าวโคบอลต์ 60 ของหนังสือพิมพ์
 2. วิเคราะห์นโยบาย การเลือกสรรและกำหนดข่าวสาร และแนวคิดด้านจริยธรรมเพื่อนำเสนอข่าวโคบอลต์ 60 ของหนังสือพิมพ์
 3. สำรวจการรับรู้ ปฏิกริยาตื่นตระหนกของประชาชนที่อยู่ในภาวะความเสี่ยงที่ออกมาต่อต้านการเผาพผู้เสียชีวิตจากอุบัติเหตุทางรังสีโคบอลต์ 60 กับการเสนอสารของหนังสือพิมพ์
 4. สำรวจทัศนคติด้านจริยธรรมจากผู้ที่เกี่ยวข้อง อันได้แก่ นักวิชาการด้านสื่อสารมวลชน เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง และนักหนังสือพิมพ์ ประเด็นการทำหน้าที่ของหนังสือพิมพ์กรณีโคบอลต์ 60
- ซึ่งจากการวิเคราะห์เนื้อหา(Content Analysis)และสัมภาษณ์เชิงลึก(In-depth Interview)สามารถสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

ข่าวที่หนังสือพิมพ์นำเสนอและปัจจัยที่ทำให้หนังสือพิมพ์มีปัญหาในการนำเสนอความจริง(Truth)กรณีโคบอลต์ 60

ในการวิเคราะห์เนื้อหา(Content Analysis) ข่าวกรณีโคบอลต์ 60 ที่หนังสือพิมพ์ไทยรัฐ เดลินิวส์ และข่าวสด นำเสนอในช่วงระหว่างวันที่ 20 กุมภาพันธ์ ถึงวันที่ 2 เมษายน พ.ศ.2543 โดยนำแนวคิดเกี่ยวกับลักษณะข่าวที่พึงประสงค์ในภาวะเสี่ยงภัยทางสิ่งแวดล้อม มาเป็นกรอบในการศึกษาพบว่าข่าวจากหนังสือพิมพ์ไทยรัฐเป็นไปตามแนวคิดลักษณะข่าวที่พึงประสงค์ในภาวะเสี่ยงภัยทางสิ่งแวดล้อม โดยในจำนวน 21 ข่าว ประกอบด้วย Who 21 What 19 Where 5 When 1 Why 3 และ How 2

ข่าวลักษณะดังกล่าวของหนังสือพิมพ์ไทยรัฐแม้จะครบถ้วนตามแนวคิดลักษณะข่าวที่พึงประสงค์ในภาวะเสี่ยงภัยทางสิ่งแวดล้อม แต่พบว่ามีการเน้นหนักให้ความสำคัญที่ประเด็นของปัญหาผลกระทบ ตัวบุคคลที่ได้รับผลกระทบและผู้รับผิดชอบปัญหาที่เกิดขึ้นมากที่สุด ส่วนประเด็นสถานที่ใดบ้างที่ได้รับผลกระทบ พื้นที่ใดที่ต้องเฝ้าระวังเหตุที่อาจเกิดขึ้นซ้ำอีก ผลกระทบเกิดขึ้นยาวนานแค่ไหน ปัญหายุติเมื่อใด ทำไม่ต้องมีการป้องกันภัยจากรังสีและไม่ต้องหวาดกลัวผลกระทบจากศพผู้เสียชีวิตจากอุบัติเหตุทางรังสีโคบอลต์ 60 รวมทั้งแนวปฏิบัติเพื่อการป้องกันไม่ให้ปัญหาเกิดขึ้นซ้ำอีกนั้น พบบ้างแต่จัดว่ามีอยู่น้อย

ส่วนข่าวจากหนังสือพิมพ์เดลินิวส์ จากจำนวน 5 ข่าว พบว่าประกอบด้วย Who 5 What 5 Where 5 When 2 Why 0 และ How 0 กล่าวคือไม่ครบถ้วนตามแนวคิดลักษณะข่าวที่พึงประสงค์ในภาวะเสี่ยงภัยทางสิ่งแวดล้อมในทรศนะของงานวิจัย มีการเน้นหนักให้ความสำคัญที่ประเด็นของปัญหาผลกระทบ ตัวบุคคลที่ได้รับผลกระทบและผู้รับผิดชอบปัญหาที่เกิดขึ้นมากที่สุด ส่วนประเด็นสถานที่ใดบ้างที่ได้รับผลกระทบ พื้นที่ใดที่ต้องเฝ้าระวังเหตุที่อาจเกิดขึ้นซ้ำอีกและประเด็นแนวปฏิบัติเพื่อการป้องกันไม่ให้ปัญหาเกิดขึ้นซ้ำอีกนั้นพบอยู่บ้างแต่จัดว่าน้อย ส่วนประเด็นผลกระทบเกิดขึ้นยาวนานแค่ไหน ปัญหายุติเมื่อใด และประเด็นทำไม่ต้องมีการป้องกันภัยจากรังสีและไม่ต้องหวาดกลัวผลกระทบจากศพผู้เสียชีวิตจากอุบัติเหตุทางรังสีโคบอลต์ 60 นั้นไม่พบ

สำหรับข่าวจากหนังสือพิมพ์ข่าวสดจำนวน 21 ข่าว ประกอบด้วย Who 21 What 21 Where 9 When 0 Why 5 และ How 0 กล่าวคือไม่ครบถ้วนตามแนวคิดลักษณะข่าวที่พึงประสงค์ในภาวะเสี่ยงภัยทางสิ่งแวดล้อมในทรศนะของงานวิจัย มีการเน้นหนักให้ความสำคัญที่ประเด็นของปัญหาผลกระทบ ตัวบุคคลที่ได้รับผลกระทบและผู้รับผิดชอบปัญหาที่เกิดขึ้นมากที่สุด ส่วนประเด็นสถานที่ใดบ้างที่ได้รับผลกระทบ พื้นที่ใดที่ต้องเฝ้าระวังเหตุที่อาจเกิดขึ้นซ้ำอีก และประเด็นทำไม่ต้องมีการป้องกันภัยจากรังสีและไม่ต้องหวาดกลัวผลกระทบจากศพผู้เสียชีวิตจากอุบัติเหตุทางรังสีโคบอลต์ 60 นั้นพบอยู่บ้างแต่จัดว่าน้อย ส่วนประเด็นสถานที่ใดบ้างที่ได้รับผลกระทบ พื้นที่ใดที่ต้องเฝ้าระวังเหตุที่อาจเกิดขึ้นซ้ำอีกและประเด็นแนวปฏิบัติเพื่อการป้องกันไม่ให้ปัญหาเกิดขึ้นซ้ำอีกนั้น ไม่พบ

จากความเชื่อพื้นฐานของสมาคมนักหนังสือพิมพ์อาชีพ(Sigma Delta Chi) นั้นเห็นว่าภาระหน้าที่ของหนังสือพิมพ์คือการเสนอความจริง(Truth) ฉะนั้นมาตรฐานของหนังสือพิมพ์จึงมี Truth เป็นเป้าหมายสูงสุด (เสาวลักษณ์ สุขสมัย,2543) ดังนั้นข่าวที่พบจากทั้งสามฉบับดังที่สรุปออกมาได้ข้างต้น งานวิจัยสรุปว่าหนังสือพิมพ์ยังมีได้ทำหน้าที่แสวงหาเป้าหมายสูงสุด จึงทำการสัมภาษณ์เชิงลึก(In-depth Interview) เพื่อค้นหา ปัจจัยที่ทำให้หนังสือพิมพ์มีปัญหาในการนำเสนอความจริง(Truth)กรณีโคบอลต์ 60 ซึ่งจากการสัมภาษณ์เชิงลึก(In-depth Interview) ผู้แทนจากหนังสือพิมพ์ไทยรัฐ เดลินิวส์ และข่าวสด พบว่าทั้งในระดับหัวหน้าข่าวและผู้สื่อข่าวมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับโคบอลต์ 60 อยู่ไม่น้อยมาก ประสบการณ์เกี่ยวกับการทำข่าวโคบอลต์ 60 นั้น ไม่มีเลย ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากผู้แทนจากทั้งสามฉบับส่วนใหญ่ไม่ได้จบการศึกษาด้านวิทยาศาสตร์มาโดยตรง

ซึ่งจากการสัมภาษณ์เชิงลึก รศ.ดร.ชัยวัฒน์ คุประตกุล ในฐานะผู้เชี่ยวชาญด้านวิทยาศาสตร์ แสดงทรรศนะว่า การที่บุคคลซึ่งไม่ได้รับการปูพื้นฐานด้านวิทยาศาสตร์แล้วต้องมาทำหน้าที่ผู้สื่อข่าววิทยาศาสตร์ อาจทำให้บุคคลนั้นๆไม่ทราบว่สิ่งที่เลือกมานำเสนอนั้นเป็นสาระสำคัญหรือไม่ เมื่อเสนอไปแล้วจะเกิดผลตามมาอย่างไร

และในการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ผู้แทนจากหนังสือพิมพ์ไทยรัฐ เดลินิวส์ และข่าวสด ในประเด็นทัศนคติต่อหน่วยงานรัฐที่เกี่ยวข้อง ทั้งสามฉบับมีทัศนคติสอดคล้องไปในทิศทางเดียวกัน คือเห็นว่าสำนักงานพลังงานปรมาณูเพื่อสันติ ซึ่งเป็นหน่วยงานรัฐที่เกี่ยวข้อง มีบทบาทหน้าที่ที่ยังไม่เหมาะสม นับตั้งแต่ก่อนหน้าที่จะเกิดอุบัติเหตุทางรังสีโคบอลต์ 60 ไม่เคยมีการปูพื้นฐานความรู้ให้แก่ประชาชน การแก้ปัญหาเป็นไปอย่างล่าช้า และการเข้าถึงข้อมูลทางวิชาการเป็นไปด้วยความยากลำบาก

ในเมื่อการเข้าถึงข้อมูลทางวิชาการจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เป็นไปด้วยความยากลำบาก ประกอบกับการอาศัยข้อมูลทางวิชาการจากองค์กรด้านวิทยาศาสตร์อื่นๆ ก็มีอุปสรรค หนังสือพิมพ์ทั้งสามฉบับจึงมีนโยบายรายงานข่าวกรณีโคบอลต์ 60 ไปตามเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น เน้นแต่สิ่งที่พบอย่างผิวเผิน นับตั้งแต่ อันตรายความรุนแรงจากโคบอลต์ ผลกระทบที่ผู้เกี่ยวข้องได้รับ มากกว่าที่จะเป็นหลักในแง่การให้ความรู้(Knowledge) ให้กับสังคม

กล่าวโดยสรุปว่าที่หนังสือพิมพ์ทั้งสามฉบับนำเสนอในกรณีโคบอลต์ 60 นั้น ไม่ใช่ความจริง(Truth)ที่สังคมพึงได้รับในสถานการณ์ขณะนั้น ซึ่งปัจจัยที่ทำให้หนังสือพิมพ์มีปัญหาในการนำเสนอความจริงนั้น ประกอบไปด้วย 3 ประการสำคัญ คือ ความไม่รู้เรื่อง(Ignorance) ของหนังสือพิมพ์ การเข้าถึงข้อมูลทางวิชาการของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องซึ่งเป็นไปได้ด้วยความยากลำบาก และการที่ไม่มีช่องทางอาศัยข้อมูลจากหน่วยงานด้านวิทยาศาสตร์อื่นๆ

สำหรับนโยบาย กรอบการตัดสินใจในการพิจารณาเลือกประเด็นสำคัญในการนำเสนอ ความรู้ความเข้าใจต่อเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น รวมถึงแนวคิดด้านจริยธรรมวิชาชีพโดยเฉพาะอย่างยิ่งเกี่ยวกับประเด็นการให้ความรู้ที่ถูกถ่วงแก้สังคมของผู้แทนหนังสือพิมพ์ไทยรัฐ เดลินิวส์ และข่าวสด ระดับหัวหน้าข่าวหรือบรรณาธิการและผู้สื่อข่าวที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการนำเสนอข่าวโคบอลต์ 60 ผู้วิจัยวิเคราะห์จากบทสัมภาษณ์เชิงลึกและสรุปได้ดังนี้

หนังสือพิมพ์ไทยรัฐ

มีนโยบายหลักคือติดตามข่าวอุบัติเหตุทางรังสีโคบอลต์ 60 อย่างต่อเนื่อง การมอบหมายงานแบ่งออกเป็นสองส่วนสำคัญ คือผู้สื่อข่าวในพื้นที่เกิดเหตุ และผู้สื่อข่าวประจำกระทรวงวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม มีการกำกับให้ผู้สื่อข่าวในพื้นที่ที่มีความระมัดระวังอันตรายจากรังสี โดยในช่วงที่มีเหตุการณ์การประท้วงต่อต้านการเผาศพ มีนโยบายเพิ่มเติมว่าต้องเสนอข้อเท็จจริงประเด็นการเผาศพผู้เสียชีวิตจากอุบัติเหตุทางรังสีนั้น ไม่สามารถสร้างผลกระทบให้กับสิ่งแวดล้อมได้

ส่วนกรอบการตัดสินใจในการพิจารณาเลือกประเด็นสำคัญในการนำเสนอ หนังสือพิมพ์ไทยรัฐเห็นว่าเป็นเหตุการณ์ที่ไม่เคยเกิดขึ้น จึงเสนอข้อมูลเกี่ยวกับเหตุการณ์ให้มากที่สุด เน้นประเด็นพิษภัยอันตรายของโคบอลต์ 60 มีการให้ความรู้ในแง่มุมของข่าว เนื่องจากเห็นว่าเหตุการณ์การประท้วงกำลังเข้าสู่ภาวะตื่นตระหนก นอกจากนี้ยังให้ความสำคัญประเด็นความบกพร่องของหน่วยงานที่รับผิดชอบเนื่องจาก เห็นว่าประเทศไทยไม่มีความพร้อมที่จะรองรับเทคโนโลยีดังกล่าวในทุกด้าน

สำหรับความรู้ความเข้าใจต่อเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น ในส่วนของความรู้เดิมเกี่ยวกับโคบอลต์ 60 หนังสือพิมพ์ไทยรัฐมีอยู่บ้างแต่ไม่มากนัก สำหรับความเข้าใจเกี่ยวกับเหตุการณ์การประท้วงการประท้วงการเผาศพ หนังสือพิมพ์ไทยรัฐระบุว่า เกิดขึ้นเพราะหน่วยงานรัฐไม่สามารถสร้าง

ความมั่นใจให้กับประชาชนได้ ประกอบกับประชาชนไม่มีความรู้เกี่ยวกับโคบอลต์ 60 จึงเกิดความ
ระแวง หวาดกลัว กระทั่งไม่รับฟังเหตุผล และหน่วยงานรัฐไม่มีการปูพื้นฐานความรู้เกี่ยวกับ
โคบอลต์ 60 ให้กับประชาชน อีกทั้งสื่อมวลชนหลายแขนง รวมทั้งหนังสือพิมพ์มีการประโคมข่าว
กันอย่างกว้างขวาง มีการพาดหัวข่าวในลักษณะเน้นไปที่ความตื่นเต้น หรือหวา

เกี่ยวกับประเด็นแนวคิดด้านจริยธรรมวิชาชีพ หนังสือพิมพ์ไทยรัฐมองว่า ประเด็นการ
เสนอข้อเท็จจริงอย่างถูกต้องเป็นธรรมและไม่มีอคติ เป็นประเด็นที่สำคัญสุดสำหรับสังคมปัจจุบัน
เนื่องจากเห็นว่าหนังสือพิมพ์มีหน้าที่เสนอข้อเท็จจริง แต่การตีความต่อข้อเท็จจริงนั้นขึ้นอยู่กับ
การตัดสินใจของประชาชน ในส่วนของจริยธรรมวิชาชีพประเด็นการให้ความรู้ที่ถูกถ่วงน้ำหนัก
หนังสือพิมพ์ไทยรัฐมองว่าเป็นเรื่องที่ไม่ควรละเลย ซึ่งในสภาพจริงโดยภาพรวมหนังสือพิมพ์
คำนึงจริยธรรมประเด็นการให้ความรู้อยู่บ้าง แต่มีความสำคัญน้อยกว่าการรายงานข้อมูลไปตาม
กระแส นอกจากนี้ไทยรัฐเชื่อว่าการให้ความรู้ที่รอบด้านกับการขายนั้นสามารถดำเนินไปพร้อมกัน
ได้ เนื่องจากการให้ความรู้เป็นองค์ประกอบของข่าวด้วยอย่างไรก็ตามการจะให้ความสำคัญกับ
การให้ความรู้จะเป็นไปในลักษณะได้นั้น ขึ้นกับอยู่ระดับนโยบายเป็นหลัก

หนังสือพิมพ์เดลินิวส์

มีนโยบายรายงานข่าวตามเหตุการณ์ หากพบประเด็นความขัดแย้งจะต้องนำเสนอข้อมูล
ของทั้งสองฝ่ายภายในวันเดียวกัน เพื่อความเป็นกลาง และเน้นประเด็นพิชภัยทางสิ่งแวดล้อม
อื่น ๆ นอกเหนือจากโคบอลต์ 60 ส่วนการมอบหมายหน้าที่ของผู้สื่อข่าวแบ่งเป็นสองส่วนสำคัญคือ
ผู้สื่อข่าวในพื้นที่และผู้สื่อข่าวประจำกระทรวงวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม มีหัวหน้า
ข่าวเป็นผู้กำหนดประเด็นและพาดหัวข่าว

ส่วนกรอบการตัดสินใจในการพิจารณาเลือกประเด็นสำคัญในการนำเสนอ นั้น หนังสือ
พิมพ์เดลินิวส์ไม่เน้นประเด็นการขึ้นศาลลงไปในเนื้อหาข่าว แต่จะเสนอข่าวไปตามเหตุการณ์ที่เกิด
ขึ้นจริง สำหรับความรู้ความเข้าใจต่อเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในส่วนของความรู้อื่นๆเกี่ยวกับโคบอลต์ 60
หนังสือพิมพ์เดลินิวส์มีอยู่น้อยมาก ส่วนความเข้าใจในเหตุการณ์การประท้วงการเผาศพ หนังสือ
พิมพ์เดลินิวส์มองว่า ขึ้นจากปัจจัยหลายประการ อาทิ ประชาชนถูกหลอหลอมไม่ให้มีวิธีคิดอย่าง
มีเหตุผลการทำหน้าที่ของหน่วยงานรัฐเป็นไปอย่างล่าช้า ขาดประสิทธิภาพในการทำความเข้าใจ
กับประชาชน และความเมตตาของคนในสังคมลดน้อยลง

และในประเด็นแนวคิดด้านจริยธรรมวิชาชีพ หนังสือพิมพ์เดลินิวส์มองว่าแนวคิดที่สำคัญที่สุดคือการเสนอข้อเท็จจริงที่มีประโยชน์ของประชาชนเป็นที่ตั้ง และการคำนึงถึงสิทธิส่วนบุคคลของบุคคลที่ตกเป็นข่าว ส่วนจริยธรรมวิชาชีพประเด็นการให้ความรู้ที่ถูกถ่วงน้ำหนักมองควรดำเนินไปพร้อมกับการขาย ดังจะเห็นได้จากข่าวที่มีสาระและเป็นประโยชน์ ก็มีโอกาสดูถูกนำเสนอบนหน้าหนึ่ง และปัจจุบันมีการให้ความสำคัญกับการให้ความรู้แก่ประชาชนกันมากขึ้น แต่ประชาชนอาจให้ความสนใจในความรู้ที่น้อยเพราะไม่ชอบอ่านเรื่องยาก

หนังสือพิมพ์ข่าวสด

มีนโยบายอธิบายปรากฏการณ์ที่เป็นเรื่องยากให้เข้าใจง่าย เนื่องจากเชื่อว่าสังคมไม่พื้นฐานความรู้เกี่ยวกับโคบอลต์ 60 และในช่วงเกิดการประท้วงการเผาศพ จะเน้นประเด็นสาเหตุของการประท้วง ส่วนการมอบหมายหน้าที่ของผู้สื่อข่าวแบ่งเป็นสองส่วนสำคัญคือผู้สื่อข่าวในพื้นที่เกิดเหตุและผู้สื่อข่าวส่วนกลางติดตามข้อมูลจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

สำหรับกรอบการตัดสินใจในการพิจารณาเลือกประเด็นสำคัญในการนำเสนอ หนังสือพิมพ์ข่าวสดระบุว่า เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นมีปัญหาด้านองค์ความรู้เข้ามาเกี่ยวข้องหลายกรณี ประเด็นที่นำเสนอจึงเป็นความครบถ้วนของข้อเท็จจริง โดยในข้อเท็จจริงนั้นต้องมีการอธิบายถึงความ เป็นมา เป็นไป ส่วนความรู้ความเข้าใจต่อเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในส่วนของความรู้เดิมเกี่ยวกับโคบอลต์ 60 หนังสือพิมพ์ข่าวสดมีอยู่น้อยมาก สำหรับความเข้าใจในเหตุการณ์การประท้วงการเผาศพ หนังสือพิมพ์ข่าวสดมองว่า ประชาชนใช้ความรู้สึกตัดสินมากกว่าที่จะยอมรับเหตุผล ซึ่งเป็นลักษณะเด่นของสังคมในประเทศด้อยพัฒนา ชาวบ้านมีทัศนคติต่อโคบอลต์ 60 ในแง่ลบ ลักษณะของความหวาดกลัว และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทำหน้าที่ไม่เหมาะสม

และในประเด็นแนวคิดด้านจริยธรรมวิชาชีพ หนังสือพิมพ์ข่าวสด มองว่าแนวคิดที่สำคัญที่สุดคือการสร้างความรู้ ความเข้าใจที่ถูกต้องให้กับสังคม และการเสนอข่าวบนพื้นฐานข้อเท็จจริงมากที่สุด ส่วนจริยธรรมวิชาชีพประเด็นการให้ความรู้ที่ถูกถ่วงน้ำหนักกับการหวังผลยอดขายนั้น หนังสือพิมพ์ข่าวสด ระบุว่า สามารถดำเนินไปพร้อมกันได้ เพราะสังคมเองก็ต้องการข้อมูลในเชิงความรู้เช่นกัน

ความเห็นของผู้เชี่ยวชาญด้านวิทยาศาสตร์เกี่ยวกับข่าวที่หนังสือพิมพ์นำเสนอ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ในประเด็นของความถูกต้อง

จากการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ผู้เชี่ยวชาญด้านวิทยาศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับเหตุการณ์อุบัติเหตุทางรังสีโคบอลต์ 60 จำนวน 3 ท่าน ประกอบด้วย นายแพทย์สมบัติ แทนประเสริฐสุข ผู้อำนวยการกองระบาดวิทยา สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข กระทรวงสาธารณสุข นายพูนสุข พงษ์พัฒน์ ผู้อำนวยการกองการวัดกัมมันตภาพรังสี สำนักงานพลังงานปรมาณูเพื่อสันติ กระทรวงวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม และ รศ.ดร.ชัยวัฒน์ คุประตกุล นักการสื่อสารด้านวิทยาศาสตร์ ยืนยันตรงกันว่าศพผู้เสียชีวิตจากการได้รับรังสีจากโคบอลต์ 60 นั้นไม่สามารถสร้างผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมได้ เนื่องจากมีหลักฐานทางวิทยาศาสตร์รับรองว่ารังสีจากโคบอลต์ 60 ไม่สะสมในร่างกายมนุษย์ แต่จะทำลายเซลล์ของมนุษย์นั้นๆโดยตรง

ส่วนข่าวและแหล่งข่าวที่หนังสือพิมพ์เลือกมานำเสนอ ผู้เชี่ยวชาญด้านวิทยาศาสตร์เห็นว่า โดยภาพรวมหนังสือพิมพ์เสนอสาระอยู่ในระดับที่ยอมรับได้ แหล่งข่าวที่ใช้เป็นไปอย่างหลากหลาย แต่ยังมีบางส่วนที่การทำหน้าที่ยังเป็นปัญหา เช่น การเลือกเสนอภาพที่น่ากลัว การใช้คำบรรยายที่เกินข้อเท็จจริง การใช้คำพาดหัวที่ผิดหลักวิชาการด้านวิทยาศาสตร์ และเน้นเร้าอารมณ์มากกว่าที่จะอธิบายเหตุการณ์อย่างรอบด้าน

สำหรับประเด็นความเห็นต่อปรากฏการณ์ศพผู้เสียชีวิตจากเหตุการณ์โคบอลต์ 60 ถูกต่อต้านไม่ให้เผา นั้น ผู้เชี่ยวชาญด้านวิทยาศาสตร์เห็นว่า เกิดขึ้นจากปัจจัยสำคัญหลายประการ นับตั้งแต่ทัศนคติเดิมของประชาชนที่มีต่อกัมมันตภาพรังสีเป็นไปในทางลบในลักษณะหวาดกลัวอันตรายจึงไม่ยอมรับเปิดรับฟังเหตุผลทางวิชาการ หน่วยงานรัฐที่เกี่ยวข้องเข้าไปทำให้ความรู้อาจเข้าใจที่ถูกต้องกับประชาชนช้าเกินไป การแก้ไขปัญหาเป็นในลักษณะเฉพาะหน้า กระทั่งทำให้ประชาชนขาดความเชื่อถือ รวมทั้งข่าวที่หนังสือพิมพ์นำเสนอในลักษณะใช้คำบรรยายที่เกินข้อเท็จจริง ใช้คำพาดหัวที่ผิดหลักวิชาการด้านวิทยาศาสตร์ และเน้นเร้าอารมณ์มากกว่าที่จะอธิบายเหตุการณ์อย่างรอบด้านนั้นน่าจะเป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้เกิดเหตุการณ์ประท้วงต่อต้านการเผาศพ

ส่วนสาเหตุที่ทำให้หนังสือพิมพ์เสนอข่าวลักษณะดังกล่าวอาจเป็นเพราะหนังสือพิมพ์ขาดแคลนบุคลากรที่มีความรู้ด้านวิทยาศาสตร์โดยตรง ขณะเดียวกันประเทศไทยยังขาดองค์การด้านวิทยาศาสตร์ ที่มีประสิทธิภาพพร้อมที่จะให้ข้อมูลทางวิชาการแก่สื่อมวลชน

การเปิดรับ การรับรู้ข่าว ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับโคบอลต์ และปฏิริยาตื่นตระหนก 60 รวมถึงทัศนคติต่อตนเอง ผู้นำชุมชน หน่วยงานรัฐที่เกี่ยวข้อง และสื่อมวลชนโดยเฉพาะหนังสือพิมพ์ของทั้งสามชุมชน

ในการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้รับสารที่อยู่ในภาวะความเสี่ยงกรณีโคบอลต์ 60 ในประเด็นการเปิดรับ การรับรู้ข่าว ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับโคบอลต์ และปฏิริยาตื่นตระหนก 60 รวมถึงทัศนคติต่อตนเอง ผู้นำชุมชน หน่วยงานรัฐที่เกี่ยวข้อง และสื่อมวลชนโดยเฉพาะหนังสือพิมพ์ของทั้งสามชุมชน พบว่าชุมชนของผู้รับสารที่อยู่ในภาวะความเสี่ยงกรณีโคบอลต์ 60 ทั้งสามชุมชน มีความแตกต่างกันทั้งทางโครงสร้างของชุมชนและความสัมพันธ์ในชุมชน แต่การเปิดรับ การรับรู้ข่าว ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับโคบอลต์ 60 ปฏิริยาตื่นตระหนก ทัศนคติต่อตนเอง ผู้นำชุมชน หน่วยงานรัฐที่เกี่ยวข้อง และสื่อมวลชนโดยเฉพาะหนังสือพิมพ์ ของทั้งสามชุมชนนั้นมีลักษณะคล้ายคลึงกัน คือเปิดรับและรับรู้ข่าวมาจากสื่อ วิทยุ โทรทัศน์ และหนังสือพิมพ์ ซึ่งประเด็นส่วนใหญ่เป็นความอันตรายและความรุนแรง ส่วนความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับโคบอลต์ 60 ทั้งสามชุมชนมีอยู่น้อยมากถึงระดับไม่มีเลย ความเข้าใจที่มีต่อโคบอลต์จึงเป็นไปในลักษณะของความหวาดกลัวในอันตราย และเข้าใจไปเองว่าศพผู้เสียชีวิตจากอุบัติเหตุทางรังสีโคบอลต์ 60 จะสามารถแพร่รังสีสร้างอันตรายหรือผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมได้

ส่วนปฏิริยาตื่นตระหนกที่เกิดขึ้นเป็นไปในลักษณะหวาดกลัวในเรื่องที่ไม่มีความเข้าใจ ทั้งสามชุมชนจึงมีท่าทีในรูปแบบป้องกันตนเองโดยการต่อต้านการเผาศพ สำหรับทัศนคติต่อตนเองและผู้นำชุมชนนั้น มีความเอื้ออาทรเพื่อนมนุษย์อยู่บ้าง แต่คำนึงถึงความสำคัญของตนเองเป็นหลัก ส่วนผู้นำชุมชนไม่ได้มีบทบาทในฐานะผู้นำทางความคิด ทั้งสามชุมชนมีความเชื่อและความกลัวอยู่ในระดับปัจเจกสำหรับทัศนคติต่อหน่วยงานรัฐเป็นไปในลักษณะค่อนข้างลบ ไม่ได้ได้รับความเชื่อถือจากทั้งสามชุมชน ส่วนทัศนคติที่มีต่อสื่อมวลชนโดยเฉพาะหนังสือพิมพ์นั้นเป็นไปในทางบวก ทั้งสามชุมชนให้ความเชื่อถือสื่อมวลชนทุกแขนง

กระบวนการการนำเสนอข่าวไปจนถึงการรับรู้ของผู้รับสารที่อยู่ในภาวะความเสี่ยงกรณีโคบอลต์ 60 และปฏิริยาตื่นตระหนก

จากปัจจัยที่ทำให้หนังสือพิมพ์มีปัญหาในการนำเสนอความจริง (Truth) กรณีโคบอลต์ 60 นับตั้งแต่ ความไม่รู้เรื่อง (Ignorance) ของหนังสือพิมพ์เอง , การเข้าถึงข้อมูลทางวิชาการของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องซึ่งเป็นไปด้วยความยากลำบาก และการที่ไม่มีช่องทางอาศัยข้อมูลจากหน่วย

งานด้านวิทยาศาสตร์อื่น ๆ นั้น ส่งผลให้หนังสือพิมพ์ทั้งสามฉบับเลือกที่จะนำเสนอเน้นแต่ประเด็น ผลกระทบ ความอันตราย ความรุนแรง

ข่าวจากหนังสือพิมพ์ทั้งสามชื่อฉบับลักษณะดังกล่าว จึงถูกถ่ายทอดไปยังกลุ่มผู้รับสารที่อยู่ในภาวะความเสี่ยงทั้งสามชุมชน ซึ่งจากการสัมภาษณ์เชิงลึกกลุ่มผู้รับสารที่อยู่ในภาวะความเสี่ยงนั้น พบว่าแม้ทั้งสามชุมชนจะมีความแตกต่างกันทั้งทางโครงสร้างของชุมชนและความสัมพันธ์ในชุมชน แต่การเปิดรับการรับรู้ข่าวโคบอลต์ 60 ของทั้งสามชุมชนนั้นมีลักษณะคล้ายคลึงกัน กล่าวคือมีการเปิดรับและรับรู้ข่าวมาจากสื่อ วิทยุ โทรทัศน์ และหนังสือพิมพ์ โดยข่าวที่ได้รับรู้ นั้นส่วนใหญ่เป็นเรื่องความอันตรายและความรุนแรง

และจากการสัมภาษณ์เชิงลึกกลุ่มผู้รับสารที่อยู่ในภาวะความเสี่ยงยังพบว่าความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับโคบอลต์ 60 ทั้งสามชุมชนมีอยู่น้อยมากถึงระดับไม่มีเลย และความเข้าใจที่มีต่อโคบอลต์นั้นเป็นไปในลักษณะของความหวาดกลัวในอันตราย

ดังนั้นเมื่อข่าวที่ได้รับเน้นแต่ประเด็นอันตรายและความรุนแรง ประกอบกับการขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับโคบอลต์ 60 ชุมชนของผู้รับสารที่อยู่ในภาวะความเสี่ยงทั้งสามชุมชนจึงมีปฏิกิริยาต่อการเผาผลาญผู้เสียชีวิตจากอุบัติเหตุทางรังสีโคบอลต์ 60 ในลักษณะเดียวกัน คือตื่นตระหนก และมีท่าทีในการปกป้องตนเองและชุมชน ด้วยการรวมตัวกันต่อต้านการเผาผลาญผู้เสียชีวิตจากอุบัติเหตุทางรังสีโคบอลต์ 60 ทั้งนี้จากการสัมภาษณ์เชิงลึกยังพบว่าผู้นำชุมชนไม่ได้มีบทบาทในฐานะผู้นำทางความคิดในการออกมาต่อต้านการเผาผลาญ ทั้งสามชุมชนมีความเชื่อและความกลัวโคบอลต์ 60 อยู่ในระดับปัจเจก

ในการสัมภาษณ์เชิงลึกกลุ่มผู้รับสารที่อยู่ในภาวะเสี่ยงทั้งสามชุมชน ยังพบข้อมูลอีกว่า ทั้งสามชุมชนมีทัศนคติต่อหน่วยงานรัฐที่เกี่ยวข้องเป็นไปในลักษณะค่อนข้างลบ ทั้งสามชุมชนไม่ให้ความหน่วยงานรัฐที่เกี่ยวข้อง แต่ทัศนคติที่มีต่อสื่อมวลชนโดยเฉพาะหนังสือพิมพ์นั้นเป็นไปในทางบวก ให้ความเชื่อถือสื่อมวลชนทุกแขนง ทั้งสามชุมชนจึงมีวิธีคิดกล่าวโทษว่าเหตุที่สังคมขณะนั้นเกิดความโกลาหล ตื่นตระหนกกระทั่งประท้วงต่อต้านการเผาผลาญนั้น เนื่องมาจากการทำหน้าที่อันบกพร่องของหน่วยงานรัฐที่เกี่ยวข้อง ส่วนสื่อมวลชนทุกแขนงทำหน้าที่ของตนได้ถูกต้องและสมควรแล้ว

มุมมองทางจริยธรรมในการเสนอข่าวกรณีโคบอลต์ 60 ของหนังสือพิมพ์ ในทรรศนะของนักวิชาการด้านสื่อสารมวลชน เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง และนักหนังสือพิมพ์

จากการสัมภาษณ์เชิงลึกนักวิชาการด้านสื่อสารมวลชน จำนวน 3 ท่าน ได้แก่ รศ.ดร.อุบลรัตน์ ศิริยุวศักดิ์ นิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย รศ.ดร.สมกวร กวียะ คณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกริก และอาจารย์รุจน์ โกมลบุตร คณะวารสารศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ พบว่านักวิชาการด้านสื่อสารมวลชน มีมุมมองที่สรุปได้ว่า หนังสือพิมพ์ให้ความสำคัญกับข่าวโคบอลต์ 60 ในระดับที่ส่งผลให้ทุกฝ่ายหันมาให้ความสนใจอย่างเต็มที่ แต่หนังสือพิมพ์อาจขาดประสบการณ์ความรู้เกี่ยวกับรังสี จึงคาดไม่ถึงว่าประชาชนในพื้นที่อื่นที่ไม่ใช่จุดเกิดเหตุจะเกิดปฏิกิริยาหวาดกลัวผลกระทบไปด้วย ซึ่งหากหนังสือพิมพ์เสนอข้อมูลในลักษณะ “ความรู้” เกี่ยวกับโคบอลต์ 60 แก่ประชาชนมากพอตั้งแต่ช่วงแรก เหตุการณ์การประท้วงการเผาศพผู้เสียชีวิตจากอุบัติเหตุทางรังสีคงจะไม่เกิดขึ้น นอกจากนี้ยังเห็นว่าหนังสือพิมพ์ขาดความพยายามสร้างความคิดที่เป็นวิทยาศาสตร์ให้แก่ประชาชน โดยไม่มีการวิเคราะห์ อธิบาย และชี้ในด้านความรู้ ควบคู่ไปกับการนำเสนอข่าว ดังจะเห็นได้ว่าข่าวกรณีโคบอลต์ 60 มักเน้นแต่ประเด็นของอันตรายและความรุนแรงที่เกิดขึ้น มีการใช้ภาษาที่หวือหวาเร้าให้เกิดกระแสตื่นตระหนก

และจากการสัมภาษณ์เชิงลึกเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง 3 ท่าน ได้แก่ นายแพทย์ชาติร บานชื่น รองอธิบดีกรมการแพทย์ กระทรวงสาธารณสุข นายปฐม แหยมเกตุ รองเลขาธิการคณะกรรมการพลังงานเพื่อสันติ กระทรวงวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม และ นางสาวไอลดา อรุณวงศ์ ตัวแทนองค์กรเอกชน กลุ่มศึกษาพลังงานทางเลือกเพื่ออนาคต พบมุมมองทางจริยธรรมเกี่ยวกับการทำหน้าที่ของหนังสือพิมพ์กรณีนำเสนอข่าวกรณีโคบอลต์ 60 ว่า ข้อมูลทางวิทยาศาสตร์ที่จำเป็นสำหรับสถานการณ์ขณะนั้น ถูกสอดแทรกอยู่ในข่าวน้อย หนังสือพิมพ์เน้นแต่ประเด็นความสูญเสีย ความตื่นตระหนก กระทั่งทำให้สังคมไม่ทราบถึงภาพรวมของปัญหา อีกทั้งยังมักใช้ภาษาที่สื่อถึงความอันตราย ความรุนแรง ซึ่งน่าจะส่งผลให้ประชาชนเกิดความเข้าใจคลาดเคลื่อนและหวาดกลัวไปเกินกว่าข้อเท็จจริง

ส่วนการสัมภาษณ์เชิงลึกนักหนังสือพิมพ์จำนวน 3 ท่าน ได้แก่ นายวิระ ประทีปชัยกุล กรรมการควบคุมจริยธรรม สมาคมนักข่าวนักหนังสือพิมพ์แห่งประเทศไทย นายชวรงค์ ลิมป์ปัทมปาณี เลขาธิการสมาคมนักข่าวนักหนังสือพิมพ์แห่งประเทศไทย และนายสุวพงศ์ จันฝังเพชรบรรณาธิการข่าวหนังสือพิมพ์มติชน พบมีมุมมองว่าในกรณีอุบัติเหตุทางรังสีโคบอลต์ 60 หนังสือพิมพ์ควรทำหน้าที่มากกว่าการเสนอข่าวไปตามเหตุการณ์ เพราะปัญหาที่เกิดขึ้นเกี่ยวข้องกับเรื่อง

เทคนิคและส่งผลกระทบเป็นวงกว้าง นอกจากนี้ยังเห็นว่าหนังสือพิมพ์ยังขาดความรู้ที่แท้จริงเกี่ยวกับโอบอลต์ 60 ทำให้การถ่ายทอดข้อมูลใดๆออกไปจึงเน้นแต่ที่เนื้อหาของความตื่นเต้นเป็นหลัก ดังนั้นหนังสือพิมพ์ควรจริงจังกับการแสวงหาฐานความรู้และการอธิบายให้สังคมเกิดความเข้าใจที่ถูกต้องตรงกัน ทั้งนี้องค์กรหรือหน่วยงานรัฐที่รับผิดชอบงานด้านวิทยาศาสตร์ควรเข้ามาให้การสนับสนุนการเข้าถึงข้อมูลด้านวิชาการแก่สื่อมวลชนด้วย

อภิปรายผลการวิจัย

“... นักหนังสือพิมพ์เป็นฐานันดรที่ 4 มีความรับผิดชอบต่อสังคมและต่อโลกยิ่งกว่าสถาบันอื่น เพราะนักหนังสือพิมพ์จะเขียนสิ่งใดให้ใครโรงหรือตลาด ให้เข้าใจผิดถูกอย่างไรก็ได้ เป็นสถาบันทำประโยชน์ให้แก่สังคมมากที่สุด หรือทำลายสังคมให้แหลกเหลวที่สุดอย่างไรก็ได้...” (พุทธทาสภิกขุ , อ้างในเอกสารประกอบคำบรรยายมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช ศ.เสถียร พันธรังสี หน่วยที่ 13 จริยธรรมของนักหนังสือพิมพ์)

การตั้งข้อสังเกตของอริยสงฆ์อย่าง ท่านพุทธทาสภิกขุ ดังที่ยกมาข้างต้นนั้น นับเป็นการสนับสนุนแนวคิดด้านนิเทศศาสตร์ที่ว่าด้วยเรื่องของ กระบวนทัศน์อิทธิพลของสื่อ (Power of the Press Paradigm) ที่เชื่อว่าหนังสือพิมพ์มีอิทธิพลในหลายลักษณะทั้งแง่บวกและลบ ประชาชนในสังคมย่อมได้รับอิทธิพลจากการอ่านหนังสือพิมพ์บ้างไม่มากนักน้อย ฉะนั้นจึงถือเป็นความสำคัญอย่างยิ่งที่หนังสือพิมพ์ต้องตระหนักต่อความรับผิดชอบต่อวิชาชีพของตนเอง

ความรับผิดชอบต่อวิชาชีพประการหนึ่งที่สังคมคาดหวังอย่างยิ่งจากหนังสือพิมพ์นั่นก็คือ การเสนอความจริงทั้งหมด ไม่ใช่แค่ความจริงบางส่วน ดังจะเห็นได้จากตัวอย่างในราวปี ค.ศ.1947 คณะกรรมการที่ทำงานเรื่องเสรีภาพของหนังสือพิมพ์ (Commission on the Freedom of the Press) ของสหรัฐ ได้ระบุข้อปฏิบัติสำคัญที่สื่อที่มีความรับผิดชอบต่อสังคมต้องพึงปฏิบัติไว้ข้อหนึ่งว่า

“จะต้องรายงานเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นบนพื้นฐานของความเป็นจริง อย่างละเอียดรอบคอบด้านอย่างที่ได้ตรวจสอบอย่างรอบคอบโดยพิจารณาอุปบริบทที่เหตุการณ์นั้นได้เกิดขึ้น” (กาญจนา แก้วเทพ . สื่อสารมวลชน ทฤษฎีและแนวทางการศึกษา , 2541)

แต่อย่างไรก็ตามในสภาพสังคมปัจจุบันกลับมักพบว่ามีปัจจัยที่ทำให้การนำเสนอความจริงเกิดปัญหา นับตั้งแต่เรื่องของผลกำไรจากยอดจำหน่าย ความลำเอียง ความไม่รู้หรือไม่ใฝ่รู้ของนัก

หนังสือพิมพ์เอง ความไม่จริงจังกกับการสืบค้นเจาะลึก การถนัดแต่ทำข่าวประชาสัมพันธ์ หรือแม้แต่ข่าวนั้นๆมีความยากเกินไปจนหนังสือพิมพ์ไม่สามารถอธิบายได้ว่าเกิดอะไรขึ้น เหล่านี้ล้วนเป็นเหตุผลที่ยอมรับกันโดยทั่วไปว่า คือสาเหตุที่ทำให้สื่อมวลชนไม่สามารถนำ “ความจริง” มาสู่สาธารณชนได้ (สุกัญญา สุกบรรทัด . อุดมการณ์เกี่ยวกับTruth กับข้อเท็จจริงในการปฏิบัติ อ้างในเอกสารประกอบวิชาจริยธรรมวิชาชีพหนังสือพิมพ์ , 25421)

ฉะนั้นในงานวิจัย การเสนอข่าวของหนังสือพิมพ์กับการรับรู้และปฏิบัติระดับตระหนักของผู้รับสารที่อยู่ในภาวะความเสี่ยงกรณีโคบอลต์ 60 ครั้งนี้ จึงมีเป้าหมายสำคัญอยู่ที่การตรวจสอบการทำหน้าที่ของหนังสือพิมพ์ในกรณีโคบอลต์ 60 นั้น เป็นการทำหน้าที่ “นายทวารข่าวสาร” ใช้ความมีอิทธิพลต่อสังคมเพื่อเสนอความจริงอย่างรอบด้าน สอดคล้องเหมาะสมกับบริบทของเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นหรือไม่อย่างไร

และด้วยเหตุที่ว่ากรณีอุบัติเหตุทางรังสีโคบอลต์ 60 นับเป็นสถานการณ์ด้านความเสี่ยงทางสิ่งแวดล้อม การจะศึกษาการทำหน้าที่ของหนังสือพิมพ์ว่าเป็นไปอย่างเหมาะสมกับบริบทของเหตุการณ์หรือไม่ จึงต้องนำแนวคิดบทบาทของหนังสือพิมพ์ภายใต้กรอบของการสื่อสารเรื่องความเสี่ยงทางสิ่งแวดล้อมมาเป็นกรอบในการกำหนดลักษณะข่าวที่พึงประสงค์ในภาวะเสี่ยงภัยทางสิ่งแวดล้อม

สาเหตุที่งานวิจัยชิ้นนี้จำเป็นต้องกำหนดลักษณะข่าวที่พึงประสงค์ในภาวะเสี่ยงภัยทางสิ่งแวดล้อมมาเป็นกรอบในการวิเคราะห์เนื้อหาของหนังสือพิมพ์ในกรณีโคบอลต์ 60 เนื่องจากเห็นว่าการรายงานข่าวตามเหตุการณ์ที่จำกัดขอบเขตอยู่แค่หลักการเดิมที่ว่า “ใคร ทำอะไร ที่ไหน อย่างไร” นั้น อาจจะไม่เพียงพอและเหมาะสมกับสถานการณ์กรณีโคบอลต์ 60 ทั้งนี้จากการวิเคราะห์ของกลุ่มนักวิชาการด้านวารสารศาสตร์ของสหรัฐ ในการสัมมนาเรื่อง Environmental Risk Reporting เมื่อวันที่ 15 กุมภาพันธ์ ค.ศ.1990 ระบุว่า ข่าวสิ่งแวดล้อมที่ปรากฏส่วนใหญ่ยังติดอยู่ภายใต้กรอบของโครงสร้างการเขียนและรายงานข่าว รวมทั้งเกณฑ์การตัดสินคุณค่าความเป็นข่าว(Traditonal Journalism) ทำให้การรายงานข่าวสิ่งแวดล้อมถูกเน้นไปที่เหตุการณ์ของความเคลื่อนไหวและผลกระทบในเชิงเร้าอารมณ์ มากกว่าการเปิดประเด็นให้ตระหนักถึงสถานะความเสี่ยงที่เผชิญอยู่ ซึ่งการรายงานข่าวภายใต้กรอบโครงสร้างดังกล่าวอาจไม่เพียงพอและไม่เหมาะสมกับยุคสมัยอีกต่อไป (วิชาสินี พิพิธกุล . 2537)

สำหรับผลการวิเคราะห์เนื้อหาข่าวกรณีโคบอลต์ 60 ของหนังสือพิมพ์ไทยรัฐ เดลินิวส์ และข่าวสด ที่นำเสนอระหว่างวันที่ 20 กุมภาพันธ์ ถึงวันที่ 2 เมษายน พ.ศ.2543 โดยใช้ แนวคิด ลักษณะข่าวที่พึงประสงค์ในภาวะเสี่ยงภัยทางสิ่งแวดล้อมมาเป็นกรอบในการศึกษานั้น พบว่าข่าวจากหนังสือพิมพ์ทั้งสามฉบับ ยังคงตกอยู่ภายใต้กรอบของโครงสร้างการเขียนและการรายงานข่าวสิ่งแวดล้อม ตามการวิเคราะห์ของนักวารสารศาสตร์ตะวันตก ที่เคยระบุไว้นานกว่า 10 ปีมาแล้ว ที่ว่าหนังสือพิมพ์มักเน้นแต่การรายงานความเคลื่อนไหวของเหตุการณ์ ผลกระทบเชิงเร้าอารมณ์ มากกว่าสร้างความเข้าใจให้สังคมเกิดความตระหนักรู้กันอย่างแท้จริง

ดังนั้นจะเห็นได้จากผลสรุปการวิเคราะห์เนื้อหา ที่พบว่าข่าวของหนังสือพิมพ์ทั้งสามฉบับเน้นให้ความสำคัญที่ประเด็นปัญหาผลกระทบ ตัวบุคคลที่ได้รับผลกระทบและผู้รับผิดชอบมากที่สุด ส่วนประเด็นสถานที่ใดบ้างที่ได้รับผลกระทบพื้นที่ใดบ้างที่ต้องเฝ้าระวังเหตุที่อาจเกิดขึ้นซ้ำอีก ผลกระทบเกิดขึ้นยาวนานแค่ไหน ปัญหาจะยุติเมื่อใด ทำไม่ต้องการป้องกันภัยจากรังสีและไม่หวาดกลัวผลกระทบจากผู้เสียชีวิตจากอุบัติเหตุทางรังสีโคบอลต์ 60 รวมทั้งแนวปฏิบัติเพื่อป้องกันการเกิดปัญหาเกิดขึ้นซ้ำอีกนั้น หนังสือพิมพ์ไทยรัฐพบอยู่ประปราย ส่วนหนังสือพิมพ์เดลินิวส์และหนังสือพิมพ์ข่าวสดไม่พบ

กล่าวโดยสรุปคือข่าวโคบอลต์ 60 ของหนังสือพิมพ์ทั้งสามฉบับนั้น มีลักษณะเป็นการรายงานข่าวแบบผิวเผิน ให้ความสำคัญเน้นกระแสผลกระทบ ความโกลาหล ที่เกิดขึ้น ส่วนประเด็นการแก้ปัญหาที่ต้นตอมีอยู่แต่น้อยมากเมื่อเทียบกับการรายงานข่าวตามกระแส อีกทั้งประเด็นของการแก้ปัญหานั้นยังเสนอออกมาภายหลังประเด็นผลกระทบและความโกลาหล

ซึ่งการทำหน้าที่ของหนังสือพิมพ์ในลักษณะดังกล่าว นักวิชาการด้านวารสารศาสตร์ อย่าง อาจารย์รุจน์ โกมลบุตร ระบุว่า เป็นอีกตัวอย่างหนึ่งของการนำเสนอเรื่องราวที่เอาความรู้สึกกลัวนำหน้าแทนที่จะนำเสนอเรื่องข้อมูลเป็นหลัก ซึ่งแม้จะมีการอธิบายเหตุผลกันภายหลังก็ไม่อาจก่อให้เกิดประโยชน์อะไร

“การนำเสนอข่าวในลักษณะชู่คนเอาไว้มากๆ สูดทำยแล้วมันจะสวิงกลับมาแรง คือแม้แต่ได้มีความพยายามที่จะให้ข้อมูลที่มันถูกต้อง คนไม่ได้ยินหรอก เพราะว่าความรู้สึกแรกที่เข้าไปในสมองคนคือเรื่องกลัวไว้ก่อน ถ้าเป็นเรื่องโคบอลต์หรือเรื่องกัมมันตภาพรังสีจะกลัวกันทันทีเลย ต่อให้มีความพยายามพูดที่หลังก็ไม่เกิดประโยชน์เท่าไร” (รุจน์ โกมลบุตร, สัมภาษณ์ , 12 มิถุนายน 2544)

ขณะเดียวกันในทรรศนะของผู้เชี่ยวชาญด้านวิทยาศาสตร์ที่มีต่อข่าวกรณีโคบอลต์ 60 ที่หนังสือพิมพ์นำเสนอ ซึ่งรวบรวมจากการสัมภาษณ์เชิงลึกนั้น ยังสรุปได้ว่าประเด็นข่าวบางส่วนที่หนังสือพิมพ์ยังมีปัญหา กล่าวคือ มีการใช้คำบรรยายเกินข้อเท็จจริง ใช้คำพาดหัวที่หลักรวิชา เน้นเร้าอารมณ์มากกว่าที่จะอธิบายเหตุการณ์อย่างรอบด้าน มีการเลือกเสนอภาพที่น่ากลัว

“การเสนอข่าวผู้ได้รับผลกระทบจากโคบอลต์ 60 ต้องทนทุกข์ทรมานอย่างไรนั้นก็สำคัญ แต่ต้องให้ความรู้ที่ถูกต้องด้วยว่าเรื่องราวเกิดขึ้นได้อย่างไร บทบาทในการควบคุมหรือกลไกที่เกี่ยวข้องซึ่งมีความบกพร่องตรงไหนบ้าง ประกอบไปด้วย”(ชัยวัฒน์ คุประตกุล , สัมภาษณ์ , 8 กรกฎาคม 2544)

ในฐานะที่มีหน้าที่เสมือน “นายทวารข่าวสาร” ตามแนวคิดเกี่ยวกับนายทวารข่าวสาร(gatekeeper) หนังสือพิมพ์สามารถตัดสินใจเลือกได้อาจจะนำเสนอสาระในประเด็นใดเป็นสำคัญ และประเด็นใดจะไม่ถูกนำเสนอ ซึ่งจากการวิเคราะห์เนื้อหาและสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ที่เกี่ยวข้องนั้นพบว่า หนังสือพิมพ์เลือกที่จะนำเสนอประเด็นความตื่นเต้น ตื่นตระหนก ของประชาชนเป็นสำคัญ ส่วนประเด็นการสร้างความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับโคบอลต์ 60 นั้นถูกนำเสนอบ้างแต่มิมีน้ำหนักน้อยกว่าประเด็น “เร้าอารมณ์”อยู่มาก

ทั้งนี้จากการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้แทนหนังสือพิมพ์ ในกรอบคำถามเกี่ยวกับการตัดสินใจในการเลือกประเด็นเพื่อนำเสนอกรณีโคบอลต์ 60 นั้น ผลการวิจัยพบว่ามีปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเลือกเสนอข่าวของหนังสือพิมพ์ทั้งสามฉบับ ทั้งปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอก

กล่าวในส่วนของปัจจัยภายในที่มีอิทธิพลส่งผลให้การทำหน้าที่ “นายทวารข่าวสาร” ของหนังสือพิมพ์ ไม่เป็นไปอย่างเหมาะสมตามบริบทของเหตุการณ์กรณีโคบอลต์ 60 นั้น ประกอบไปด้วย การไม่มีพื้นฐานความรู้เดิมเกี่ยวกับโคบอลต์ 60 และ ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการรายงานข่าวก็ไม่ได้จบการศึกษาจากสาขาวิทยาศาสตร์โดยตรง ซึ่งจากการเก็บข้อมูลส่วนตัวและสัมภาษณ์เชิงลึกผู้แทนของหนังสือพิมพ์ทั้งสามฉบับพบว่า ทั้งในระดับบรรณาธิการหรือหัวหน้าข่าวและผู้สื่อข่าวล้วนไม่มีพื้นฐานความรู้เกี่ยวกับโคบอลต์ 60 มาก่อน และส่วนใหญ่จบการศึกษาจากสาขานิติศาสตร์ และสาขาอื่นๆ

ปัจจัยภายในที่มีอิทธิพลส่งผลให้การทำหน้าที่ “นายทวารข่าวสาร” ของหนังสือพิมพ์ ไม่เป็นไปอย่างเหมาะสมตามบริบทของเหตุการณ์กรณีโคบอลต์ 60 ตามที่งานวิจัยสรุปได้ในลักษณะข้างต้นนั้น รศ.ดร.ชัยวัฒน์ คุประตกุล นักการสื่อสารด้านวิทยาศาสตร์ ยอมรับว่าเป็นปัญหาด้านการทำหน้าที่สื่อสารทางด้านวิทยาศาสตร์ที่สังคมไทยกำลังเผชิญอยู่ กล่าวคือประเทศไทยยังไม่มีนักข่าววิทยาศาสตร์ที่เป็นนักวิทยาศาสตร์โดยตรง จะมีก็แต่ผู้ที่จบมาจากด้านนิเทศศาสตร์แล้วถูกมอบหมายให้ไปรับผิดชอบงานในกระทรวงวิทยาศาสตร์ฯหรือไม่ก็ถูกมอบหมายให้ไปทำข่าววิทยาศาสตร์ในประเด็นต่างๆ ในขณะที่สาระสำคัญของข่าววิทยาศาสตร์มีเรื่องของเนื้อหา ความรู้ และข้อเท็จจริง ประกอบกัน ดังนั้นหากคนที่ไม่ได้ถูกปูพื้นฐานด้านวิทยาศาสตร์แล้วต้องมาทำข่าววิทยาศาสตร์ อาจทำให้ไม่เข้าใจว่าประเด็นที่เลือกนำเสนอ นั้นเป็นสาระสำคัญหรือไม่

สำหรับปัจจัยภายนอกที่มีอิทธิพลส่งผลให้การทำหน้าที่ “นายทวารข่าวสาร” ของหนังสือพิมพ์ ไม่เป็นไปอย่างเหมาะสมตามบริบทของเหตุการณ์กรณีโคบอลต์ 60 นั้น งานวิจัยสรุปว่า เกี่ยวข้องกับ ความสัมพันธ์ระหว่างหนังสือพิมพ์กับหน่วยงานที่รับผิดชอบ และความยากลำบากในการเข้าถึงข้อมูลทางวิชาการ โดยจากการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้แทนจากหนังสือพิมพ์ทั้งสามฉบับพบว่า ก่อนหน้าที่จะเกิดเหตุอุบัติเหตุทางรังสีโคบอลต์ 60 หนังสือพิมพ์กับสำนักงานพลังงานปรมาณูเพื่อสันติ ซึ่งถือเป็นหน่วยงานที่รับผิดชอบเหตุที่เกิดขึ้นโดยตรง มีการประสานงานกันในลักษณะเผยแพร่ข้อมูลด้านรังสี สร้างความรู้ความเข้าใจให้แก่สังคมน้อยมาก ฉะนั้นเมื่อถึงภาวะที่จำเป็นต้องอาศัยข้อมูลทางวิชาการจากหน่วยงานที่รับผิดชอบจึงไม่เป็นไปโดยสะดวก รวดเร็ว ทันต่อสถานการณ์

“เหตุการณ์ลักษณะอุบัติเหตุทางรังสีไม่เคยเกิดขึ้นมาก่อนในประเทศไทย จึงจำเป็นต้องไปหาข้อมูลมาให้ได้ว่ามันคืออะไร แต่หน่วยงานที่รับผิดชอบโดยตรงอย่างสำนักงานพลังงานปรมาณูเพื่อสันติก็ไม่เปิดกว้างในการให้ข้อมูล ทั้งไม่มีข้อมูลให้และพยายามปกปิดด้วย”(จันทร์จิรา พงษ์ราย , สัมภาษณ์ , 30 พฤษภาคม 2544)

“การแสวงหาข้อมูลข่าวเรื่องโคบอลต์นี้ 80 เปอร์เซ็นต์ยากลำบาก อีก 20 เปอร์เซ็นต์พอใช้ได้ อย่างสำนักงานพลังงานปรมาณูเพื่อสันติก็อยากจะแถลงอย่างเดียว ไม่ค่อยตอบคำถามที่เราอยากรู้อยากถาม”(สุรสีห์ อาศัษราษฎร์ , สัมภาษณ์ , 22 มิถุนายน 2544)

“ก่อนเกิดเหตุครั้งนี้ ไม่เคยรู้จักสำนักงานพลังงานปรมาณูเพื่อสันติมาก่อนเลยว่า มีบทบาทหน้าที่อะไร และช่วงที่เกิดเหตุประทุ้งก็ไม่เคยเห็นมีเจ้าหน้าที่รัฐมาทำความเข้าใจกับชุมชน มีเพียง

หนังสือ 2 แผ่นจากทางโรงพยาบาลมากับญาติผู้เสียชีวิตรับรองว่าเผาศพได้เท่านั้น”(ไพโรจน์ ศิริวาราศักดิ์ , สัมภาษณ์ , 23 มิถุนายน 2544)

ตัวอย่างคำให้สัมภาษณ์ของผู้แทนหนังสือพิมพ์ทั้งสามฉบับตั้งที่ยกมาข้างต้น น่าจะช่วยให้ช่วยขยายภาพของปัจจัยภายนอกที่มีอิทธิพลส่งผลให้การทำหน้าที่ “นายทวารข่าสาร” ของหนังสือพิมพ์ ไม่เป็นไปอย่างเหมาะสมตามบริบทของเหตุการณ์กรณีโคบอลต์ 60 ให้เด่นชัดขึ้นได้เป็นอย่างดี

ในเมื่อมีปัจจัยทั้งภายในและภายนอกที่ทำให้หนังสือพิมพ์ไม่สามารถทำหน้าที่ได้ อย่างเหมาะสมตามบริบท(Context)ของเหตุการณ์กรณีโคบอลต์ 60 ดังที่สรุปไว้ข้างต้น หนังสือพิมพ์ ในฐานะ “นายทวารข่าสาร” จึงบังเกิด “ความไม่รู้เรื่องรู้ราว”(Ignorance) ส่งผลให้ “นายทวารข่าสาร”เลือกที่จะเสนอแต่สิ่งที่ตนเห็น กล่าวคือให้ความสำคัญกับการรายงานข่าวตามสถานการณ์และประเด็นในเหตุการณ์ช่วงต้นนั้นส่วนใหญ่เป็นเรื่องของความสูญเสีย ความรุนแรง

นอกจากนี้ในส่วนของการพาดหัวข่าวซึ่งถือเป็นข้อความที่ดึงดูดความสนใจผู้อ่านได้มากที่สุด ในทรรณะของผู้เชี่ยวชาญด้านวิทยาศาสตร์และเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง ระบุสอดคล้องกันว่า หนังสือพิมพ์ทั้ง 3 ฉบับ มีการใช้คำหรือประโยคที่สื่อให้เข้าใจตรงกันว่ารังสีโคบอลต์มีแต่ความน่ากลัว อันตรายร้ายแรง

ตัวอย่างการพาดหัวข่าวของหนังสือพิมพ์ทั้งสามฉบับในช่วงแรกของเหตุการณ์

“เจอแล้วแท่งโคบอลต์ 60 รังสีรกรในท่อเหล็ก 15 ก.ก. “รังสี”รุนแรงมากกว่าปกติพันเท่า ชาวบ้านหนีตาย” (ไทยรัฐ ฉบับวันที่ 20 กุมภาพันธ์ 2543)

“แถบ ชื่อดัง นำเข้าโคบอลต์สารแผ่รังสีมฤตยู” (เดลินิวส์ ฉบับวันที่ 22 กุมภาพันธ์ 2543)

“ล้มป่วยพุ่ง 12 คนแล้ว รังสีมรณะ พบต้นตอโคบอลต์ 60” (ข่าวสด ฉบับวันที่ 20 กุมภาพันธ์ 2543)

และจากการสัมภาษณ์เชิงลึก ผู้เชี่ยวชาญด้านรังสี และเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง ได้ตั้งข้อสังเกตไว้อย่างน่าสนใจว่า ลักษณะการพาดหัวของหนังสือพิมพ์ทั้งสามฉบับดังกล่าว น่าจะมีส่วนที่

ให้ประชาชนเกิดความหวาดกลัว ตื่นตระหนก กระทั่งเกิดการประท้วงต่อต้านการเผาศพผู้เสียชีวิตจากอุบัติเหตุทางรังสีโคบอลต์ 60 ขึ้นในสามชุมชน

“การใช้คำหลายคำ ผมว่ามันทำให้คนตื่นตระหนกมากกว่าจะได้ข้อเท็จจริง เช่น แผ่รังสีอำมหิต มฤตยู ซึ่งเหล่านี้มองว่าบางครั้งมันมากเกินไป” (พูนสุข พงษ์พัฒน์ , สัมภาษณ์ , 11 มิถุนายน 2544)

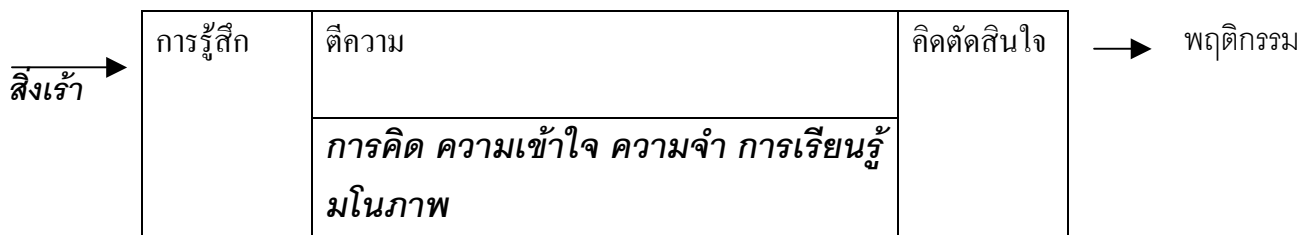
“หากเป็นคนทำหน้าที่สื่อพิมพ์จะพาดหัวตัวโตๆว่าเผาศพไม่มีอันตราย เพราะไม่มีอันตรายจริงๆ และตอนนั้นปัญหาที่อยู่ที่นี่ ผมเชื่อว่าถ้าหนังสือพิมพ์พาดหัวข่าวอย่างนี้ สถานการณ์จะดีขึ้น” (ชาติริ บานชื่น , สัมภาษณ์ , 28 พฤษภาคม 2543)

ซึ่งตามแนวคิดการกำหนดวาระข่าวสารหรือเรื่องพิจารณา (Agenda Setting Function) ของ McComb & Shaw ที่ปัจจุบันหลายฝ่ายให้การยอมรับและเห็นพ้องกันว่า หากสื่อมวลชนให้ความสำคัญต่อประเด็นปัญหาใดแล้วจะทำให้ประชาชนได้รับทราบและตระหนักถึงความสำคัญประเด็นนั้นตามที่สื่อได้กำหนดไว้ หรืออาจกล่าวได้ว่าสื่อมวลชนมีอิทธิพลต่อความรู้สึกนึกคิดของประชาชนที่จะรับรู้ถึงความสำคัญในเรื่องต่างๆที่สื่อมวลชนเป็นผู้นำเสนอ

ฉะนั้นจึงสรุปว่าการที่หนังสือพิมพ์ทั้งสามฉบับให้ความสำคัญกับประเด็นความอันตราย ความรุนแรงของโคบอลต์ 60 ในการนำเสนอ ประชาชนก็ย่อมจะเกิดความรู้สึกนึกคิดหวาดกลัวในผลกระทบจากโคบอลต์ 60 และตระหนักถึงปัญหาที่เกิดขึ้นตามที่หนังสือพิมพ์เลือกมานำเสนอด้วย

ทั้งนี้ในงานวิจัยชิ้นนี้ได้นำแนวคิดทางจิตวิทยา เกี่ยวกับทฤษฎีการรับรู้ (Perception Theory) มาเป็นกรอบในการศึกษาการรับรู้ข่าวจากหนังสือพิมพ์ของประชาชนที่อยู่ในภาวะความเสี่ยงฯ ดังนั้น “ข่าวหนังสือพิมพ์ที่เน้นประเด็นความรุนแรงของโคบอลต์ 60” จึงเปรียบเป็น “สิ่งเร้า” หรือ “ขบวนการภายนอก” ส่วนการรวมตัวประท้วงการต่อต้านการเผาศพผู้เสียชีวิตจากอุบัติเหตุทางรังสีโคบอลต์ 60 นั้น เปรียบเป็น “พฤติกรรม” หรือ “ขบวนการแสดงออก” ตามแนวคิดทฤษฎีดังกล่าว

แต่อย่างไรก็ตาม “การรับรู้” นั้น นับเป็นกระบวนการที่คาบเกี่ยวระหว่างความเข้าใจ การคิด ความรู้สึก ความจำ การเรียนรู้ การตัดสินใจ การแสดงพฤติกรรม ซึ่งอาจเขียนเป็นแผนภูมิเพื่อความเข้าใจที่ตรงกันได้ดังนี้

ขบวนการภายนอก → ขบวนการภายใน → ขบวนการแสดงออก

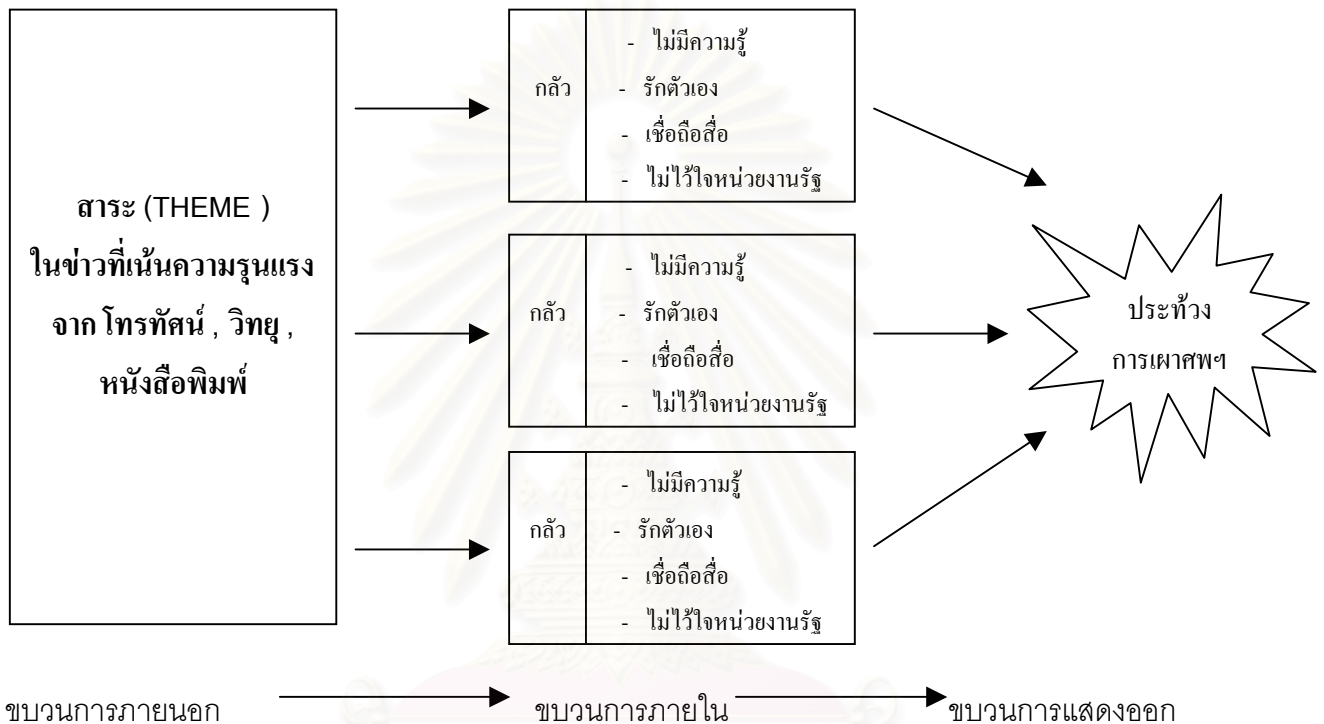
ในเมื่อ “ข่าวที่เน้นความรุนแรง” เปรียบเป็น “สิ่งเร้า” หรือ “ขบวนการภายนอก” ส่วนการรวมตัวประท้วงการต่อต้านการเผด็จการเปรียบเป็น “พฤติกรรม” หรือ “ขบวนการแสดงออก” ดังนั้นสิ่งที่ผู้วิจัยยังไม่ทราบก็คือ การรู้สึก การตีความ การคิด หรือ “ขบวนการภายใน” ของประชาชนที่อยู่ในภาวะความเสี่ยงๆ นั้นเป็นไปในลักษณะใดบ้าง

ผู้วิจัยจึงทำการสัมภาษณ์เชิงลึกประชาชนที่อยู่ในภาวะความเสี่ยงๆที่ประท้วงต่อต้านการเผด็จการทั้งสามชุมชน โดยใช้แนวคิดวัฒนธรรมชุมชน ทฤษฎีการรับรู้ และแนวคิดการเลือกรับรู้ มาเชื่อมโยงกับการรับรู้และปฏิกิริยาตื่นตระหนก ซึ่งในการสัมภาษณ์เชิงลึกประเด็นดังกล่าว งานวิจัยได้ข้อสรุปว่า ชุมชนของผู้รับสารที่อยู่ในภาวะความเสี่ยงกรณีโคบอลต์ 60 ทั้งสามชุมชน มีความแตกต่างกันทั้งทางโครงสร้างของชุมชนและความสัมพันธ์ในชุมชน แต่การเปิดรับ การรับรู้ข่าวความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับโคบอลต์ 60 ปฏิกิริยาตื่นตระหนก ทศนคติต่อตนเอง ผู้นำชุมชน หน่วยงานรัฐที่เกี่ยวข้อง และสื่อมวลชนโดยเฉพาะหนังสือพิมพ์ ของทั้งสามชุมชนนั้นมีลักษณะคล้ายคลึงกัน โดยการเปิดรับและการรับรู้ข่าวมาจากสื่อ วิทยุ โทรทัศน์ และหนังสือพิมพ์ ซึ่งประเด็นส่วนใหญ่เป็นความอันตรายและความรุนแรง ส่วนความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับโคบอลต์ 60 ทั้งสามชุมชนมีอยู่น้อยมากถึงระดับไม่มีเลย ความเข้าใจที่มีต่อโคบอลต์เป็นไปในลักษณะของความหวาดกลัวในอันตราย

ส่วนปฏิกิริยาตื่นตระหนกที่เกิดขึ้นเป็นไปในลักษณะหวาดกลัวในเรื่องที่ไม่มีความเข้าใจ ทั้งสามชุมชน จึงมีท่าทีในรูปแบบป้องกันตนเอง สำหรับทศนคติต่อตนเองและผู้นำชุมชนนั้น มีความเอื้ออาทรเพื่อนมนุษย์อยู่บ้าง แต่คำนึงถึงความสำคัญของตนเองเป็นหลัก ส่วนผู้นำชุมชนไม่ได้มีบทบาทในฐานะผู้นำทางความคิด ทั้งสามชุมชนมีความเชื่อและความกลัวอยู่ในระดับปัจเจก สำหรับทศนคติต่อหน่วยงานรัฐเป็นไปในลักษณะค่อนข้างลบ ไม่ได้รับความเชื่อถือจากทั้งสามชุมชน

ชน ส่วนทัศนคติที่มีต่อสื่อมวลชนโดยเฉพาะหนังสือพิมพ์นั้นเป็นไปในทางบวก ทั้งสามชุมชนให้ความเชื่อถือสื่อมวลชนทุกแขนง

จากข้อสรุปข้างต้นสามารถนำมาเขียนเป็นแผนภูมิตามกรอบแนวคิดจิตวิทยา ซึ่งว่าด้วยทฤษฎีการรับรู้(Perception Theory) ได้ออกมาเป็นแผนภูมิดังนี้

จากแผนภูมิดังกล่าว งานวิจัยจึงสรุปว่า ข่าวจากหนังสือพิมพ์ ไม่ได้เป็นเพียง “ปัจจัยเดียว” ที่ส่งผลให้ประชาชนผู้ที่อยู่ในภาวะความเสี่ยงออกมาประท้วงต่อต้านการเผาศพผู้เสียชีวิตจากอุบัติเหตุทางรังสีโคบอลต์ 60 หากแต่มีปัจจัยภายนอกอื่น ซึ่งได้แก่ข่าวจากสื่อวิทยุ โทรทัศน์ และปัจจัยภายใน ได้แก่ ความไม่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับโคบอลต์ 60 ความหวาดกลัว การรักตัวเอง ความเชื่อถือในสื่อมวลชน และความไม่ไว้วางใจหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

แต่ถึงแม้ข่าวจากหนังสือพิมพ์จะไม่ใช่เป็นปัจจัยเดียวที่ก่อให้เกิดความตื่นตระหนกกระทันหันที่มี การต่อต้านการเผาศพผู้เสียชีวิตจากอุบัติเหตุทางรังสีโคบอลต์ 60 แต่น่าจะเป็น “ปัจจัยสำคัญ” ในระดับต้นๆ สืบเนื่องจากเหตุการณ์อุบัติเหตุทางรังสีโคบอลต์ 60 นั้นนับว่าเป็นกรณีที่ประชาชนเกิดความไม่มั่นใจในความปลอดภัยหรือในระดับความเสี่ยงที่ตนต้องเผชิญอยู่ ซึ่งตามทฤษฎีการพึ่งพาข่าวสารตามแนวคิดของ Defleur (1976) นั้น เห็นว่า ในภาวะที่ประชาชนต้องเผชิญกับภาวะความ

ไม่มั่นใจหรือความเล็ง สิ่งที่ประชาชนต้องการเพื่อลดความวิตกกังวลก็คือข้อมูลข่าวสารที่จะให้ความกระจ่างชัดในเหตุการณ์ในเหตุการณ์และข้อบ่งชี้ถึงระดับของภัยอันตรายนั้นๆ

ทั้งนี้ผลการวิจัยนอกจากจะพบว่าประชาชนที่อยู่ภาวะความเล็งฯมีวิถีพึ่งพาข่าวสารจากสื่อทุกแขนงแล้ว ประชาชนยังมอบความไว้วางใจไว้ที่สื่อมวลชนทุกแขนง ให้ความสำคัญและเชื่อถือข้อมูลจากสื่อมวลชนมากกว่าหน่วยงานของรัฐ แต่ขณะเดียวกันสื่อมวลชนเองกลับไม่สามารถเป็นที่พึ่งพาในแง่ของการเป็นผู้ให้ “ความรู้” ให้ “ข้อเท็จจริงที่ถูกต้อง” แก่สังคมได้ ดังจะเห็นได้จากลักษณะการนำเสนอสาระข่าวโศกอลต์ 60 ดังที่ผู้วิจัยสรุปไว้แล้วข้างต้น

และจากการสัมภาษณ์เชิงลึก ผู้เชี่ยวชาญด้านวิทยาศาสตร์ เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง และนักวิชาการด้านสื่อสารมวลชนในประเด็นภาวะตื่นตระหนก การประท้วงต่อต้านการเผาศพ ล้วนพบว่ามี การตั้งคำถามเกี่ยวกับการทำหน้าที่ของหนังสือพิมพ์ แต่ในประชาชนกลุ่มเล็งฯ กลับไม่พบคำถาม ทั้งนี้อาจเป็นเพราะประชาชนมีศรัทธาอย่างยิ่งต่อสื่อมวลชน ประชาชนจึงไม่มีวิธีคิดที่จะกล่าวโทษสื่อมวลชนแม้แต่น้อย

ทั้งนี้จากการสัมภาษณ์เชิงลึกกลุ่มผู้รับสารที่อยู่ในภาวะความเล็งฯ โดยมี การนำแนวคิดด้านจิตวิทยาและแนวคิดทางวารสารศาสตร์มาเป็นกรอบในการวิเคราะห์ งานวิจัยเห็นว่า “ความศรัทธา” ในสื่อมวลชนที่ทำหน้าที่เสนอ “ความจริงบางส่วน” หรือ “ความจริงครึ่งเดียว”(Half Truth) ประกอบกับการขาดประสบการณ์และความรู้เดิม เป็นปัจจัยสำคัญทำให้กลุ่มผู้รับสารที่อยู่ในภาวะความเล็งฯ “เชื่อมั่น” ในข้อมูลจากสื่อมวลชน และเลือกรับรู้ในประเด็นใกล้ชิดว่าด้วยเรื่องของ “ความเป็น-ความตาย”(Life and Death) ของตนเองเป็นหลัก

ฉะนั้นความรู้สึกลึกซึ้งที่ตามมาจากระบวนการดังกล่าวจึงเป็นเรื่องของหวาดกลัวตื่นตระหนก กระทั่งกลุ่มผู้รับสารฯสร้าง “ภาพมายา” (Illusion) ไปว่าศพผู้เสียชีวิตจากรังสีโศกอลต์ 60 สามารถแผ่รังสีโศกอลต์ 60 ออกมาได้ สุดท้ายความรู้สึกลึกซึ้งลักษณะดังกล่าวจึงถูกแปรเป็นความตื่นตระหนก(Panic)ในรูปของพฤติกรรมการประท้วงต่อต้านการเผาศพไปในที่สุด

แต่เมื่อมาพิจารณาวิธีคิดของหนังสือพิมพ์ทั้งสามฉบับ หนังสือพิมพ์กลับเห็นว่าเหตุการณ์ความตื่นตระหนก โกลาหล กระทั่งมีการประท้วงต่อต้านการเผาศพผู้เสียชีวิตจากอุบัติเหตุทางรังสีโศกอลต์ 60 นั้น เกิดขึ้นเพราะความบกพร่องจากหลายส่วน ยกเว้นเพียงประการเดียวคือ “การทำหน้าที่ของหนังสือพิมพ์”

“เหตุการณ์ประท้วงการเผาศพผู้เสียชีวิตจากอุบัติเหตุโคบอลต์ครั้งนี้ เกิดขึ้นเพราะหน่วยงานรัฐไม่สามารถสร้างความมั่นใจให้กับประชาชนได้ ประกอบกับประชาชนไม่มีความรู้เกี่ยวกับโคบอลต์ 60 จึงเกิดความระแวงหวาดกลัว กระทั่งไม่รับฟังเหตุผลและหน่วยงานรัฐไม่มีการปูพื้นฐานความรู้เกี่ยวกับโคบอลต์ 60 ให้กับประชาชน”(สุชิน ตีระวัฒน์ , สัมภาษณ์ , 5 มิถุนายน 2544)

“เหตุการณ์การประท้วงการเผาศพ เกิดขึ้นจากปัจจัยหลายประการ นับตั้งแต่ ประชาชนถูกหลอหลอมไม่ให้มีวิธีคิดอย่างมีเหตุผล การทำหน้าที่ของหน่วยงานรัฐเป็นไปอย่างล่าช้า ขาดประสิทธิภาพในการทำความเข้าใจกับประชาชน”(พรชัย ปุณณวัฒนาพร , สัมภาษณ์ , 11 มิถุนายน 2544)

“เหตุการณ์การประท้วงการเผาศพน่าจะเกิดเพราะชาวบ้านมีทัศนคติต่อโคบอลต์ 60 ในแง่ลบเป็นไปในลักษณะของความหวาดกลัว ประชาชนใช้ความรู้สึกตัดสินมากกว่าที่จะยอมรับเหตุผลซึ่งเป็นลักษณะเด่นของสังคมในประเทศด้อยพัฒนา”(ฐากร บุนปาน , สัมภาษณ์ , 13 มิถุนายน 2544)

การที่หนังสือพิมพ์คอยสร้างแต่ความชอบธรรมให้กับตัวเองดังลักษณะข้างต้น ตามแนวคิด Masscomm as GURU ของ W.H.Ferry นักหนังสือพิมพ์ชาวตะวันตก วิเคราะห์ประเด็นนี้อย่างรุนแรงว่า “หากหนังสือพิมพ์มีวิธีคิดปกปิดความผิดของตัวเองเหมือนซ่อนขยะไว้ใต้พรมเมื่อใด สิ่งที่สังคมจะได้รับก็คือขยะ”(สุกัญญา สูดบรรทัด . เอกสารประกอบวิชาจริยธรรมวิชาซีพหนังสือพิมพ์ อ่างแล้วฯ)

และถึงแม้ข่าวจากหนังสือพิมพ์จะไม่ใช่ “ปัจจัยเดียว” ที่เกี่ยวข้องกับเหตุการณ์ประท้วงต่อต้านการเผาศพผู้เสียชีวิตจากอุบัติเหตุทางรังสีโคบอลต์ 60 แต่ก็ถือเป็น “ปัจจัยสำคัญ” ที่เกี่ยวข้องกับ “เหตุการณ์ซึ่งไม่น่าจะเกิดขึ้นในสังคมพุทธที่มีความเมตตาเป็นที่ตั้ง” ฉะนั้นจึงเป็นข้อเท็จจริงที่ “สถาบันหนังสือพิมพ์” ควรหันมาพิจารณาบทบาทหน้าที่ของตนเองว่าเป็นไปตามความคาดหวังของสังคม ที่ไว้วางใจให้เป็นสถาบันที่มีความรับผิดชอบต่อสังคมยิ่งกว่าสถาบันอื่นแล้วหรือไม่

“กรณีโคบอลต์ 60 สื่อควรให้ความรู้แก่สังคมมากกว่าไปพูดถึงว่ามฤตยูมันร้ายแรง ควรพูดให้เป็นเรื่องเป็นราวว่าผลกระทบมันเป็นอย่างนี้ หรือว่าทำให้สังคมเห็นว่าถ้าเกิดเรื่องแบบนี้ขึ้นอีกสังคมควรตั้งรับกับมันอย่างไร”(ไอลดา อรุณวงศ์ , สัมภาษณ์ , 6 มิถุนายน 2544)

“ข้อเท็จจริงในปัจจุบัน คือว่าคนจำนวนมากทีเดียวที่อ่านหนังสือพิมพ์แล้วก็เชื่อในสิ่งที่หนังสือพิมพ์รายงาน และหลายคนจะอาศัยข้อมูลข่าวสารจากหนังสือพิมพ์ ฉะนั้นจึงเป็นหน้าที่ของเสนอข้อมูลที่ถูกต้องครบถ้วนด้วย”(วีระ ประทีปชัยกุล, สัมภาษณ์ , 3 มิถุนายน 2544)

“โลกทุกวันนี้สลับซับซ้อนมากขึ้น ข้อมูลใหม่ๆที่สังเคราะห์เป็นความรู้แล้วมันเกิดขึ้นทุกวัน แต่ความรู้เหล่านั้นมักถูกขังไว้บนหิ้งในห้องสมุด และโครงสร้างการทำงานแบบเก่าของหนังสือพิมพ์ก็ไม่เอื้อเพื่อให้มีการทำหน้าที่สังเคราะห์ความรู้ใหม่ๆให้กับสังคม สิ่งที่หนังสือพิมพ์นำเสนอทุกวันนี้จึงมีแต่เรื่องน่าสนใจเพียงอย่างเดียว เช่น ข่าวภรรยา นายกษัตริย์เด็ก มันก็น่าสนใจแต่มันไม่ใช่ความรู้ หรือว่าจะทำยังไงที่จะทำให้ข่าวภรรยา นายกษเป็นเรื่องที่ทำให้อะไรกับคนไทยได้บ้าง ประเด็นนี้สื่อมวลชนต้องช่วยกันขบคิด”(รุจน์ โกมลบุตร, สัมภาษณ์ , 12 มิถุนายน 2544)

มุมมองทางจริยธรรมที่งานวิจัยรวบรวมได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึกข้างต้น คล้ายกับเป็นการส่งสัญญาณเตือนให้ “สถาบันหนังสือพิมพ์” พึงมีจิตสำนึกในจริยธรรมวิชาชีพ ทำหน้าที่ของตนให้เสมือนครู(Masscomm as GURU)ให้ความรู้ที่ถูกต้อง ครบถ้วนแก่สังคม ตามแนวคิดของ W.H.Ferry นักหนังสือพิมพ์ชาวตะวันตกด้วย เพราะถึงแม้กระดาษหนังสือพิมพ์และตัวนักหนังสือพิมพ์จะไม่ได้เป็นสถาบันการศึกษาโดยตรง แต่เนื้อหาในหน้าหนังสือพิมพ์และตัวนักหนังสือพิมพ์ก็หลอมรวมกันเป็นองค์กรแห่งการศึกษา สามารถให้ความรู้แก่สังคมในแบบที่สถาบันการศึกษาทั่วไปไม่สามารถจะกระทำได้

ทั้งนี้ในทรรศนะของ Ferry เห็นว่า เมื่อใดที่หนังสือพิมพ์ไม่ทำหน้าที่ความรู้ที่ถูกต้อง ครบถ้วนแก่สังคมแล้ว จะเกิดผลกระทบอย่างร้ายแรง กล่าวคือ “หากหนังสือพิมพ์มุ่งเสนอแต่จะทำให้คนโง่ ใช้ภาษาพาดหัวหยาบคาย ปลุกเร้าให้คนในสังคมใช้ความรุนแรงมากกว่าสมองแล้ว สังคมนั้นๆจะกลายเป็นชาติที่รักความรุนแรง” (สุกัญญา สูดบรรทัด. เอกสารประกอบวิชาจริยธรรมวิชาชีพหนังสือ อ่างแล้วฯ)

เหตุที่ Ferry ระบุว่าสื่อมวลชนพึงทำหน้าที่ในการให้ความรู้ที่ถูกต้องครบถ้วนแก่สังคมมนุษย์นั้น อาจเนื่องมาจากการอาศัยแนวคิดจากปราชญ์แห่งโลกอย่าง“อริสโตเติล”ที่เคยกล่าวไว้ว่า “มนุษย์มีความอยากรู้ตลอดเวลา” อย่างไรก็ตาม Ferry มิได้คาดหวังว่าสื่อมวลชนจะต้องทำหน้าที่เหมือนสถาบันการศึกษาเช่นมหาวิทยาลัย เพราะความรู้และวิธีการเรียนรู้จะเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา แต่ Ferry ต้องการให้สื่อมวลชนทำหน้าที่ให้ความรู้แก่สังคมอย่างต่อเนื่อง ซึ่งการเลือกหัวข้อและ

การเน้นย้ำประเด็นที่เป็นประโยชน์อย่างรอบด้านนั้นก็คือการทำให้ประชาชนได้เรียนรู้อย่างต่อเนื่อง(Continuing Education) นั่นเอง

แต่ในทางปฏิบัติจริง Ferry พบว่าสื่อมวลชนมักไม่ตระหนักถึงตำแหน่ง “ครูของสังคม” ไม่ให้ความสำคัญกับการให้ข้อมูลที่รอบด้าน(Context) กระทั่งละเลยการนำเสนอ Truth ซึ่งสาเหตุหลักที่สื่อมวลชนไม่สามารถทำหน้าที่ตามกรอบแนวคิดจริยธรรมที่ว่าด้วยการเป็น “ครูของสังคม” ได้นั้น Ferry มองว่าอาจเนื่องมาจากการที่สื่อมวลชนต้องแสวงหากำไรให้กับองค์กร หรืออาจเป็นเพราะสื่อมวลชนนั้นไม่มีความรู้เรื่องรู้ราว(Ignorance)ว่าตนเองพึงต้องทำหน้าที่อย่างไร

ดังนั้นผลการวิจัยเรื่อง การเสนอข่าวของหนังสือพิมพ์กับการรับรู้และปฏิกริยาตื่นตระหนกของผู้รับสารที่อยู่ในภาวะความเสี่ยงกรณีโคบอลต์ 60 ที่พบว่าหนังสือพิมพ์นำเสนอข่าวกรณีโคบอลต์ 60 ในลักษณะไม่มีความรอบด้าน ไม่มีความเป็น Truth เนื่องด้วยปัจจัยความไม่รู้เรื่องราวของหนังสือพิมพ์เองนั้น ตามแนวคิดของ Ferry แล้วสามารถอธิบายได้ว่า “หนังสือพิมพ์กำลังละเลยจริยธรรมวิชาชีพประเด็นที่สำคัญที่สุดประการหนึ่ง”

ขณะเดียวกัน สมควร กวียะ นักวิชาการด้านสื่อสารมวลชน ได้เสนอความเห็นไว้ในหนังสือ “นิเวศนิเทศ วารสารศาสตร์เชิงนิเวศ” ตอนหนึ่งมีสาระที่พึงพิจารณาอย่างยิ่งว่า “ปัจจุบันสังคมไม่ได้คาดหวังให้สื่อมวลชนเป็นแค่กระบอกเสียง วัฒนธรรมสื่อสารมวลชนใหม่ที่โลกต้องการอย่างแท้จริง คือการที่สื่อมวลชนปฏิรูปการทำงานของตนเองเข้าสู่แนวคิดและแนวทางใหม่ ปลดความคิดและพฤติกรรมของตนเองให้หลุดพ้นจากเครื่องมือของอุตสาหกรรมเชิงลบและอำนาจเศรษฐกิจที่หนุนหลังอยู่ ปรับทิศทางจากความเป็นกระบอกเสียงของสังคมและสนับสนุนเนื้อหาของวงการธุรกิจไปสู่ความเป็นประชาคารของประชาชนที่คอยสอดส่องดูแลอันตรายและฉายให้เห็นสิ่งที่เป็นประโยชน์อย่างแท้จริงต่อชีวิตและสิ่งแวดล้อมทั้งมวล”

ความคาดหวังจากนักวารสารศาสตร์ทั้งซีกโลกตะวันตกและตะวันออกดังกล่าว นับเป็นการเรียกร้องให้สื่อมวลชนปรับบทบาทการทำหน้าที่ของตนเองให้สอดคล้องกับความต้องการที่แท้จริงของสังคมปัจจุบัน

แต่คำถามที่ตามมาก็คือหนังสือพิมพ์พร้อมหรือยังที่จะปฏิรูปสถาบันของตนให้เป็น

“ครูแห่งสังคม” พร้อมที่จะเป็น“ประภาคาร” คอยฉายสิ่งที่เป็นประโยชน์และเฝ้าระวังอันตรายที่อาจเกิดขึ้นซ้ำอีก หรือยินดีจะเป็นแค่ “กระจกเงา” ส่องสะท้อนสิ่งที่เห็นและเป็นอยู่อย่างฉาบฉวย

ข้อเสนอแนะต่อหนังสือพิมพ์

1. หนังสือพิมพ์ควรให้ความสำคัญกับการทำหน้าที่นำเสนอข้อเท็จจริงในเชิงสร้างความรู้ พยายามกระตุ้นให้สังคมมีวิถีคิดที่เป็นวิทยาศาสตร์มากขึ้น
2. หนังสือพิมพ์ควรมีการเตรียมความพร้อมทั้งในเรื่องของฐานข้อมูลและบุคลากรด้านวิทยาศาสตร์ เนื่องจากนับวันความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีวิทยาศาสตร์จะเข้ามามีบทบาทต่อชีวิตประจำวันของประชาชนอย่างกว้างขวาง
3. หนังสือพิมพ์ควรให้ความสำคัญกับการใช้ภาษาในการพาดหัวข่าวกรณีที่เกี่ยวข้องกับภาวะความเสี่ยงภัยทางสิ่งแวดล้อม โดยคำนึงว่าการใช้ภาษาที่สื่อให้เห็นถึงความรุนแรงนั้น อาจมีอิทธิพลส่งผลให้สังคมเกิดความตื่นตระหนกโกลาหลขึ้นได้

ข้อเสนอแนะต่อองค์กรที่เกี่ยวข้อง

1. หน่วยงานด้านกัมมันตภาพรังสีควรประสานงานกับหนังสือพิมพ์อย่างต่อเนื่อง เพื่อให้เกิดความร่วมมือในการนำเสนอข้อเท็จจริง เพื่อสร้างความรู้ ความเข้าใจที่ถูกต้องตรงกัน ให้เกิดขึ้นในสังคม
2. หน่วยงานด้านกัมมันตภาพรังสี และองค์กรทางวิทยาศาสตร์ ควรเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารไปยังหนังสือพิมพ์เป็นประจำ เพื่อให้หนังสือพิมพ์เป็นสื่อกลาง ในการสร้างความเข้าใจที่ถูกต้องแก่ประชาชน ซึ่งหนังสือพิมพ์เองก็ควรให้ความสำคัญต่อการทำหน้าที่ลักษณะดังกล่าวด้วย

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

หากในอนาคต สังคมเกิดภาวะความโกลาหล แยกตื่น อย่างไรก็ตาม ไร้เหตุผลทางวิทยาศาสตร์มาสนับสนุน กระทั่งมีการตั้งข้อสังเกตว่าภาวะดังกล่าวอาจเกิดมาจากการทำหน้าที่ของสื่อมวลชน

งานวิจัยครั้งต่อไปควรศึกษากระบวนการทำหน้าที่ของสื่อมวลชนด้านโทรทัศน์ด้วย เพราะเป็นที่
เชื่อกันว่าสื่อโทรทัศน์น่าจะมีผลต่อระดับการพึ่งพาข่าวสารของประชาชนดีกว่าหนังสือพิมพ์

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

กัญญา สุวรรณแสง. จิตวิทยาทั่วไป. กรุงเทพมหานคร :สำนักพิมพ์ร่วมสาส์น ,2542.

กาญจนา แก้วเทพ. สื่อสารมวลชน ทฤษฎีและแนวทางการศึกษา. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ภาพพิมพ์ , 2541.

กาญจนา แก้วเทพ. การพัฒนาแนววัฒนธรรมชุมชนโดยถือมนุษย์เป็นศูนย์กลาง. กรุงเทพมหานคร : สภาคาทอликแห่งประเทศไทยเพื่อการพัฒนา , 2538.

จันทร์จิรา พงษ์ราย . ผู้สื่อข่าวหนังสือพิมพ์ไทยรัฐ . สัมภาษณ์, 30 พฤษภาคม 2544.

จินตนา ต้นสุวรรณนนท์. ปัจจัยที่มีผลต่อการรับผิดชอบทางจริยธรรมของนักหนังสือพิมพ์ในมุมมองของนักหนังสือพิมพ์. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาควิชาวารสารสนเทศ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย , 2541.

ชวรงค์ ลิมป์ปัทมปาณี . เลขาธิการสมาคมนักข่าวหนังสือพิมพ์แห่งประเทศไทย . สัมภาษณ์ , 30 พฤษภาคม 2544.

ชัยวัฒน์ คุประตกุล . นักวิทยาศาสตร์. สัมภาษณ์ , 8 กรกฎาคม 2544.

ชาติรี บานชื่น .รองอธิบดีกรมการแพทย์ . สัมภาษณ์, 28 พฤษภาคม 2544.

ฐากร บุนปาน. บรรณาธิการบริหารหนังสือพิมพ์ข่าวสด . สัมภาษณ์ , 13 มิถุนายน 2544.

นางชะลอ (สงวนนามสกุล).ประชาชนละแวกวัดบางบ่อ จ.สมุทรปราการ. สัมภาษณ์ , 23 มิถุนายน 2544.

นางเป็ด (สงวนนามสกุล).ประชาชนละแวกวัดบางป่อ จ.สมุทรปราการ.สัมภาษณ์, 23 มิถุนายน 2544.

บุญเลิศ ช่างใหญ่ . ชองขาวหนังสือพิมพ์ . กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มติชน , 2539.

ปฐม แหยมเกตุ . รองเลขาธิการคณะกรรมการพลังงานปรมาณูเพื่อสันติ . สัมภาษณ์, 5 มิถุนายน 2544.

พงษ์ศักดิ์ พยัคฆวิเชียร . เอกสารประกอบการสัมมนาสื่อมวลชนในสังคมไทย สถานภาพและแนวโน้มในทศวรรษ 1990 , 2533.

พรชัย ปุณณวัฒนาพร . หัวหน้าข่าวหน้าหนึ่งหนังสือพิมพ์เดลินิวส์. สัมภาษณ์, 14 มิถุนายน 2544.

พีระ จิรโสภณ . เอกสารประกอบวิชาสัมมนาการวิเคราะห์ข่าว . คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย , 2542.

พูนสุข พงษ์พัฒน์ . ผู้อำนวยการกองการวัดกัมมันตรังสี สำนักงานพลังงานปรมาณูเพื่อสันติ . สัมภาษณ์ , 11 มิถุนายน 2544.

ไพโรจน์ สิริวรศักดิ์ . ผู้สื่อข่าวหนังสือพิมพ์ข่าวสด . สัมภาษณ์ , 23 มิถุนายน 2544.

รสนันท์ สรรเสอาด . กระบวนการคัดเลือกและนำเสนอเนื้อหาด้านมลพิษสิ่งแวดล้อมของหนังสือพิมพ์รายวันภาษาไทย . วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาควิชาวารสารสนเทศ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย , 2540.

รายงานกรณีอุบัติเหตุทางรังสีโคบอลต์ 60 เสนอคณะรัฐมนตรี วันที่ 22 กุมภาพันธ์ พ.ศ.2543.
รุจน์ โกมลบุตร . อาจารย์ประจำคณะวารสารศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ . สัมภาษณ์, 12 มิถุนายน 2544.

วิลาสินี พิพิธกุล . บทบาทของหนังสือพิมพ์ในการสื่อสารเรื่องความเสี่ยงทางสิ่งแวดล้อม กรณีมลพิษจากโรงไฟฟ้าแม่เมาะ จังหวัดลำปาง .วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาควิชาวารสารสนเทศ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย , 2537.

วิไล ฉัตรกุล ณ อยุธยา. หนังสือพิมพ์ไทยกับหน้าที่ในการกำหนดวาระข่าวสาร .วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาควิชาวารสารสนเทศ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย , 2541.

วีระ ประทีปชัยกุล . กรรมการควบคุมจริยธรรม สมาคมนักข่าวนักหนังสือพิมพ์แห่งประเทศไทย . สัมภาษณ์ , 1 มิถุนายน 2544.

สนิท สมักรการ . วิวัฒนาการทางวัฒนธรรมของสังคมไทย . กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์ , 2534.

สมเกียรติ(สงวนนามสกุล) . ประชาชนละแวกวัดถ้ำกลบ ต.มหาชัย อ.สมเด็จ จ.กาฬสินธุ์ . สัมภาษณ์, 2 มิถุนายน 2544.

สมควร กวียะ . คณบดีคณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกริก . สัมภาษณ์, 10 กรกฎาคม 2544 .

สมควร กวียะ . สื่อสารเพื่อชีวิต นิเวศนิเทศ วารสารศาสตร์เชิงนิเวศ .กรุงเทพมหานคร :สยามศิลป์การพิมพ์, 2541.

สมควร กวียะ. สื่อสารมวลชน : บทบาทหน้าที่ เสรีภาพและความรับผิดชอบ .กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ดอกหญ้า, 2539.

สมเด็จพระยาดำรงราชานุภาพ. ประชุมนิพนธ์เบ็ดเตล็ดภาคที่ 3 .2492.

สมบัติ แทนประเสริฐสุข. ผู้อำนวยการกองระบาควิทยา กระทรวงสาธารณสุข . สัมภาษณ์, 6 มิถุนายน 2544.

ศุภัญญา สุดบรรทัด . เอกสารประกอบวิชาการจริยธรรมหนังสือพิมพ์ .คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์

มหาวิทยาลัย , 2542.

สุชิน ดิยะวัฒน์ . หัวหน้าข่าวหน้าหนึ่งหนังสือพิมพ์ไทยรัฐ. สัมภาษณ์, 5 มิถุนายน 2544.

สุธา นิติกานนท์ . ประชาชนละแวกวัดรางบัว เขตภาษีเจริญ กรุงเทพฯ. สัมภาษณ์, 10 กรกฎาคม 2544.

สุรสีห์ อาศักรายฤทธิ์ . ผู้สื่อข่าวหนังสือพิมพ์เดลินิวส์ . สัมภาษณ์, 22 มิถุนายน 2544.

สุวพงศ์ จันฝังเพชร . บรรณาธิการข่าวหนังสือพิมพ์มติชน . สัมภาษณ์, 12 กรกฎาคม 2544.

อภิชาติ ศักดิ์เศรษฐ์ . ปัจจัยในการเสนอข่าวสารพัดผลและการยอมรับของหนังสือพิมพ์ . วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ สาขาวิชาการสื่อสารมวลชน จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย , 2542 .

อุบลรัตน์ ศิริยุวศักดิ์ . หัวหน้าภาควิชาสื่อสารมวลชน คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. สัมภาษณ์, 21 มิถุนายน 2544.

ไอลดา อรุณวงศ์ . กลุ่มศึกษาพลังงานทางเลือก. สัมภาษณ์, 6 มิถุนายน 2544.

ภาษาอังกฤษ

Jack Fuller. News Values ; idea for An Information Age .(n.p.): 1997.

W.H. Ferry. Masscomm as GURU .(n.p.): 1966.

ภาคผนวก

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตัวอย่างการเสนอข่าวที่นักวิชาการสื่อสารมวลชนเห็นว่าเป็นลักษณะนำเรื่องของความน่ากลัว อันตราย มาพาดหัวนำ ทำให้ประชาชนรับทราบตั้งแต่ต้น ฉะนั้นการจะมาอธิบายในภายหลังว่าศพผู้เสียชีวิตจากอุบัติเหตุทางรังสีโคบอลต์นั้น ไม่มีโทษภัย อาจเป็นเรื่องที่ทำได้ยาก

ป่วยโคมา “พิษรังสีนรก” ตัดมือทิ้ง

ไทยรัฐ 23 กุมภาพันธ์ 2543

ระบุนุเหยื่อรังสีนรก ยังนำวิตก คปท.ส่งหมอช่วย

เดลินิวส์ 25 กุมภาพันธ์ 2543

ตัวอย่างข่าวที่เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องเห็นว่ามัลักษณะชูประเด็นความแตกตื่น โกลาหล ส่วนคำอธิบายที่เป็นวิทยาศาสตร์ติดอยู่น้อยมาก

ศพโคบอลต์วุ่น เผาไม่ได้ โคนมีอบขวาง

ไทยรัฐ 14 มีนาคม 2543

ศพเหยื่อโคบอลต์ เผาไม่ได้ แบกโลงย้ายวัดใหม่

ข่าวสด 14 มีนาคม 2543

ตัวอย่างข่าวที่ผู้เชี่ยวชาญด้านวิทยาศาสตร์ ระบุนุเป็นการรายงานที่คลาดเคลื่อนเกินจริง เนื่องจากผู้ป่วยไม่ได้มีแผลบริเวณอัมตะ แต่เป็นที่บริเวณขาหนีบ

พิษรังสีส่งผล อัมตะเน่า สั่งฟันบ.นำเข้า

ไทยรัฐ 22 กุมภาพันธ์ 2543

ศูนย์บริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตัวอย่างภาพข่าวที่นำเสนอเกี่ยวกับความทุกข์ทรมานของผู้ป่วย ซึ่งผู้เชี่ยวชาญฯแสดง
ทรรศนะว่าควรมีการพิจารณาอย่างรอบคอบก่อนตีพิมพ์ เนื่องจากภาพลักษณะดังกล่าวอาจส่งผลให้
ผู้รับสารเกิดความหวาดกลัวและรังเกียจผู้ป่วยได้

ไทยรัฐ 24 กุมภาพันธ์ 2543

ไทยรัฐ 23 ก.พ. 43

เดลินิวส์ 25 ก.พ. 43

ศพโคบออลคำม เผาไหม้ได้ โคมน็อกบขวาง!

สก.บชป.นำทีมกำน
ต้องย้ายพันวิกรางบัว
ไปวัดเทวสุนทรวันนี
หากโคมน็อกขวางอีก
จะเผาหน้าทำเนียบ!

อนาสยเหยื่อโคบออล ★ มีต่อหน้า 17

ไทยรัฐ 14 มี.ค. 43

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

เข้มนรังสีมรกด รณ'กัคมือ'ทัง

มฤตยูตามกินทั่วตัว
แจ้งรื้อข้อหาบรียัทหุ้ย
ต่านไฟฟ้าปรมาญ
รังสีมฤตยู "โคบอลต์ 60" ยัง
แผลงฤทธิไมเอ็ก อ่าสุคหญิงชรา
วัย 73 ปี ด้มปิวตเข้า รพ.อัครราย
ขณะที่ถูกจ้าง ★ มีต่อหน้า 14

ไทยรัฐ 24 ก.พ. 43

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ประวัติผู้วิจัย

นางสาวพารณี ปัทมานันท์ เกิดวันที่ 8 พฤศจิกายน 2513 ที่กรุงเทพฯ สำเร็จการศึกษาปริญญาตรีศิลปศาสตรบัณฑิต คณะวิทยาการจัดการ โปรแกรมวิชานิติศาสตร์ วิทยาลัยครูสวนดุสิต เมื่อปีการศึกษา 2535 และเข้าศึกษาต่อในหลักสูตรนิเทศศาสตรมหาบัณฑิต ที่จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เมื่อ พ.ศ. 2542 ปัจจุบันเป็นผู้สื่อข่าวหนังสือพิมพ์ข่าวสด

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย